

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Theoderici Regis Qvondam Ostrogothorum & Italiæ

Cochlaeus, Johannes

Ingolstadii, 1544

VD16 C 4410

urn:nbn:de:bvb:12-bsb00004354-8

...
carterū signatōres horribitos & dura tprāmi
supant tormenta. p̄a ut eiusde m̄ficiem
entib; metris q̄muerfas m̄mucti m̄fidiā
supere ualeant. **P.** **In commoſiōe s̄c̄i Pauli.**
Sante uante ap̄le p̄dicator; uirans **Sup̄ p̄o anti.**
& doctor; genicū m̄trea p̄o nobis ad t̄cū q̄ te eloq;
sanctus adhuc spirans m̄māz & ce **Cap.**
bis in discipulos dñi. cū iter faceret co
tigit ut appropinquaret Damasco. et subito au

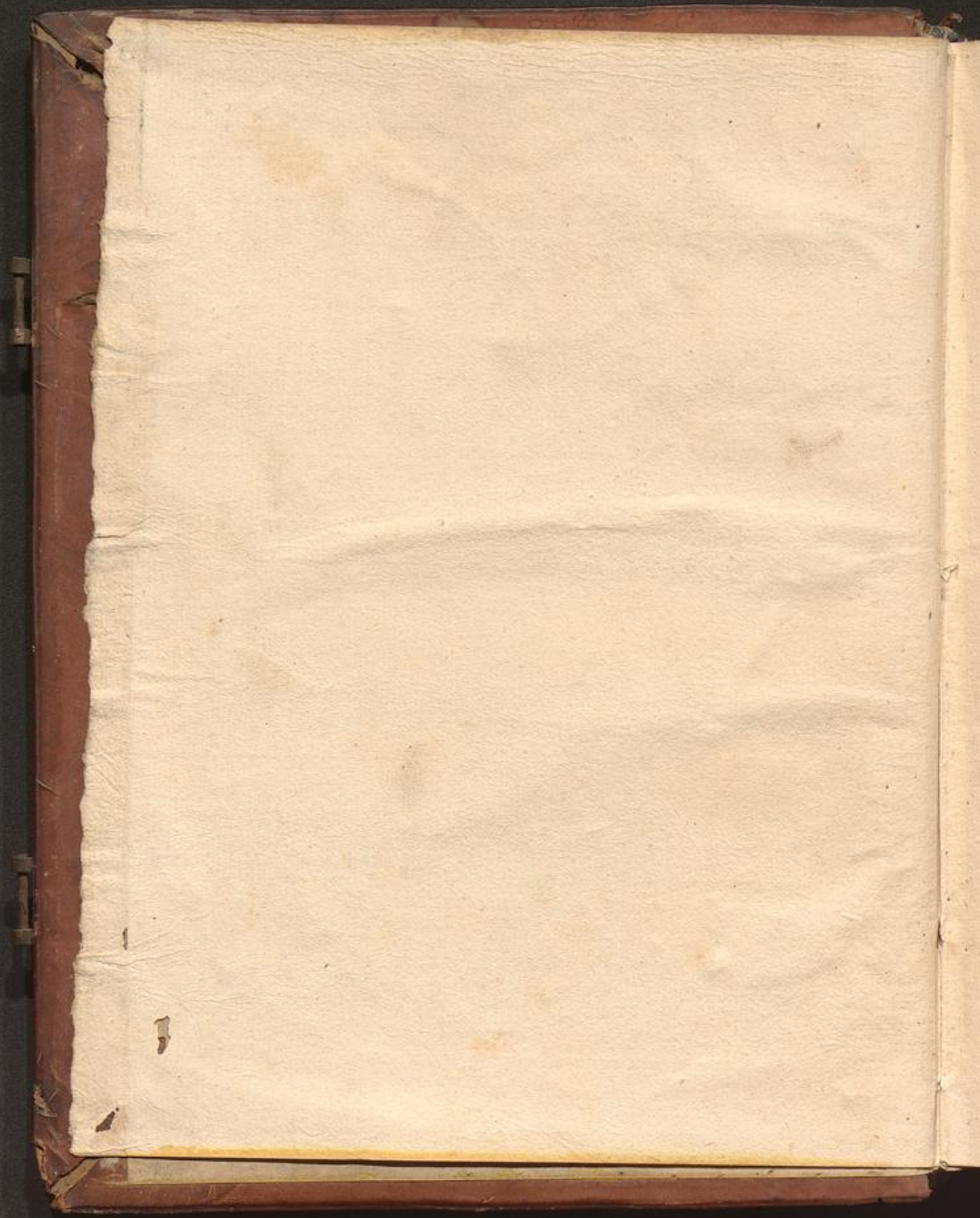
XI. 2. 11

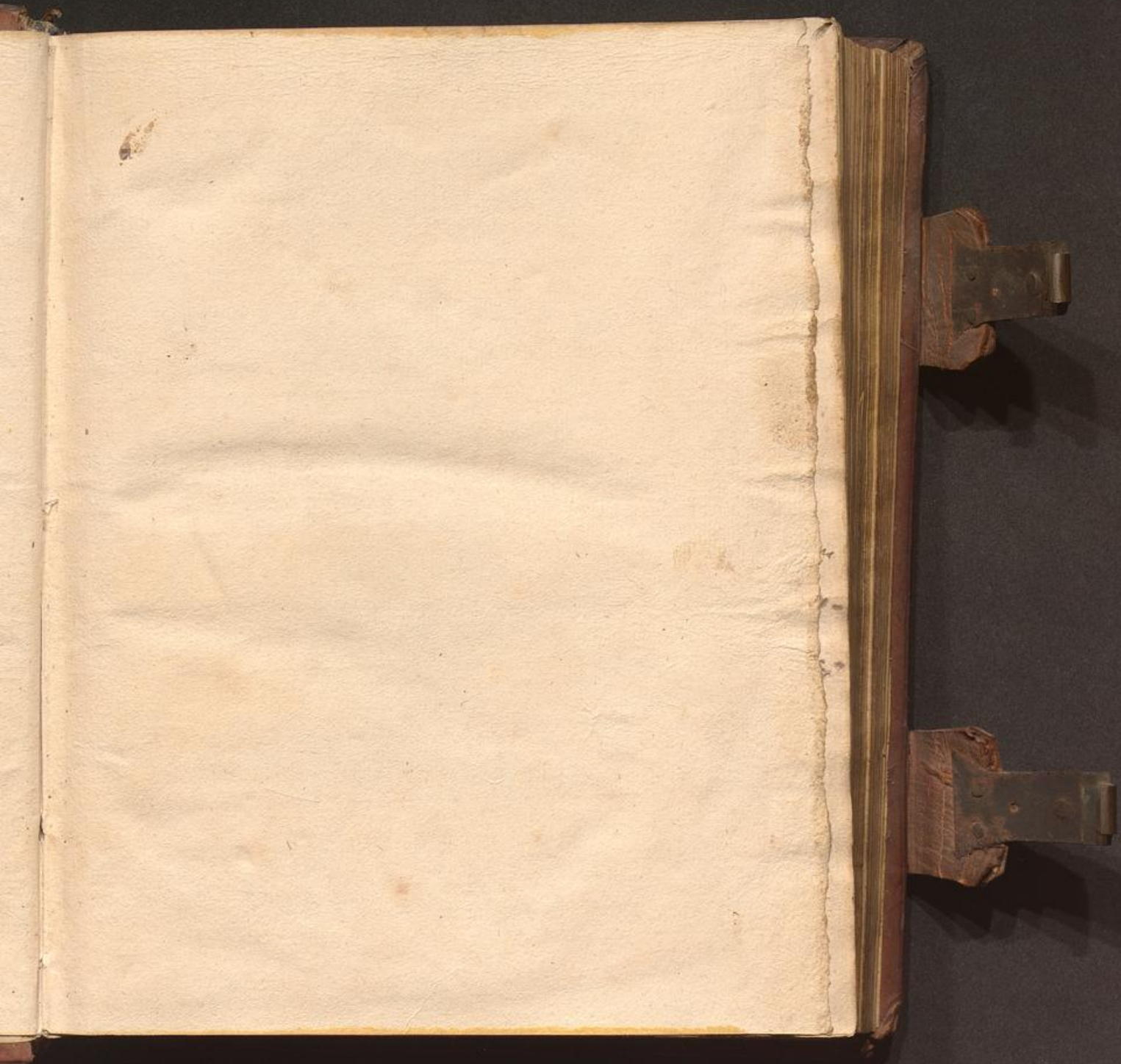
f

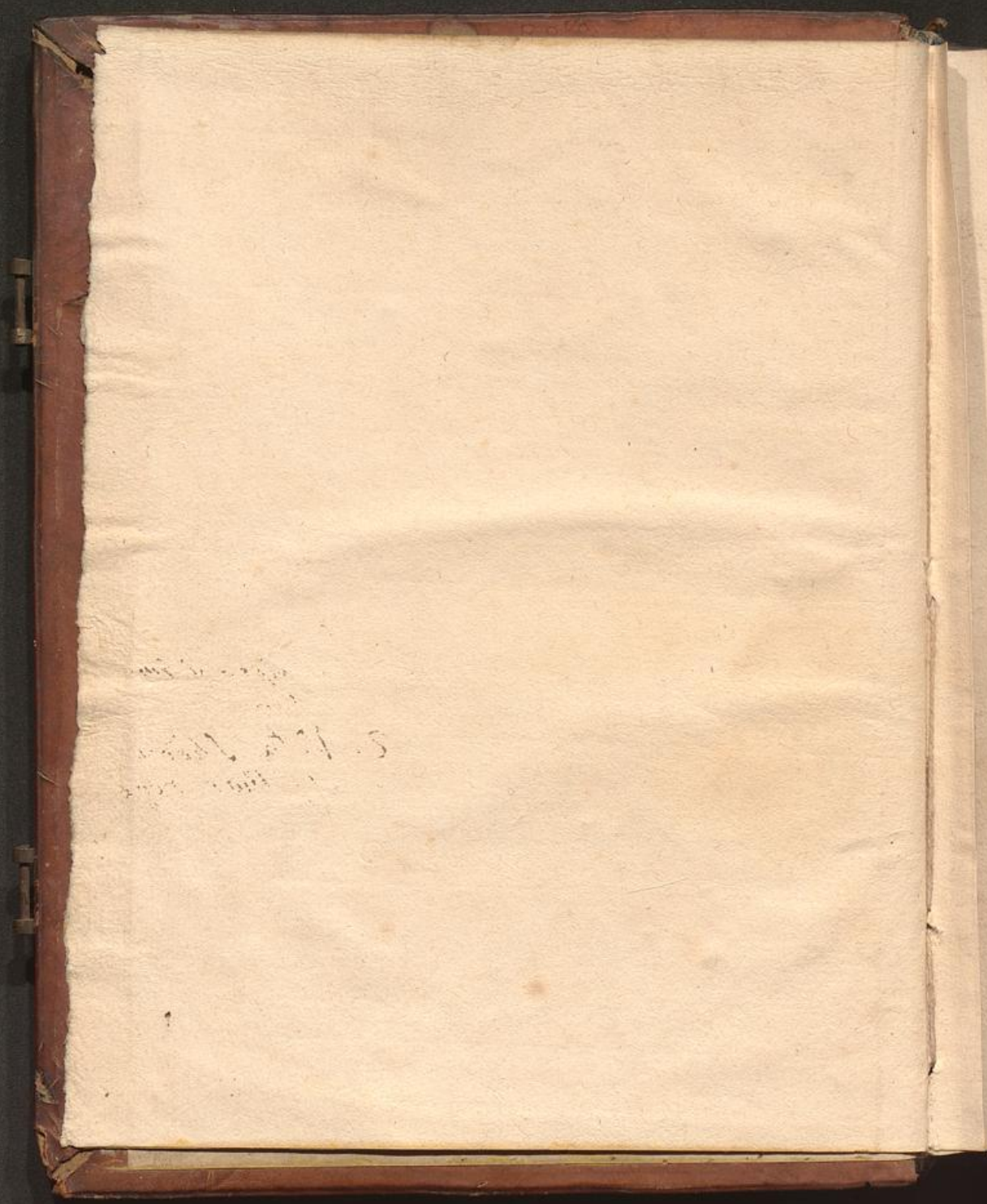
Th. 1111.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

VITA THEO-
DERICI REGIS QVON-
dam Ostrothorum & Italiae.

QVERE LA ITEM DE REI-
publicæ statu sub Iustiniano Imp. I. Ad Augustæ
memorie MAXIMILIA-
NUM Cesarem olim scripta Bo-
nonie, & nunc primum euulgata.

AUTHORE IOANNE
Cochleo Germano.

EX OFFICINA ALEXAN-
dri Vveiffenborn Calcographi Ingolstadiensis.
M. D. XLIIII.
Cum Gratia & Priuilegio Cesareæ Maiestatis.

REVISTA THEO.
DE LOS REYES DE ESPAÑA
En el año de 1804

ON ENTRA EN ESTE LIBRO
los libros de la biblioteca
de la Universidad de Paderborn
que se compraron en el año
de 1804

WILHELM VON
BIBLIOTHEK
PADERBORN

MAGNIFICO SPECTABI.

liquo Viro Domino Ioanni Georgio Paumgart-
noro, Sereniff. Regis Ro. Vng. Boh. &c.

Domini & Patroni mei omniū Clemen-

tiffimi Conſiliario &c. Ioannes

Cochläus S. P. D.

Magnifice Domine, nuper è Spira ad me
ſcribens Reuerèdus Dominus, Magiſter
Ioānes Haſenbergius, Bohemus, Prepo-
ſitus Lythomericèſis, ac Liberoꝝ Regiè
Maieltatis, præcipue uero Sereniſſimoꝝ
Archiducum Auſtriæ &c. In linguarum
bonarumq; literarum ſtudio Præceptor, multis iam annis
foelici opera uiteq; integritate probatus, Dixit mihi nomi-
ne tuo ſalutem, quam certe ut inſperatam, ita uelut auſpi-
catiffimam ac optimi ominis nunciā, non uulgari cum
gaudio ſuſcepi, Daturus ſane operam, ut tuæ erga me be-
neuolentię ultro ex innata bonitate tua conceptę & oblataę,
quam nulla mea erga Magnificentiā tuam uel merita uel
obſequia pepererunt, te non pœniteat aliquando. Iam pri-
dem enim ex Clariffimæ memorię uiri Braſmi Roteroda-
miſcriptis intellexi, quā cãdide faueas quibuſlibet recta
cum pietate literatis. Quare ut fauſtum ſit meæ erga te ob-
ſeruantię auſpicium, hunc celebri nomini tuo nuncupo li-
bellum, quem ante bienniū ſcripſi Vratiſlavię, quando me
tenebat haud frigidum uiſendı Gothiæ ac Succiæ Regni
deſyderium, quod in me Schondiæ deſcriptione excitaue-
rat egregie doctus uir Iacobus Zieglerus Landauus, maxi-
me propter Bibliothecam inſignem cuiuſdam monaſterij,

Aa ſ libri

libris ueterum auctorum prædiuitem, Quo tamen profectus non sum, amicorum retentus consilio, atq; etiam no-
uarum sectarum improbitatibus à tam longinquo et peris-
culoso itinere absterritus. Verum dū ante annos XXIX.
agerem Bononiæ, atq; Legum Iustiniani Imp. occasione
inciderem in historias Procopij de bello Gothico, multa
in ijs inueni, quæ animum meum in fauorem Ostrogotho-
rum, qui in Italia regnauerunt, trahebant. Eum uero fauo-
rem mirum in modum auxerūt in me postea dum agerem
Romæ, Cassiodori Senatoris Epistole, quas sane multo cū
labore illic conquisiui, quia nullum exemplarium, quæ mihi
uidere contigit, omnes epistolarum illarum libros plene
continebat. Itaq; aliquot inde Rescripta excerpti, in XIII.
Titulos digesta, quæ ante annos XV. dum Dresdæ agerem
sub Illustrissimo foelicis & sanctæ memoriæ Principe, Du-
ce Saxonix GEORGIO, in publicum edidi, Ex quibus
lector, nō omnino stupidus, facile intelligit (ni fallor)
haud ita inimite aut Tyrannicum fuisse illorū in Italia Go-
thorum Imperium, sicut existimarunt nonnulli, propter
alienam gentis linguā. Nulla mihi profecto alia est erga eā
gentem (quæ Mille iam annis extincta iacet) fauoris ac stu-
dij causa, nisi sola uirtutis opinio, quam in quacunq; gen-
te repertam amo, suspicio, laudo ac ueneror. Et eundem
esse tibi quoq; morem ac animum, persuadet mihi tuus tās-
topere ab Erasmo deprædicatus candor. Rogo itaq; pluri-
mum, ut libellum hunc perlegere digneris, tuumque benig-
ne indicare mihi de hoc Theoderico iudicium. Quem si
probaueris mecum, excepta religionis causa, describam
tibi deinceps alterum eiusdem gētis Regem, nomine To-
tylam Romanæ urbis euersorem, quem plerique Histo-
ricorum ob id maxime detestantur, Quam iuste uero id
faciant, tuum profecto perlubenter audieturus sum iudicium

cium, posteaquam eius uitam gestaue, quantum per Dei
gratiam potero, bona fide perscripsero. Libet enim paulis-
per animum relaxare à contentiosis aduersus nouas sectas
libellis, & iucundiore aliqua rerum commemoratione re-
create. Quod ut boni consulas, Paumgartnere ob-
seruandissime etiam atque etiam te precor. Be-
ne uale. Ex ciuitate Eystetenfi, Quarto
Nonas Iunij. M. D. XLIII.

Aa. iij. Theo.

THEODERICI REGIS
Ostrogothorum et Italiae Vita, per Io-
annem Cochlaeum.

DE PATRIA ET MUL-
titudine Gothorum. Caput I.

Theodericus Rex, quem patria lingua Die-
terich uocant, ex Illustri Amalorum Gos-
thicae gentis familia procreatus, patrem
habuit Ostrogothorum Regem, nomi-
ne Theodemirū, qui lingua Gothica Dis-
ethmarus est uocitatus. Quamuis uero et
apud Latinos & apud Græcos pro Barbaris habeatur Gos-
thi, multis tamen Nationibus barbaris fuerunt tum rebus
gestis clariores, tum animi uirtute & Procerum nobilitate
præstantiores.

Gothorum
prima et ori-
ginalis pa-
tria.

Ceterum, de primis Gothorum sedibus & natali solo,
uaria & incerta fuit permultis sæculis apud Geographos et
Historicos opinio. Nā alij Scythas, alij Sarmatas, alij Ger-
manos dixerunt. Nunc autem recentiores Cosmographi,
certarum experientia edocti, affirmant, Gothos prima
origine habuisse atq; adhuc hodie habere patriā in amplissi-
ma terra septentrionali, quæ ultra Germaniæ oram & ma-
re Balthicum in Boream latissime extenditur, linguam ha-
bens Germanicam quidem ab origine, sed temporum mu-
tabilitate in plerisq; uariatā. Paret hodie regi Sueciæ, cuius
florētissimum latissimumq; est regnū in Aquilone, Quod
ueteres Scandiam aut Scandinauiam dixerunt.

Scandiam.

Jacobus autē Zieglerus Landauus, uir nostro æuo multo
eiuſdem

tiuga eruditione clarus, uocat Schondiam, ab amenitate
& pulchritudine terræ. Quoniam cœli beneficio, telluris
obsequio, portuum & Emporiorum commoditate, maris
timis opibus, lacuum & fluminum piscatione, uenatione
nobilium ferarum, auri, argenti, plumbi, ferri & cupri in-
exhaustis uenis, coloni industria exercendo agro, oppi-
dorum frequentia, ciuilibus institutis, nulli cedit (ut is
inquit) beatæ regionis. Quo autem tempore Sobolem es-
miserint Gothi, ad nouas quærédas sedes, & quando Mes-
otidis & Asiæ littora occuparint, nulli ueterum explicue-
runt.

Habet adhuc hodie Gothia Ducatus & multos & am-
plos, quorum nomina sunt Dalia, Vuermelãdia, Vuestros
gothia, Ostrogothia, Hallandia, Smalãdia, Verendia, Ble-
chingia, Moringia &c. atq; in ijs urbes amplas, Emporia
celebria, & Ciuitates Episcopales, Inter quas clarissimæ
sunt Lundis et Vpsalia Metropoles, Calmaria autem urbs
magna, portus & Emporium, arcem habet, quæ operum
magnificētia certat (ut ait idem Landauus) cum arce Mes-
diolanensi.

Habet præterea insulas adiacentes, è quibus est Gothia
landia. In qua fuisse ferunt prima statua Gothorum, qui
Meotidem occuparunt. Est in ea Visbi ciuitas, quæ Empo-
rium fuit antiquum, celeberrimum olim, instar eius quod
apud Genuam Ligurum est. Postea uero Danorum &
Moschorum Piraticis excursionibus afflictum, desertum
est. Extant hodie ruinae, testantes ueterem claritatem. Est
hodieque fertilitate agri & arce & monasterijs insignis. In
reliquis namque est Cœnobium Ordinis Diui Benedicti,
In quo fertur esse Bibliotheca circiter Duum Milium &
autorum & codicum ueterum. Hæc de primis Gothorum
sedibus obiter dicta sint.

Quos

Gothi ad
Meotidē se-
des occupa-
runt.

Quoties autem mutauerint sedes ij, qui patriam egressi,
Meotidem occuparunt, & inde in Asiam Europāq, quin
etiam in Aegyptum & Africam excursionses fecerunt, per
longum esset referre, atque etiam superuacancum. Quan-
doquidem & Romani & Græci rerum scriptores, atq; etiā
Ecclesiastici Doctores Ambrosius, Hieronymus, Augus-
tinus & id genus alij p̄multa de ijs in literas retulerunt.
Et Aurelius Cassiodorus in prefatione operis sui, quod ua-
riarum epistolarum XII. libros continet, fatetur se XII. li-
bris Gothorum historiam desloratis (ut ait) prosperitati-
bus condidisse.

Orosius
lib. 7. ca. 12

Certe & antiquitatem & potentiam eorum clare his tes-
tatur uerbis Paulus Orosius. Gethæ, inquit, sunt, qui &
nunc Gothi, Quos Alexander euitandos pronunciauit.
Pyrrhus exhorruit, Cæsar etiam declinauit. Eorum autem
res gestas eleganter breui compendio complectitur Ludo-
uicus Viues Hispanus, in Commētario suo super XXII.
libros S. Augustini de ciuitate Dei à Cæsaribus & Augusti-
temporibus, usq; ad annos Alarici Regis Visigothorum,
qui Augustini temporibus Romam cepit atq; diripuit. Ita
clementer tamen is ac moderate se gessit, ut publico caue-
ret edicto, antequam urbem irumperet, ut si qui in sancta
loca, præcipueq; in sanctorum Apostolorum Petri et Pauli
basilicas confugissent, hos in primis inuolatos securosq;
esse sinerent Gothi. Deinde in quantum possent, præde in-
hiantes, à sanguine temperarent. Quinetiā sacra uasa tam
aurea quam argentea, ex Basilica S. Petri ad se portata, iussit

Aug. de Ci-
uit. dei. li. 5.
cap. 27.

Orosius
li. 7. cap. 28

integre omnia reportari, sicut clare testantur Augustinus,
Orosius & Cassiodorus.
Quanta autem fuerit multitudo Gothice gentis, quæ re-
lictâ patria ad Meotidem confedit, & ad Istrum usq; sedes
suas extendit, cōijcere licet ex rebus gestis Claudij II. Imp.
Qui

Qui ad Senatum scribens ait. Patres Conscripti militātes
audite quod uerum est, CCCXX. Milia Barbarorum in
Romanum solum armati uenerunt. Hæc si uicero, uos ui-
cem reddite meritis. Si non uicero, scitote me post Galienū
uelle pugnare. Idem postea ad Iunium Brochum Illyricū
tuentem sic scripsit. Deleuimus CCCXX. Milia Gotho-
rum, Duo Milia nauū mersimus, tecta sunt flumina scu-
tis, spathis & lanceolis, omnia littora operiuntur, campi of-
sibus latent tecti, nullum iter purum est, in gēs carrago de-
serta est, tantum mulierum cepimus, ut binas ac ternas mu-
licres uictor sibi miles possit adiūgere. Post hanc tamē cla-
dem, mox iterum in arma confurrexerunt Gothi aduersus
bellicosum Imperatorem Aurelianum, qui Claudio succes-
sit, sicuti testatur Orosius, sic dicens. Expeditione in Da-
nubium suscepta, Gothos magnis prælijs strauit, ditionēq;
Romanam antiquis terminis itauit.

Trebellius
Pollio in ut
ra Claudij.

Insignis
Claudij II.
de Gothis
uictoria.

Quamuis uero postea eandem gētem multis magnisq;
prælijs fuderint fregerintq; clarissimi Imperatores Constā-
tinus Magnus, & paulo post Theodosius Senior, nihilo-
minus tamen ad numerosos mox reparādos exercitus inex-
hausta suffecit gentis multitudo. Quorum sane exercituū
Magni &
multi Got-
thorum ex-
ercitus.
unus in Thracia Valentem Imperatorem ualidissimo cum
exercitu obutantem, non solum uicit ac strauit, uerū etiam
in fuga comprehensum combussit. Alter uero paulo post
sub Honorio Imp. Theodosij filio cum CC. Milibus, du-
ce Rhadagaso, Italiā inuadens, in Fesulanis montibus cō-
clusus interiit. Nihilominus sub eodem Honorio alius Go-
thorum exercitus in Italiam irrumpens, cum rege suo Ala-
rico, Romam biennio obsedit, cepitq; tandem atq; diripuit,
Honorio Rauennę consistente. Et hi tres exercitus ex una
gentis parte, nēpe ex Visigothis fuisse memorantur.

Pars uero altera, quæ Ostrogothorum erat, non multo
Ostrogo-
thorū bella

Bb minor

Ostrogos
thorū bella
militor fuisse creditur. Veteres dixerunt hos Getas, illos Das-
cos. Ipsi autem patrio sermone Ostrogothos ad Orientē,
Vestrogothos ad Occidentē circa Istrum habitantes die-
xerunt. Dum autem Visigothi post direptam Romam in
Hispanias profecti, eas pacifice tenerent, erupit ē Scythia
gens Hunnorum, Attila duce, qui Ostrogothos ē sedibus
suis pellens, & secū (ut multas alias gentes) in Gallias edu-
cens armatos (uti Blondus affirmat) uictus ab Actio Vae-
lentiniani III. Imp. Prefectio & à Rege Visigothorū Theo-
derico, qui contra Quingenta uirorum (quos Attila duce-
bat) Milia uires suas coniunxerant, in gloriam in Pannonia
as reuersus fuit, et post mortem eius uictus ab Ostrogothis
& à Gepidis filijs eius, mox Orientali Imperio uires Ostro-
gothorum, sub Martiano & Leone Imperatoribus, formi-
dini esse coeperunt. Quorum sane metu, Martianus cum
Persis & cum Vandalis inducias pepigit, ut integre habe-
ret contra propinquos Barbaros uires, & tamē Arneftidem
magistrū militū aduersus eos cū exercitu missum perdidit.

Leo autem, ut tutior ab eis esset, cum Illyricum uasta-
rent Ostrogothi, pactis inducijs, utramq; Pannoniā Moe-
siamq; ipsis pacifice permisit. Valerius autem rex eorū ad-
uersus Scythas egressus, in foeliciter pugnas ab illis uictus
& occisus est, atq; ita totius regni potestas ad Theodemi-
rum fratrem eius deuoluta est. Hic in fidem induciarum
Leoni Imp. obsidem dedit Theodericum filium suum uni-
cum. Leo autē postea, ut regē hunc liberalitate sibi deuinci-
ret, atq; amicitia iūgeret, ultro remisit ei ē Constantinopoli
Theodericū filiū, honorifice regio & indumēto et comita-
tu deductū. Rex igitur Theodemirus tāto munere exhibi-
tatus, induciarū fœdera (quod Leonē tacito desiderare in-
telligebat) in securissimā Romanę Reip. pacē cōmutauit.
Filium autem qui duo de uigesimū agebat ætatis annū,
missis

Fœdus Leo-
nis Imp. cū
Ostrogos
thia.

missit cum exercitu in Sarmatas, Iuuenis itaq; impiger, tra
sio Danubio seu Istro (quod idē est) irruit improvulus in
hostem. Est enim Ister maximus Europæ (ut in Meteoris
asserit Aristoteles & post eū Mela, Strabo & Plinius) flu
uius, qui utique cum exercitu facile transiri non potuit, pre
sertim in Moesia. Et rege Sarmatarū Babach interempto,
uictor ad genitorem in Moesiam est reuersus. Hæc ea ra
tione prolixius cōmemorata sint, ut ex ijs lector intelligat,
quā nobilis ac generosus fuerit mox à cunabilis Rex iste
Thodericus, cuius uitam ac regnū describere est animus.

Prima Res
gis Theode
rici expeditio
& uictoria.

Gentes Bar
baræ.

Gens em̄ Gothorū, etsi lingua semper habita fuerit à Græ
cis & Latinis barbara, sicut & aliarū nationū linguas rece
pta iam olim opinione barbaras uocant, In plerisq; tamen
nationib⁹, ut in Persis, Indis, Phœnicis, Aegyptijs & Aes
thiopib⁹, optima olim Reip. dispositio fuisse cōmemoratur.
Et inter linguas nōnullę sunt, quę latina Gręcaq; in multis
rerū significatioib⁹ sunt magis copiosę, proprięq; et argute,
maxie si gloriātib⁹, de lāgua sua hebreis et caldeis credat, quę
admodū ego neq; temere neq; libenter credo atq; existimo.

DE NOBILITATE GE neris Theoderici. Caput II.

Qvod autē rex iste Theodericus Generis nobilitate & Nobilitate
antiquitate p̄ multos tā Occidētalīs q̄ Oriētalīs Impe Generis
rii Ro. Principes, q̄ uenerabilē Diui atq; Augusti, dicti sūt Theoderici
recesserit (ut de pprijs animi uirtutib⁹, interim nihil dicā)
facile existimabit equ⁹ lector, si collationē per aliq̄t exēpla
fecerit. Certe ea, quę in ipsū Augustū Cesarē Cicero grauis
sime in ultia, ni fallor, epistola sua scripsit, in hūc Theoderi
cum à nullo uere scribi possent. Inter multa enim alia quę
ei ex probat acerbissime sic ait.

Bb ij Quem

Cicero in
Epistola ad
Octauium.

Quem accipient de posteris suis nūcium illi ueteres As
phricani, Maximi, Pauli, Scipiones? Quid de sua patria
audient, quam spolijs Triūphisq; decorarunt? An esse quē
dam, annos XIII, natum, cuius auus fuerit argentarius,
ad stipulator pater, uterq; uero fecerit precarium questum,
sed alter usq; ad senectutem ut non negaret, alter à pueris
tia ut non posset non confiteri. Eū agere, rapere Rempub.
cui nulla uirtus, nullæ bello subactæ & ad Imperium ad
iunctæ prouinciæ, nulla dignitas maiorum cōciliaffet opē
potentium, sed forma per dedecus pecuniam, et nomē no
bile consceleratum impudiciæ dedisset, ueteres uulneris
bus & ætate confectos Iulianos gladiatores, egētes reliqui
as Cæsaris ludi, ad rudem compulisset. Quibus ille septus
omnia misceret, nulli parceret, sibi uiueret, Qui tanquam
in Dotali matrimonio Remp. testamento legatam sibi ob
tineret. Audiet C. Marius impudico Domino parere nos,
qui ne militem quidē habere uoluit nisi pudicum. Audiet
Brutus, eum populum, quem ipse primo, post progenies
eius à Regibus liberauit, pro turpi stupro datum in seruī
tutem. Hæc in ipsum Augustum (In cuius imitationem et
gloriā omnes postea Imperatores Romani Augusti dicti
sunt) Cicero Oratorum summus & uir Consularis.

Laus Ama
lasuntæ fi
liæ Theode
rici.
Cassiodor
epistolarū
libro XI.
epist. 2.

Quam nobilis uero & longa Regum Serie generosus,
atq; Natalibus illustris fuerit Theodericus iste noster, con
iungere licet ex his Cassiodori, nobilis item Senatoris Consu
larisque uiri & Præfecti Prætorio uerbis, quæ de filia hu
ius Theoderici Amalasintha ad Senatū urbis Romæ,
ante annos Mille scripsit. Hanc, inquit, si parētum cohors
illa Regalis aspiceret, tanquam in speculum purissimum
sua præconiā mox uideret. Enituit enim Amalus scelicitate,
Ostrogotha patiētia, Athala mansuetudine, Munitaur
rius equitate, Vuimūdus forma, Thorismut castitate, Vua
lamer

lamer fide, Thendamer pietate, sapientia (ut iam uidiſtis) inclutus pater. Cognoscerent hic profecto uniuersi sigillatim propria, & foeliciter fateretur esse superata, quando unius preconium cum turba se iure non potest æquare uirtutum. Aestimare, quale eis esset de tali herede gaudium, que merita potuit transire cunctorum. Hæc sanctus ille Senator, quem de adulatione grauitas & integritas uitæ suspectum esse non sinit.

Quid ergo dicemus de multis post Augustum Imperatoribus, siue Romæ, siue Constantinopoli Imperio potitis, qui ignotis, barbaris aut obscuris parentibus orti, ad dignitatis & Imperij culmen aut ui militari, aut fraude, aut errore fuerunt euecti. Etenim Augustale fastigium assecuti sunt Romæ, post Augusti, Vespasiani, Antoninique posteros, plerique quorum maiores neque Regali neque Consulari profapia illustres fuere. Septimius Seuerus Apher, patria Lepti tanus, magnus quidem & in multis Reipub. utilis fuit Imperator, sicut attestatur Aelius Spartianus, Cædibus tamen illustrium uirorum adeo infamis fuit (ut ait Baptista Egnatius) ut Punicas clades in toga cæsorum cingium Romanorum sanguinerependerit. Opilius Macrinus, obscurissimis parentibus ortus, malis artibus ac pudendis ad Præfecturam euectus, Imperium post interfectum Antoninum Seueri filium inuasit, ac paulo plus uno anno tenuit. Cui longe peior Ignobiliorque successit Varius Heliogabalus, siue Syrus siue Assyrius genere, ex incestu procreatus, quo nullus Principum maiore libidinis flagrauit infamia. Sed & Alexander Seuerus, optimus alioqui Princeps, natalium fulgore Theoderico nostro æquari minime potest. Nã Syrus fuit & Heliogabalo cõsobrinus, cuius maiores neque Reges neque Cõsules fuere. Successit ei Iulius Maximinus, de uico Thraciæ, uicino (ut ait Iulio Capitolino) barbaris, barbaro

Imperatorum quorundam ignobilitas.

Seuerus.

Macrinus.

Heliogabalus.

Alexander

Maximinus

Bb iij baro

baro etiam patre & matre genitus, Quod ipse ubi ad Imperium uenit, oculi precepit. Longum foret reliquos comemorare, quos obscuris natos parentibus, fortuna, uirtusue aut fraus Romanum ad Imperium extulit.

Paucos referre libet obiter ex ijs, qui post Constantini Magni & Theodosij posteros imperauerunt, Omnes fere ex humili genere nati dicuntur, etiam qui ad alios collati, optimi fuisse uidentur. Sic enim admirabundus de Iustino seniore ait Egnatius.

Iustinus Sc
ator.

Quis credat Thracem hominem, armentarium & sues agerem, sine tribu, ignotis obscurisq; parentibus ortum, & rebus prefulsisse, & re tam feliciter, tam optime administrasse? Rex tamen ille summa cum laude. Item de Michaele Balbo sic habet. Amorem Phrygiae superioris oppidulum dedit hunc Principem, non humilissimum, sed sordido etiam loco natum &c. Item de Basilio Macedone. Quis (inquit) crederet & hunc captum inter uenales Constantinopolim adductum, Romanae rei praefuisse, qui nec patriam, nec parentes saltem ciere possent? praefuit tamen, & eorum successu, ut ad eius nepotes Imperij maiestastransierit.

Michael
Balbus.

Basilius Ma
cedo.

Octo Impe
ratores Ro
mae intra 15
annos.

Sed ne prolixius per longam seculorum serie uagemur, conferamus eos saltem Imperatores Romanos, huic Gothorum Regi Theoderico, qui ipsius temporibus Reip. praefuerunt. Romae quidem post Valentiniani Tertij necesse Auitus, Senatorij uir ordinis, Auitum Maiorianus, Hunc Seuerianus, Seuerianum Anthemius, Anthemium Liberius subsequutus est, Cui Glycerius, et Glycerio Nepos statim successit. Quo per uim pulso, Augustulus Horestis patricij filius rerum potitus breui tempore, per Odoacrem Herulum & Imperio & Augusti nomine spoliatus est. Et hi omnes in unum coniuncti uix bene XV. annos Imperij numerare possunt, neq;

neque præclari quicquam gessisse memorantur. Certe una
Theoderici nostri expeditio, qua in Sarmatas transito
Danubio patris iussu & auspicio duxit, anno ætatis suæ
XVIII. (ut supra dictum est) omnium istorum Impera-
torculorum gestis ab æquo seruo iudice haud dubie præ-
feretur.

Constantinopoli autem eius temporibus Imperarunt
Leo, Zeno, Anastasius & Iustinus. Non pessimi quidem
Imperatores, sed natalibus atque uirtute & rebus gestis
hoc rege nostro longe inferiores. Neque ita legitime ad Im-
perium, sicut iste, ad regnum peruenierunt. Quemadmodum
grauiter & eleganter narrat paucis Pomponius Lætus. Fa-
ctio, inquit, & suffragiis Asparis Leon dicitur Impera-
tor & Augustus, ut Ardaburium Asparis filium Cæsarem Leon-
diceret. Populus autem patrem interfecit cum filio. Leon
itaque post cædem Ardaburij nepotem ex filia, Zenonis fili Zenon-
um Leontem Cæsarem fecit. Zenonem Leon secundus
sua manu coronauit. Fuit Zenon ex Isauris Cilicie, humi-
libus parentibus natus, humili & incognita uilla, non mi-
nus uultu quam moribus deformis. Imperauit non ut Augus-
tus, sed ut Tyrannus. Anastasius magno consensu Prin- Anastasius
ceps electus, statim donatum militibus dedit. Hic malo
genio actus, in Diuinis præcepit non Trinitatem, sed Qua-
ternitatem adorandam esse. Cui ciuiles motus adeo creues-
cere, ut nisi simulasset se mutasse mentem, Imperio priuatus de-
disset poenas. Sed cœlestem iram quis uitat? ictus fulmis
ne occidit. Iustinus autem Thrax, sine imaginibus, sine Iustinus
tribu, utroque parente ignobilis, à teneris annis suum Thrax
custos, deinde boum, post Lignarij cuiusdam minister,
natus annos XVI. militare cœpit. promptusque manu, et
doctus ferire hostem, sortem mutauit.

As.

At Rex iste Theodericus, nequaquam talis in profapia
sua fuit, qui tot Reges atq; fortissimos bellorum duces, pa-
rentes atque maiores habuit, bellator & ipse peritissimus,
Quem Otto Episcopus Frisingensis Duodecimū ab Her-
manarico Ostrogothorum rege commemorat. Cæterum
de generis nobilitate ipse met suum ex sorore nepotem ad-
monet Theodohadum, qui ad rem audiorerat, & auaricie
maculam stirpi tam nobili uidebatur inferre. Quid faciūt
(inquit) sordes animorum in splendore natalium? Illud te
potius decet eligere, quod nos possit ornare. Amali san-
guinis uirum non decet uulgare desyderium, quia genus
suum conspicit esse purpuratum.

Cassiodorus
in epist. li. 4.
epist. Incer.

Hæc ideo prolixius commemorata sunt, propter fasti-
diosos & superbos quosdam, qui putant, magnam à fortu-
na iniuriam Romæ et Italiæ illatam esse, per regem istum,
quem & barbarum & Tyrannum uocare non uerentur, cū
reuera clarior nobiliorque fuerit uniuersis Imperatoribus,
qui ipsius temporibus Augusti nomen siue Romæ siue Cō-
stantinopoli habuerunt, si unam exceperis fidei causam,
quod non Catholicus, sed Arrianus fuit.

Gothi per
Valentem
Imp. facti
sunt Arria-
ni.

Sed eam maculam contraxit gens Catholica ab impio
Principe Valente, qui gentem, ad Christum conuersam,
per Arrianos Episcopos & presbyteros fidei rudimēta cor-
rupte atq; peruersè docuit. Vnde factum est, ut tam Visigo-
thi in Hispanijs, q̄ Ostrogothi in Italia secundum Arria-
na dogmata in Christū crediderint, nolentes à primo, quo
imbuti fuerant, Catechismo in aliam fidei formam conce-
dere, nisi quod in Hispanijs tandem temporibus S. Grego-
rii Papæ I. ad fidem Catholicam foeliciter sunt conuersi.
Eam igitur labem non tam gentis q̄ Valentis malicie atq;
impietati acceptam referre debemus, quam & Deus ipse
nō leuiter in illo ultus est, cuius iusto iudicio Valens ille ab
eadem

ipsa gente quam imple ac maligne in fide Christi seduxerat non solum bello superatus & captus, uerum etiã uiuus (quæ pœna Hereticis debetur) exustus est, licet error in fide, quo semel à principio fuit gens imbuta, nimis tenaciter in cordibus Gothorum heferit, iuxta illud Horatii, Quo semel est imbuta recens seruabit odorem Testa diu. Quare labes ea, quam rex Theodericus mox ab infantia hausit, & uelut ex maternis suxit uberibus, magis infelicitati quàm malignitati eius adscribenda uidetur.

Sed omiſſa hic fidei causa, res gestas prosequamur potius & honestatis exempla, qualia etiam de Ethnicis Principibus ac Regibus, ut de Cyro, de Ageſilao, de Epaminonda, de Augusto, de Traiano, de Alexandro, de Probo et id genus multis libenter legimus, & nobis nostrisq; Principibus uelut laudabilia Dei & Nature dona, imitanda proponimus, nihil dubitantes, à Deo esse omnem uirtutem, & omne opus bonum, à quocunq; homine fiat, licet extra fidem Catholicam nulli ad salutem æternam prodesse possit.

Exempla honestatis etiam ab Ethnicis colligenda.

DE AMICICIA INTER Zenonem & Theodericum. Cap. III.

Defunctis igitur in pace communi Leone Imperatore & Theodemiro Rege, successerunt, in Imperio Zenono, cui filius suus (quem Leo ex filia nepotem, successorẽ dixerat) ultro cessit & manu sua coronam imposuit, In regno Gothorum Theodericus, quem & patris merita et recens de Sarmatis parta uictoria, uniuersis Gothis amabilem reddebant, atq; supra ceteros regni Proceres commendabant. Is ad confirmandam pacem & amiciciam à Zenone uocatus, ea se facilitate Constantinopolim cõtulit, quæ
Cc Leo inde

Leo inde remiserat eum genitori. Quem Zeno sane non solum honorifice suscepit, uerum etiam multis allexit sibi que deuinxit beneficijs, Nam constituit ei & exercitus eius annua stipendia, & ipsum decorauit Patriciatus dignitate, atque etiam equestrem ex ære statuam ei in Palatio locauit.

Desyderiū
Gothorum
ad nouas se-
des.

Quamuis autem Ostrogothi à Zenone stipendia integre acciperent, & amplas Moesiæ ac Pannoniæ prouincias, agro fertiles & ad uictum necessaria cuncta suppeditantes possiderent: ad nouas tamen querendas sedes incitabantur, partim glorie, partim inuidiæ stimulis. Conquesti sunt itaque Regi suo, se domi marcescere ocio: alias gentes, quibus nec armis nec uirtute cederent, aliena possidere cum gloria & opibus regna, Francos & Burgundios Gallias, Visigothos Hispanias, Anglos Saxones Britanniam, Vandalos Africam, Herulos autem Italiam. Educere igitur ipsos rogabant, in quamcunque uellet Gentem, maiorum suorum exemplo, ne domi marcescentes à progenitorum suorum gloria degenerarent. Hæc Rex ad Imperatorem referens, ait sibi gentis sue ferociam sic notam esse, ut non sint quieturi domi, nisi promittatur eis bellica aliqua expeditio.

Zeno per
suadet Theo-
derico irru-
ptionem in
Italiam.

Zeno super his cōsultationem cum Senatu suo iniens, & sibi suisque prouincijs ab impetu & irruptione Ostrogothorum, tanquam uiciniorum barbarorum, metuens, persuasit Theoderico Regi, nullam expeditionem ei uel ad gloriam uel ad publicam utilitatem commodiorem fore, quam si suos in Italiam educat, ubi et prima esset sedes Ro. Imperij, & terra omnium rerum abundantia præpolleret. Populus uero Italiæ, qui breui tempore tam multos infœlices imbellesque & inglorios habuerant Imperatores, dubia fide parere nunc barbaro & alienigenæ Herulorum duci, Quos facile possit habere subiectos, si barbarum & nouum eorum domis-

dominū eijceret aut occideret. Habebat ex hac persuasione Imperator duplex commodum. Liberabatur enim sic & ab annuo, quod Gothis dabat stipendio, & à periculo belli, quod à feroci gente propinquis poterat Imperij prouincijs inferri. Et Italia nihilominus bene consulebat, probe cognoscens, quanto moderatior tractabiliorq; esset Theodericus (qui tanto tempore in Palatio inter Imperij proceres uersatus erat Constantinopoli, tum sub Leone adulescens & obles, tum sub ipso Zenone Rex iam factus & Patricius) quam esse credebatur Odoacer, qui nec ex Regia esset prosapia, nec in ullius Imperatoris aula fuisset conuersatus.

Imperator igitur in eam expeditionem à se Regem dimissurus, Sacro eum honestauit uelamine, quod erat tunc maximum concessionis à Principe Romano factæ stabilitimentum. Quemadmodum Blondus & Sabellicus ex antiquis affirmant rerum scriptoribus. Nam & Paulus Diaconus id ipsum refert, in hæc sane uerba. Italiam ei per Pragmaticam tribuens, Sacri etiam uelaminis dono confirmauit, Senatūque illi Populūque Romanum commendans. Addit præterea eundem consularibus ab eodem Imperatore sublimatum esse fasces, quæ dignitas post Imperiale fastigium prima erat. Quod & Pomponius lætus affirmat, sic breuiter dicens. Theodericus Rex Ostrogthorum mire à Zenone diligebatur, ab eo factus Consul, Conlega Venantij. Quod & Cassiodorus in Chronico suo, In quo Consulū seriem enumerat, clare confirmat.

Hæc rationi & ueritati magis uidentur consentanea, quæ Calūnia in ea, quæ nonnulli referunt, nepe quod ipse Theodericus impunitate & instantiâ suæ gētis accusauerit Imperatori & petierit ab eo, ut sibi Italiã ac Romã pmitteret. Inde. n. futurus esse

Theodericus a Zenone Consul factus.

Calūnia in Theoderico

Cc ij esse

esse, ut aut Ostrogothi ab Herulis uicti deleantur, atq; ita liberetur ab onere stipendiij Imperator, aut uictores obrineant Italiam, deletisq; Herulis Imperij hostibus, amici Imperio sine stipendijs existant. Quis uero credat, hunc regem tam infido, & alieno in gentem suam animo fuisse, ut uel accusauerit eam Imperatori, uel in id periculi eam adducere uoluerit, ut deleta ab hostibus, ab Imperatore stipendium amplius petere aut accipere non possit. Sed neq; opus erat à Zenone Italiam petere, quam hostis habebat. Zeno autem habuit nunq; neq; ullus Regum aut Principum antea petierat ab Imperatore Constantinopolitano Italiae aut Romae possessionem. Quandoquidem non à Constantinopoli, sed à Roma ius & dignitas Rom. Imperij rectius agnoscuntur.

Procopius
de bello Gothico lib. i.

Confirmant hanc meam sententiam uerba Procopij, Historici Graeci, qui Theoderici temporibus uixit. Sic enim ait. Sed Imperator Zenon, qui optime praesentia dispoere callebat, Theodericum ut Italiae peteret, monet, ut Odoacro Tyranno in potestatem redacto, Hesperiae Principatum sibi Gothisque pararet. Illi id longe plurimum conducturum affirmans, q; secum, ut Imperatore, inconsideratus uelit armis decernere, ac tantum inire dubiae belli fortunae discrimen.

DE EXPEDITIONE

Ostrogothorum contra Odoacrum. Caput III.

Difficilis in
Italiam ex
Moesia expe-
ditio.

ANno igitur Dñice Incarnationis CCCCLXXX. Rex Theodericus à Constantinopoli domum ad suos reuersus, iussit omnes Gothos ad Italicam sese preparare expeditionem. Quae profecto res merito potuisset fractis & molis

& mollibus animis dura uideri. Regale enim Edictum nō solum uiros fortes & expeditos milites, uerum etiā mulieres & paruulos iussit educi ē natali solo cum omni supellectile et domestica substantia, & quidem in terram longinquam, quæ hinc Alpium iugis, inde mari gemino, Adriatico scilicet atq; Tyrrheno undiq; septa, difficilem admitterat aditum, non solum, quod clausa & munita erat à rerū natura montibus & mari, uerum etiā quod bellicosa gens Herulorum sub fortissimo Duce Odoacre eam tenebat, et iter permultas prouincias intermedias nō foret pacatum. Quoniam Odoacer, qui iam rescuerat (forsitan ex Aula Zenonis aut à uicinis Barbaris præmonitus) Theodericum contra se parare bellum, Bulgaros ac Gepidas ad resistendum Ostrogothis sollicitabat.

Sed gens ferox & malis inuicta, tantum habuit fiduciae in dextris suis, tum in Regis sui uirtute & alacritate, ut certam sibi polliceretur de quibuscumq; hostibus uictoriam. Vnde factum est, ut neminem ex uniuersis (quod dictu mirum est) Gothis neq; patriæ amor aut dulcedo retinere, neq; periculorū magnitudo deterrere potuerit, quantumuis fertile esset solum & Moesie & Pannoniæ, atq; etiā quæta & pacifica omnium rerum possessio, et certū quotannis ab Imperatore Constantinopolitano stipendium.

Certe neq; stultus neq; infans erat rex Theodericus, ut non intelligeret aut non secum perpenderet, quātum laboris aut periculi ea expeditione aditurus esset, ac quā uberes atq; pacatas terras ultro relinqueret, Quem iam pridem ante annos Quatuor Consulem Zeno propter prudentiā & animi uirtutem Constantinopoli fecerat, sed tam fortis ac magnanimus erat, ut existimaret, se à maiorū suorum uirtute degenerare, si ullo frangeretur aut emollescere animus ei? uel laboris tedio uel periculi metu, iuxta illud Poetæ

Cc ij   tā

Alacritas et fiducia Ostrogothorum.

Magnanimus Rex Theode.

ca. Degeneres animos timor arguit. Valde quidem fortes ac magnanimi Reges fuerunt, Cyrus Persarum & Alexāder Macedonum, Neuter tamen tam difficilem expeditionem unquam suscepit. Profecti quidem sunt ambo magnis cum exercitibus in longinquas terras atq; etiam contra potentes & bellicosas gentes, sed minime adduxerunt secum talia ac tanta impedimenta, qualia et quanta secum adduxit Rex Theodericus.

Qualia & quāta secū in exercitu adduxit Impedimenta Rex Theo.

Alij exercituum Duces inter impedimenta referunt lixas atq; Calones & oneraria lumēta, quibus nihilominus ad multa diuersorum laborum munia utuntur. At dux iste noster inter sui exercitus impedimenta habuit innumerā imbellis multitudinis turbam, senes, paruulos, mulieres, uirgines. Quibus ad militares labores nemo commode aut honeste uti poterat. Oues insuper & boues non solum in cibum militum, sed etiam in lactis alimoniam pro paruulis. Domesticam praeterea suppellectilem, quae ad usum armorum nihil ualebat. Merito igitur difficilissima iudicari potest ista Regis Theoderici expeditio.

Exitus filiorū Israel de Aegypto.

Plures quidem mortales ex Aegypto eduxit Moyses, propheta Dei, sed fecit hoc iussu ipsius Dei, magnis confirmatus ad hoc faciendū miraculis, et eduxit nōliberos & florentes, sed grauissima pressos seruitute & oibus Aegyptiorū uexationibus afflictos, Multis praeterea in profectioe releuatus Dei consolationibus & praesidijs, mari siccū iter praebente fugiētibus & hostes ad unū oēs dimergente, caelo comneatum praestante, & uiam ostendente nunc per nubis interdū, nūc per ignis columnam in nocte. Rex autem Theodericus eduxit suos, non Dei aut ullius prophetae, sed ferocis dumtaxat & pericula contemnentis populi iussu, nec alijs sifus uel praesidijs uel auxilijs, quam suorum dextris

dextris & uirtuti suæ. Nec puto breuiorem esse distantiam Moesiæ ab Italia, quam est Aegypti a Iudæa.

Probrino itaque & Eusebio Consulibus, egressus cum tota gente sua Rex Theodericus è patria, mox occurrentes reperit hostes, eosq; minime fugaces aut imbelles, qui conabantur iter eius, siue per inuidiam, siue in Odoacris gratiam prohibere. Primum quidem Rex Gepidarum (quem Blondus & Sabellicus Strapiliam, Paulus Diaconus Trafillam uocat), successor Arderici Regis: qui Gepidas a filiorum Attilæ subiectione in libertatē prælijs asseruerat, sicut Ostrogothos Valamir Patruus & Theodemirus pater Theoderici: subito ex insidijs Theodericum adortus, magnam utique stragem fecisset, nisi præsentis & intrepido ad quæuis pericula animo se mox opposuisset Rex Theodericus, qui sic repressit illius impetum, ut non solum retrocedere coegerit, sed etiam extinxerit ipsum, sicut affirmat Paulus Diaconus.

Prima uis
etoria de re
ge Gepidas
rum.

Deinde irruerunt in eum Danubijs accolæ Bulgari, gens ferox & barbara, cum rege suo Busari, quem Paulus Diaconus Busam uocat, quos non absque cruentis a se repulit prælijs. Cumque post multos labores & ærumnas longi itineris, per terras alienas & impacatas, atq; post multa præliorum pericula, tanta cum multitudine gentis suæ (cuius numerosior pars imbelles erant senes, pueri, & paruuli, atque altera pars humani generis sexus muliebri) quæ non leues in quotidianum uictum & comheatum atque in pabulum pro iumentis, armentis & pecoribus sumptus requirebat, ad mare Ionium (quod ego sinum Adriaticum hic intellexerim) tandem peruenisset, ut asserit Procopius, nullas ibi paratas ad trañciendum exercitum, naues reperire potuit.

Secunda de
Bulgaris.

Necessa

Necessarium igitur fuit, circuire Ionicū sinum per Talan-
tiorum (ut uocat Procopius) aliarumq; finitimarū natio-
num agrum, usq; ad Sontium flumen, quod non longe ab
Aquiligia (ut ait P. Diac.) labitur. Quo cum peruenisset,
castra ibi metatus est, ut uberrimis, quę eo in loco habētur,
pascuis, fatigata ex itineris longitudine iumenta reficeret.

Bellicosus Cum autem Odoacer interim totū Theoderici iter ex-
Rex Odoac-ploratum haberet, collectis undiq; ex tota Italia uiribus, ad
cer. Sontium illi occurrit. Ne quis autem existimet, inualidum
aut contemptibilem fuisse hostem Odoacrem, qui facile
superari potuerit, operæ precium esse uidetur, referre hic ex
aliorum testimonijs, quis qualis & quantus uir ille fuerit.
Procopius de hoc ab aliorum sententia diuersus est, Ait eū
fuisse Orestis quondam armigerū, qui Gothis omnia pro
iporum arbitrio executurum se obtulerit, si cum Romano
rum Principem constituerent. Sed magis placet aliorum
mihisententia, qui fere omnes unō consensu affirmant, eū
Herulorum & Turcilingorum ducem fuisse. Cassiodorus
in libello de Consulibus sic habet Basilisco II. & Armato
C O S S, ab Odonacre Orestes & frater eius Paul⁹ extinz
cti sunt, nomenq; Regis Odonacer adsumpsit, Cū tamen
nec purpura, nec regalibus uteretur insignibus. Plura de
hoc refert Paulus Diaconus, In hęc uerba. Hęc dum apud
Romanos geruntur, Odoacer cum fortissima Herulorum
multitudine, fretus insuper Turcilingorum, siue Scyrorū
auxilijs, Italiam ab extremis Pannoniæ finibus properare
contendit.

Verba Se- Qui dum adhuc per Noricorum rura exercitum duces
uerini solita ret, cognita Seuerini fama Christi Domini serui, Qui illis
ri ad Odoa tunc degebat in locis, ad eum, ut sibi benedictionem petis-
crem in No turus accessit. Qui dū benedictione percepta, ab eius egre-
sico, di cellula uellet, & caput, ne superliminari hostij, eo quod
proceræ

proceræ esset staturæ, allideret, inclinasset, à Dei uiro futu-
rorū præscio, mox talia audiuit. Vade nunc ad Italiam, ua-
de de Odoacer, uilissimis interim animantium pellibus indu-
tus, multis cito plura largiturus. Hæc ille uerba rerum exi-
tu comprobauit. Nam aliquantis postmodum annis, totius
us Italiae, Insuper & urbis usus est potestate.

Ingresso itaq; Italiam Odoacre, statim ei apud Liguriæ ^{Victoria}
terminos, Orestes patricius occurrit, qui aduersus fortissi- ^{Odoacris}
mam multitudinem, nihil se præualere conspiciens, maxi- ^{de Oreste.}
me cum eum iam quidam suorum deseruissent, metu tre-
pidus intra Ticinum se munitionis fiducia cõclusit. Mox
adueniens cum exercitu Odoacer, expugnatã fortiter in-
greditur ciuitatem. Vastantur uniuersa rapinis, sæuit ubiq;
gladius, Diuina quoq; priuataque ædificia ignis absumit.
Captus demum Orestes ab hostibus, Placentiam usq; per-
ducitur, ibiq; gladio detrucatur. Exinde per uniuersas ijdẽ
Barbari urbes diffusis, cunctam sine aliqua tarditate Italiam
iuri proprio subdidere, multasq; tunc ciuitates parantes res-
sistere, extinctis habitatoribus ad solũ usq; defecere. Odo-
acer itaq; prosperos sibi cernens successus accrescere, statim
Regiam arripuit potestatem, Hæc Diaconus. Herman-
nus uero Contractus breuius atq; etiã luculentius in Chro-
nico suo sic ait. Odoacer Rex Turtilingorum & Rugorũ
cum multis Barbarorum auxilijs Italiam ueniens, Orestẽ
& Paulum fratres occidit, Augustulum exilio damnauit,
et Romã obtinuit, anno à cõditiõne ei⁹ M. CC. XXIX.

Fit & in Gratiani decretis magnifica de ipso mētio, quæ
ex Concilio symmachi Papæ recitatur, In hæc uerba. Cum
in Mausoleo, quod est apud B. Paulum Apostolum, resi-
deret sublimis et eminentissimus uir, Præfectus prætorio atq;
Patricius, agens etiam uices Præcellētissimi Regis Odo-
acris, Basilus dixit. Quanquam studij uestri & religionis
Dd interfit

In Decretis
dist. 96.
cap. Bene.

interfit, ut in Episcopatus electione cōcordia principaliter
seruetur Ecclesiæ. Ne tamen per electionis occasionē, sta-
tus ciuitatis reuocetur in dubiū, ammonitione Beatissimi
uiri, Papæ nostri, Symmachi Simplicij, quem ante oculos
semper habere debemus, hoc nobis sub obrestatione memi-
nistis fuisse mandatum, Vt propter illum strepitum, & Ve-
nerabilis Ecclesiæ detrimentum, si eum de hac luce transire
contigerit, non sine nostra cōsultatione, cuiuslibet celebretur
electio. Hęc ibi. Ex quibus cognoscere licet, sub Odoacre
quoque antiquam Reipub. formam nō penitus extin-
ctam aut in barbariē demutatam fuisse. Nomē autē Sym-
machus, hic duobus Pontificibus datur. Vni ex his, nempe
Simplicio, agnomen est, qui & prior sedit in Episcopatu;
alteri propriū est nomen, qui postea sub rege Theoderico,
Odoacre iam occiso, factus fuit Pontifex.

Otto Frisingē
gē. li. 4. c. 50

Anno autē primo Simplicij obtinuit Italię regnū Odoacer,
De quo et Otto Frisingēsis Episcopus eadē fere refert,
quæ Paulus Diaconus, Cuius tamen hæc uerba super ad-
dere hic libet. Odoacer, inquit, natione Rhugus, ex ultis-
mis Pannoniæ finibus, cum Seyris, Turcelingis, Herulis
ad inuasionem Italiæ procinctum mouet. Cæterum Vene-
rabilis Beda in suo de temporibus libro, Procopium secus-
tus, dicit Odoacrem Gothum fuisse, addit autem nonnul-
la, in quibus non solum à reliquis supradictis authoribus,
uerum etiā à Procopio dissentire uidentur. Sic enim habet.
Odoacer Rex Gothorum, Romam obtinuit, quam ex eo
tempore diutius eorum reges tenuere. Mortuo Theoderico
Triarū filio, alius Theodericus, cognomēto Valamer,
Gothorū suscepit regnū, qui utramq; Macedoniā The-
saloniāq; depopulatus est, & plurima regiæ Ciuitatis lo-
ca igne succendens, Italiam quoque infestus occupauit.
Hęc Beda.

Beda duos
cōmemorat
Theodericos.

Cui in

Cui in hoc, quod Duos ponit Theodericos, consentit Pau. Diaconus, qui utrūq; in Italiam uenisse testatur. De priore enim sic habet. Haud procul ab his tēporibus (hoc est Nepotis & Augustuli) Theodericus cognomēto Strabo, Triaci filius, cum magna Ostrogothorum multitudine, usq; ad Quartum Urbis miliarium armatus aduenit, nulli tamen Romanorum noxius, cōtinuoq; ad Illyricum reuersus, extinctus est. De posteriore autē (de quo nos hic agimus) multa refert, sicut & alij pleriq; historici, E quibus tamen nullū scio ea de hoc Theoderico nostro scribere, quæ Beda scripsit, nempe quod Macedonia Thessaliāq; & regiae urbis loca depopulatus fuerit.

Cæterum Odoacrem fuisse uirū fortem & bello strenuum, res gestæ plane demonstrant, quas hic ex Antonio Sa-
bellico recitare libet, quātum satis est. Obiecit (inquit) Augustulus Odoacri uenienti Orestem patrem suum cū exercitu. Is cum Romanis Legionibus & accuratissimo Italiae delectu, circa Laudam Pompeij, in Barbarorum conspectu fecit castra. Inde ad pugnam prouocatus, cū aciem instrueret, subita Italorum defectione prelio abstinuit. Presentibus itaque uiribus diffusus, cum Romanis Legionibus Ticinum contendit. Hic barbarus abeuntem allectus in urbem compellit, compulsū obsidione fatigat. Inde Ticinum uī captum diripit & incendit, Cæduntur Romanæ Legionēs, estq; tantū uno loco Romani cruoris fufum, quantū non alibi iā inde, ex quo Romanū inclinare coepit Imperiū, Odoacer Orestem Placentiā perductū, spectante exercitu propria manu interfecit. Et infra.

Herulus, ait, post Ticinēsem uictoriā Italia magis dedita q̄ ui capta Romā petijt, frequēs ciuitas p̄cessit illi obuiā, regēq; salutauit. Per faustas inde acclamationēs & honores exquisitissios Capitolium ascendit, tenuit in Odoacer ānos. 14.
Dd ij Italiam

Res gestæ
Odoacris.

Odoacer
Romę honorifice susceptus.

Italia in satis pacate, cessitq; interim Regi & Herulis ex an-
 nis prouerbibus pars Tertia frugum omnium, adeoq; per
 hæc uetus illa Romanorum Italicisq; nominis indoles con-
 cidit, ut Odoacer ab Herulis, qui in patrio solo remanes-
 rant, accersitus, quod à Felteo Rugorū rege Danubij a cœ-
 la, perpetuo incesseretur bello, nihil de urbe Roma aut Ita-
 lia sollicitus, exercitum dux erit in Felteum, hosteq; inter-
 fectio, tam ociose sit in Italiam reuersus, quam olim Roma-
 ni Duces clarissimam aliquā uictoriam adepti cōsueuere.
 Hæc Sabellicus. Addit Palmerius in Chronicis suis, eum
 maxima cum præda atq; ingenti captiuorū numero in Ita-
 liam rediisse. Cassiodorus insuper ait, eum sub Consulatu
 Placidi, in Dalmatijs Odiuam (Contractus Odiciam uo-
 cat) uicisse ac peremisse. Quod factū esse affirmat in Quin-
 to eius in Italia regno. Idem uero Cōtractus addit, Odoac-
 rem, Phœbam regem Rugorum uicisse atq; cepisse.

DE CONFLICTIBVS
 Theoderici cum Odoacre. Cap. V.

Non paruo igitur periculo nec modico labore uicit tã
 bellicosum & potentem Regem in regno ipsius rex
 Theodericus, cum quo toties & tam cruentis prælijs con-
 stigendum fuit. Quatuor enim prælia enumerat breuiter in
 supradicto de Consulibus libello Cassiodorus. In hæc sane
 uerba. Probindo & Eusebio Consulibus, foelicissimus atq;
 fortissimus D. N. Rex Theodericus intrauit Italiam, cui
 Odonacer ad Sontium pugnam parans, uictus cum tota
 gente, fugatus est. Eodem anno repetito conflictu Veror-
 nae uincitur Odonacer. Altero autem anno, Fausto Cons-
 ule, ad Ducam fluium Odonacrem D. N. Theodericus
 Rex.

Breuis Præ-
 liorū cū O-
 doacre com-
 missorū Ca-
 talogus ex
 Cassiodoro

Rex tercio certamine superauit, qui Rauennam fugiens, obsidetur inclusus. Dehinc Olybrio iuniore Cōsule, Odoacer cum Herulis egressus Rauennam, nocturnis horis ad pōtem Candidium à D. N. rege Theoderico memorabiliter postulata, à Sicilia solita depredatione cessarunt. Eodē anno Zeno occubuit, cui Anastasius in Oriētali successit Imperio, Anastasio autē Aug. & Rufo C O S S. durauit adhuc obsidio. Demum Albino Cōsule, D. N. rex Theodericus Rauennam ingressus, Odoacrem, molientē sibi insidias interemit.

Hæc fusius refert Blondus forliuiensis in prima hystoriarum suarum Decade, In hunc modum. Ingressus Italiā Theodericus ad Sontium Aquileiæ dirutę fluuium, castra communiuit. Eo Odoacer, qui omnes eius motus, anno ante, habuerat exploratos, paratissimū adducens exercitū, sese illi tam propinquus opposuit, ut castra solo amnis alueo sint dirempta. Primus tamen pugnandi copiam fecit Theodericus, & commissum est præliū. In quo post multam cædē, mutuo illatam, superauit Ostrogothus. Odoacer uero ad Padū, cuius uada oppidaq; classe et præsidijs cōmuniuerat, delatus, eo in loco, ubi nunc est Ostilia Veronēsum, de fuga substitit. Destitit uero insequi Theodericus, & Veronam ducens, eam deuentibus ciuibus, breui cepit. In qua præsidijs firmata, prædam ubiq; factam, impedimentaque ea ratione constituerat deponere, ut Odoacrem, quoscunq; fugeret, expeditior sequeretur.

Sed Odoacer, copijs breui reparatis, in campos procellosos latissimos, Veronæ subiectos, & copia pugnandi facta, Theodericum lacessiuit. Eduxit item Theodericus, fiducia plenus, & prælio acri Duces fortissimi dimicauerunt. Tamen Odoacer, qui lacessiuerat, ab auxilijs Italors

Dd iij Padl

Blondus
lib. 4.
Primū præli-
um apud
Sontium flu.

Secundum
apud Vero-
nam.

Padi accolam desertus, succubuit, atque etiam fugatus, maiorem eorum, qui secum in pugna perseverauerat, partem amisit. Inde Romam petens Odoacer, cum portas occlusas, ciuesq; de moenibus repugnare uidisset, suburbiorum aedificia, agrumque latissimis foedauit incendijs. Romani namq; de Theoderici aduentu, ex Constantinopoli certiores facti, ipsum iam ut Dominum expectabant.

Retardatus
uictoriae
cursus.

Qui quidem Theodericus omnibus Italiae transpadanae ciuitatibus oppidisque breui potitus, Mediolani constitit, & exercitu auxilijs aucto, Romam in Odoacrem ducere constituerat. Odoacer, cum comitatibus, quos Romani in urbem munitaque oppida conuexerant, deficientibus, Rauennam se contulit. Et tamen Odoacri populos Italiae pertentanti, consenserunt plurimi. In quibus fuisse signorum suorum apud Ostiliam desertores Padi accolae, a Tusa Flaminiae et Aemyliae Praefecto, magnae autoritatis uiro, in spem maximam premiorum, si uicisset Odoacer, adducti. Id cum exploratum habuisset Theodericus, cursu uictoriae retardato, sese intra Ticinum communiuit. Et post pauca.

Praesidium
in ob
sidione Ra
uennae.

At Theodericus Ostrogothorum rex, postquam Odoacrem, sese Rauennae uidit continere, animis est auctus, & matre sororibusque ac Ostrogothorum mulieribus, cum impedimentis & imbelli multitudine, in Ticino, cuius urbem moenia arcemque communiuerat, relictis, Rauennam exercitum duxit. Cepit autem ilico omnes prouinciae ciuitates oppidaque, quam primum ea adijt, praeter Ariminum & Cesenam. Odoacrem uero in Rauenna per Triennium obsedit, castris secundum littus ad orientalem plagam, in loco (cui Candiano est nunc, eratque tunc nomen) caratione firmatis, quod postea pariter ad Cesenam castra inde facilliter tutaretur. Fiebant tamen ab obsessis crebrae eruptiones

nes

ries. Quod namque sumpſimus ex Agnello in uita Iohan-
nis Episcopi Rauennatis. Theodericus Odoacrem iusta
acie congregauiſum, in patentibus Candiani campis, his
prelio superauit.

Qua elatus uictoria Theodericus, illico Ariminum Portus o-
accessit, eaque urbe breui potitus, Dromones in Arimi-
nensi portu captos, misit ad Rauennatem portum, Bidens
tis amnis, qui tunc Portellio dicebatur. Nam apud Clase-
sem urbem tunc erat maior portus, omnium Italiae cele-
berrimus. Sunt autem Dromones uerbo Graeco nauicu-
lae subductiores, tabulatis undique ad propugnaculi ca-
stelliae speciem communitae. Itaque Theodericus Por-
tellionis ostio Dromonibus clauso, partem copiarum in
Insulam, quam Bidens amnis, Padusaque, Padus & Ma-
re efficiunt, locauit. Ipse cum caetero exercitu Rauennam
in circuitu obsedit. Unde ad tantam rerum penuriam in
Urbe est deuentum; ut sordidas malignique saporis her-
bas, clausi comedere cogerentur. Qua impulsus difficul-
tate, Odoacer, hortante Episcopo, deditioem fecit.

Ingressus est autem Rauennam Theodericus, Episcopus
Iohanne cum Clero & Sanctorum reliquijs, obuiam
procedente. Continuitque se Odoacer ea die & postea in
Palatio (quod dicebatur Hilauium) Rauennae tunc in-
signe, sperans quod cum Theoderico solenni foedere pa-
ctuserat, aliquam Italiae particulam, sibi & Herulis attri-
bui possidendam. Sed Theodericus missis, qui illum &
filium Adolescentem, primoresque gentis interficerent,
Herulorum plebem conseruauit. Breui exinde omni Ita-
lia & post Roma, Theodericus summo Senatus & Popu-
li Romani applausu, est potitus. Haec Blondus.

De secundo autem prelio, quod prope Veronam factum
est

Ingressus
Theoderici
Regis in
Rauennam

Verba Pau-
li Diaconi

est

est, aliquanto plenius scribit Paulus Diaconus, In hæc uerba, Exinde Theodericus mouens, cum Veronam uenisset, iterum aduersus eum Odoacer non minori quam prius belli sese apparatu opponit. Contra quem Theodericus, haud procul Veronenam urbe confligens, nimia eius exercitum cedere contriuit, Ipsumque pariter, & omnem illius multitudinem dare terga coegit. Qui dum fugerent se precipites in Athesim fluuium mergunt, ex magna parte rapidissimis eius gurgitibus impliciti, suffocantur, Theodericus uero, dum ipso impetu subsequitur fugientes, Veronam illico, pauore ciuibus consternatis, inuadit.

Verba Sabellici.

Præterea Sabellicus Rauennæ obsidionem aliquanto explicatius describit in hunc modum. Eare (inquit) Ostrogothus audacior factus, impedimentis cum imbelli multitudine ad Ticinum relictis (Communiuerat enim arcem Theodericus & urbem ipsam, cum moenibus, tum ualido præsidio) cum robore copiarum Rauennam profectus, Odoacrem triennio obsedit, estque bis interim iusta acie certatum, atque utroque prælio Odoacer uictus, reductusque ad extremam rerum inopiam, se & urbem Theoderico tradidit, incolumitatem pactus cum porcione aliqua Italiae, sibi suisque popularibus assignanda. Estque foedus inter reges actum, quod Theodericus irritum habuit. Nam haud multo post quam Rauenna potitus est, Odoacer cum filio & primoribus gentis, per speciem rixæ cum Ostrogothis motus, Theoderici iussu interfectus est. Vereri credo Ostrogothus, nequid Odoacris nomen futuræ quieti officeret, Herulorum gentem circa Augustam prætoriam sub Alpibus, dato illis regulo, collocauit. Omnis Italia post Odoacris cædem, Theoderici Imperio cessit, Hæc Sabellicus.

Verba Procopij.

Procopius quoque eiusdem obsidionis deditioemque mentionem facit, cuius uerba non uidentur hic omittenda, Theodericus

dericus (inquit) in Rauennæ obfidiōe , cum annum
iam Tertium contriuiſſet, Gothique ipſi diutius hanc obſi-
dendo , tēdio ac moleſtia afficerentur, et Odoacris inſuper
milites neceſſariarum rerum urgerentur inopia, Conuentum
adinuicem eſt, Rauennæ Antilitis interuentu, & pacificans
tis, Theodericus Odoacerque æqua ac ſimili ſorte ea in urbe
uiuere, pariterque potirentur imperio. Quibus conuentis
onibus aliquamdiu utrinq; ſeruatis, Theodericus per cauſam
q̄ in ſe machinatus inſidias eſſet , Odoacrem ad epulas
fraudulenter uocatum, cum occidiſſet, barbaris ſibi et hoſti-
bus conciliatis qui reliqui fuerunt, Gothorum ſolus et Itali-
cenſum imperium tenuit. Romani tamen imperatoris nec
inſignia quidem nec nomen ſibi deſumpſit, ſed quo aduixit,
rex eſt appellatus. Quo nomine, ſuas Barbari nuncupant
duces.

Ex his facile perpendet prudens lector, quantis laboribus,
erumnis, curis, periculis, ſumptibus, quontoque ſuorū cruo-
re Italiæ regnum obtinuerit, Odoacrique eripuerit rex Theo-
dericus, qui toties in ſuorum conſpectu, de ſumma rerum,
& de omnium ſuorum ſalute diſcrimen ſubiit grauiffimum
ac uere Martium, non leuius ſane quam ſubiit olim aduer-
ſus Romanos in Italia Hannibal Poenus, bella tor ille decan-
tatiffimus. Quod ſi rem utrinque propius inſpicias, et æqua
lance expendas, poterit nimirum magis mangnanimus atq;
inuictus uideri Theodericus quam Hannibal. Hic n. non
ſemper uicit ut ille, nec tanta pietatis erga parentes liberofq;
et uniuerſam gentis ſuæ cognationē cura pectus inter pug-
nandum pregrauatum habuit hic, quanta ille, Hannibal n.
neque talia ſecum in Italiam adduxit impedimenta, qualia
Theodericus, neque tanto indiguit ſumptu et cōmeatu quo
tidiano pro tanta omnis generis ſexus et ætatis hominum
multitudine, quanto habuit opus Theodericus, qui et pug-
Ec nare

Hanniballe
et Theodes-
rici compa-
ratio.

nare et com meatum præparare cogebatur, non solum pro militibus, sicut Hannibal, uerū etiā pro imbelli suorum turba pro p modum infinita, pro tot mulieribus, uirginibusq; quarū uita pudorq; ab unius Ducis inuicta mente dextraque pendebat, et pro tot senibus paruulisque, qui pugnantis exercitus animos angebant, ac pia propinquitatis cura grauabāt.

Magnitudo
expensarū
in bello
Theo. cōtra
Odoacrem.

Præterea longe facilius poterat Hannibal pecuniam (quæ neruus belli dicitur) ex opulentissima Republica Carthaginensi (cuius inexhaustū erat ærarium) recipere atq; etiam ex socijs ciuitatibus corrogare, quam potuit Theodericus, qui relicta patria omnibus rebus euacuata, neque à barbaris uicinis, cū quibus bella gesserat, neque ab Italis, quibus omnibus dominabatur hostis, ullā petere, ne sperare quidē poterat pecuniam, Quis ergo regum hodie tot annis pro tam numerosa multitudine in Italię finibus sumptus atque com meatum suppeditare posset, atque etiam in Triennale ob s idionem pecuniam machinasque sufficere, nisi patriam intolerabilibus prægrauaret exactiōibus? Quanta n. aureorū Milita requiruntur in annuos sumptus pro exercitu XXX. Milia? At sustentauit Rex Theodericus in exercitu suo plus quam CC. aut CCC. buccarum (ut Itali loquuntur) Milita, nō uno tantū anno sed ultra quatuor annos perpetuo, anteq; hostem peruinceret ac debellaret.

The. in bel
licis laudi
bus non mi
nor Hanni
bale.

Mihi igitur (saluo prudentiorum semper iudicio) nihilominus minor Hannibale in bellicis laudibus uideretur Theodericus iste existimandus, qui certe in reliquis et corporis et animi dotibus atque uirtutibus Hannibale longe laudabilior uere iudicari potest. Etenim Titus Liuius eleganter Hannibalis bellicas commemorat uirtutes, quas et de Theoderico uere affirmare possumus, nempe q; plurimum audacię ad pericula capeffenda, plurimum consilij inter ipsa pericula erat, q; nullo labore aut corpus fatigari aut animus uinci poterat, q; caloris

caloris ac frigoris patientia par, q̄ cibi potioneſque deſyde-
rio naturali, non uoluptate, modus finitus, q̄ uigiliarum
ſomniſque nec die nec nocte diſcriminata tempora, id quod
gerendis rebus ſupperaſſet quieti datum, eaneque molli ſtra-
to neque ſilentio accerſita, q̄ multi ſæpe militari ſagulo oper-
tum, humi ſacientem inter cuſtodias ſtationeſque militum
cõſpexerunt, q̄ uestitus nihil inter æquales excellens, arma
atque equi conſpiciabantur, q̄ equitum peditumque idem
longe primus erat, quæ princeps prælium inibat, ultimus con-
ſerto prælio excedebat.

Cæterum uitia, quæ deinceps de Hannibale ſubiungit idẽ
Liuſius, de Theoderico uere ſubiungere non poſſumus. Ait Minor in uſ-
iſs Hanni-
bale, Theo
ergo Liuſius. Haſ tantas uiri uirtuteſ ingentia uitia equabãt,
inhumana crudelitas, perfidia pluſquam punica, nihil ueri,
nihil ſancti, nullius Dei metus, nullum iuſiurandum, nulla
religio. Noſ certe ex uniuſ Caſſiodori epiſtolis plurimarum
Theoderici uirtutuũ exempla præclaraque facta colligere poſ-
ſumus, quibus nihil horum uitioſũ, quæ Liuſius Hannibali
tribuit, admixtum fuit.

Sed hic, breuitatis gratia, ſufficiat indicaffe, quanto clemẽ Crudelitas
Hannibalis
in uictos.
tior in uictos fuerit Theodericus quam Hannibal, Hic ſane
poſt uictoriã captiuos Romanos coegit (ut Pliniuſ refert)
dimicare inter ſe, Et unum, qui ſupererat, obiecit Elephan-
to, pactuſ illum dimitti, ſi beſtiam interemiſſet. Vbi autem il-
le ſolus in harena congreſſuſ, Elephãtum magno pœnorum Pliniuſ libi
ſ. c. 7.
dolore conſecit, Hannibal equiteſ miſit, qui abeuntem inter-
ficerent, Crudelẽ nimirum fuit, adigere captiuos ad inuita
inuicem Homicidia et in cẽdem mutuam, Crudeliſſimum
unum hominem cum tam grandi belua pugnare, Crudeliſ- Clementia
Theo. in
uictos.
ſimum uero, pactum perfide uiolare, et uictorem tam inſig-
nem per equiteſ interficere. Theodericus uero, etſi ab omni-
buſ fere hiſtoricis & Chronographis fraudis arguitur, q̄

Ee ij Odoacrem

Odoacrem iussit interfici post inítam inter ipsos concordiam, in reliquos tamen uictos perhumanus et clemens fuisse dinoscitur, Nam & Herulorum genti, constituto eis regulo (ut ait Sabellicus) seu Rege potius (ut alij scribunt) dedit Itali partem circa Augustam pretoriam sub Alpibus, et Italarum captiuos, quos Burgundionum rex Gundebaldus, subita irruptione trascensis Alpibus in praedam abduxerat, per Epiphanium, Episcopum Ticinensem, data ex fisco suo pecunia seu magno (ut scribit Sabellicus) auri pondere redimi curauit. Quorum sane permagnam fuisse multitudinem, uel inde conuincitur, quod Blandus ex Agnello refert, Epiphanium in Burgundiam a Theoderico cum ingenti pecuniarum uel ex publico fisco largitarum missum, multa mortalium milia redemisse, & in patriam reduxisse, suae insuper sanctitatis meritis & singulari prudentia obtinuisse adhuc sex milia captiuorum a rege Burgundionum, quos in gratiam eius liberos dimiserit gratis absque ullo redemptionis precio.

Interfectio
Odoacris
an excusari
queat.

Quod autem Odoacrem facta pace, unquam cum filio adolescentem et aliquot proceribus interfici curauit Theodericus, non laudauerim equidem. Sunt tamen qui factum excusant, quod prior insidias molitus fuerit Odoacer, sicut asserunt Cassiodorus et Contractus, in suis Chronicis, & Sabellicus non odio aut crudelitate sed prouidentia quadam factum existimat, eo quod ueritus fuerit Theodericus, ne quid Odoacris nomen futurae quieti officeret. Non est enim uerisimile, diu pacem perduraturam fuisse inter duos tam strenuos fortesque Reges in unius et eiusdem regni administratione. Haud enim falso ait Ouidius. Non bene conueniunt, nec in una sede morantur Maestas & amor. Et natura rerum docet nos, in uno regno non congruere duos reges, sicut in apibus manifestum est. Quoniam niam nolint entia male gubernari. Pluralitas autem principum mala

Ouidius.

mala est, sit igitur (inquit) Vnus princeps. Scimus & illud
Lucani.

Lucanus

*Nulla fides regni socijs, omnisque potestas.
Impatiens consortis erit, nec gentibus ullis
Credite, nec longe fatorum exempla petantur.
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.*

Si ergo duo fratres gemelli, Romulus & Remus, non potuerunt diu simul regnare, Quis miretur, hos duos reges, qui tam diuersi natione, et nulla inter se cognatione aut affinitate coniuncti erant, non potuisse diu in uno consistere regno, p quo tã crueta et crebra inter sese prelia recenter comiserat.

Quandoquidem in sacris quoque literis insignere referatur exemplum de duobus fratribus, Iacob & Esau, gemellis Rebecce (sicut Romulus et Remus Rhege) qui ne in utero quidem matris sue, pacem habuerunt inter sese, sicut eleganter explicat in homelia Chrysostomus. De quibus et propheta Malachias Ro. 9. as et Paulus Apostolus sublimem attingunt, supra humani ingenij captum, disputationem.

Malach. 1.

Ro. 9.

DE SALVTARI AC MODERATA Regni administratione. Cap. VI.

SVblato itaque Odoacre, Theodericus magno cum omnium Italię populorum, tum præcipue Romanorum de syderio gaudioque uelut legitimus princeps est susceptus. Id quod omnes Historici, qui de eo scripserunt, attestantur, excepto uno, Ottone Episcopo frisingensi, Viro alioqui graui docto & pio, quem puto Zelo quodam fidei Catholicę, et indigna Boetij uiri Clarissimi morte commotum aduersus hunc regem, secta Arrianum & Boetij interfectorem fuisse, ut in
Ec iij hec

Otto Frisii
genis lib.
5. c. 1.

Augustum
hic Zeno
ne Impera
torē dicit.

Durū Otto
nis Frisii
genis de The
udicium,

Melius pro
copij de
Theo. iudi
cium.

hec proruperit doloris et cōmiserationis uerba. Vide (ingt.) Rempub. miserabiliter labefactatam, Cerne populum illum sapientia ac Viribus quondam Orbis dominum, ad tantum deuenisse defectum, ut à barbarica Tyrannide conculcatus, grauique domino mancipatus, non nisi à barbaro liberari queat, Tyrannum subiecte ac gratanter suscipiat, ut alterius Tyranni dominationem effugiat. Itaque Theodericus Romanorum potius imperio, haud memor ab Augusto suscepti mandati, fasque nefasque barbarice cōmiscens, ac ciues diuersis iniurijs contumeliose afficiens, Imperium uertit in Tyrannidem. Cernens hoc Clarissimus Vir, Consularis Ordinis, Anitus M. Boetius, ac rationis intuitu animaduertens, dum Tyrannidi eius obuiare molitur, ab eo in exilium trusus, Papię in carcere ponitur. Hęc Otto ille, Cuius quidem iudiciū de hoc rege nemo comprobabit, credo quisquis septem priores epistolarum libros Cassiodori legerit. Quod ad Boetij causam attinet, non potest hic cōmode tractari, quia esset contra rerum gestarum ordinē. Quandoquidem ille, in ultimo huius regis anno est occisus. Cum igitur Cassiodorus ubique aliam de hoc rege sententiam pronunciet, uir Consularis Catholicus & sanctus, æquus lector utiq; potius Cassiodoro, testi oculari (ut dicitur) credit quam Ottoni huic, qui multis post seculis audita retulit, suę nixus cōiecturę iudicio.

Audiamus igitur, quid Procopius, autor Grecus et antiquus, Theoderici coetaneus, de ipso senserit. Is (inquit) Theodericus suis sic præerat subditis, ut omnibus ornamentis, quæ uero imperatori congruerēt, se communiret. Nam et iusticię studuit plurimum, legibus firmiter obseruatis, & à circumiectis et finitimis barbaris Italię agros ad securitatem tutatus est. Quippe qui ad magnanimitatis & sapientię summum fastigium peruenisset, atq; adeo, ut in subiectos nec minimū quippiam

quippiam ad iniuriam exerceret, nec cuius sibi id forte in-
nuanti assentiretur, præter id unum, ut Gothi agrum, quem
Odoacer suæ dederat factionis hominibus, inter se partiren-
tur. Erat autem Theodericus fama quidem Tyrannus, re tñ
præse ueri specimē Imperatoris ferebat. Ut qui uel eorum qui
à principio ea in dignitate probatiores fuissent, nemini inferi
or fuerit, & Gothos idem ac Italos pari quadam ac summa
beneuolentia, suapte humanitate prosequeretur. Ita ut om-
nes (quod utique difficillimum est) eius imperium oblecta-
ret. In ciuilibus namque & publicis rebus tractandis, uaria ni-
mirum sunt mortalium uota, & sepe id accidit, presens impe-
rium his quidem & de improviso ut placeat, quibus uolupta-
ti sunt quæ geruntur. Vel ut mœrore afficiantur, quibus ali-
ter longe ac sentiant, res ipsæ procedunt. Hæc Procopius.

Extat præterea Epistola quædã Sidonij Apollinaris Auer-
norū in Gallia Episcopi, qui sicut hunc regem optime nouit
et presens uidit, ita dignior debet uideri testis, cui fides adhi-
beatur, quam alijs quibuslibet, qui tantum ex auditu aut ex
coniecturis de illo iudicant, Epistole igitur illius hic initium
dumtaxat, referre libet, quod sic habet. Sidonius Agricole
suo Salutem. Sæpenumero postulauisti, ut quia Theoderici
regis Gothorum commendat populis fama ciuilitatem, lites
ris tibi formæ suæ quantitas, uitæ qualitas significaretur,
pareo libens, in quantum epistolaris pagina finit, laudaturus
uitæ tam dulcæ sollicitius ingenuitatem. Ipse etenim est &
illis dignus agnosci qui eum minus familiariter intuentur.
Ita personam suam Deus arbiter & ratio naturæ, consuma-
tæ felicitatis dote sociata cumulauerunt. Mores autem hu-
iuscemodi, ut laudibus eorum nihil, ne regni quidem defrau-
det inuidia. Hoc sane illius Epistolæ initium facile conuin-
cit, Ottonem illum magis ex zelo et affectu, quam ex ratio-
ne & iudicio, tam diuersa de rege illo scripsisse. Quod tunc
manifestius

Fama, apud
Græcos scis
licet, quia na-
tione barba-
rus esset.

Epistola Si-
donij de re-
ge Theo-

manifestius erit, ubi tota Sidonij perfecta fuerit epistola.

Historico
rū de Theo.
iudicium.

Verba Pau
li Diaconi.

Quod si testes isti antiqui & oculares uel de familiaritate uel de adulatione suspecti cuiquam (quod tamen mihi æquū non uidetur) habeantur, proferam & alios interim testes ex ipsa Italia, Paulum Diaconum, Blondum, Sabellicū, Platynam, Paulum Aemylum Veronensem, qui quale huius regis in Italia Reipub. regimē fuerit, explicuerūt & contestati sunt, alter altero clarius & copiosius. Antiquior itaque ex ijs Pau. Diaconus, paucis ita refert. Theodericus extincto apud Rauennam Odoacre, totius Italię adeptus est ditio nem, nec multo post Romam profectus, à Romanis magno gaudio susceptus est. Quibus ille singulis Triticid ad subsidiū annis XX. Milia modiorum concessit. Et post pauca. Theo dericus interea, ut sui regni uires constabiliret, Audesfredam Luodouici francorū regis filiam sibi in matrimoniū iunxit. Amalafredam, germanam suam Vuandalorum regi Hono rico. Eius Amalefredę filiam Amalabergam Turingorum regi Hermensredo. Theodico dā quoq; & Ostrogotham ex concubina filias, alteram Alarico Wuifigothorum regi, alterā Sigismundo Burgundionum consociauit. Amalauinthā uero tertiam filiam Eutharico, ex Alemanorum stirpe ueniē ti, euocato ab Hispania, tradidit. Nec fuit aliqua uicina Italię gens, quæ Theoderico aut coniunctionis affinitate aut pacis tionis fœdere sociata non fuerit. Hæc ille.

Alemanos
In genere,
Gothos uo
cat, fuit n.
iste ex Bal
thorum fa
milia. In go
this perno
bili.

Verba Blō
di de bene
ficijs Theo.
erga Italiā.

Et longe post eum Flauius Blondus, ubi quam plurima Theoderici in urbem Romanam beneficia comemorasset, ita subiunxit. Simili item pietate usus est erga uniuersas Ita lię Vrbes, quod maxime ostendit Edictum adhuc extans. In quo ciues iubet toto anni tempore, præterquam tribus mes sium & autumni mensibus, ciuitates & oppida frequentare, obireque munera, quibus antea, quietissimis Reipub. tempo ribus, florere consueuerant. Non solum n. agrestes tunc, sed honesto

sed honesto nati loco, motibus fatigati, quibus tam diu Italia agitata fuerat, rura incolebant. Papiæ & Modocæ (quæ oppida post Rauennam amauit) Palatia, Arimini S. Stephani, & Rauennæ S. Martini in cælo aureo Basilicas, Spoletinam quoque amplas ædes magno sumptu ædificauit. Syontinam ciuitatem iam tum in ruinam uergentem, ut instauraretur, tributorum uacatione donauit. Apponi balnea, quæ ager Paduanus habet, muro concludi, ædesque superædificari curauit. Quibus aliisque bonis artibus præstans princeps effecit, ut per omnes regni sui aënos, excepto extremo, et Roma et Italia, Octauij Augusti, aut Traiani, Hadriani, uel melioris cuiuspiam principis tempora nam desiderauerint.

Et infra, prospexit etiam prudentissimus princeps Theodericus, externarum gentium, à quibus solis tunc sibi in Italiam timendum fuit irruptionibus, & Herulis post occisum Odoacrem conseruatis nouum regem constituit, cuius nomen non exprimit Cassiodorus, quem regem cum suis Herulis in extremis Italiae partibus apud Augustam pratoriã & sub Alpibus Apenninoque habitare permissum, ipse Theodericus in filium adoptauit. Et paulo post. Possedit uero & ex prisco Romanorum principum instituto administrauit Romani imperij occidentales prouintias, quæ à nullis dictarum barbararum gentium regibus (quos sibi affinitate coniunxerat) tenerentur. Nedum n. unquam cum Francis Burgundionibus, & Uuisigothis bella suscepit, sed eos aliosque barbaros imperij oppressores, quo ad potuit, simul in pace continuit, missis Oratoribus cum epistolis, quæ extant ne aliquid inter eos nata dissensio, Constantinopolitanis Imperatoribus Romanisque uisam patefaceret ad iura imperij resumenda. Et rursus. Quin etiam Theodericus futuris providens temporibus, claustra Italiae ab ipso Alpiu maritimarum initio, usque ad Tridentinos montes attribuit Gothorum proceribus inhabitanda. Inramitib.

Ff aut,

Prudentia
Theo. in fir
manda Ita
liae pace.

Hæc adoptio per arma facta est non ad regni successionem, ut infra patebit.

aũt, per quos ipse & cæteri barbari erāt ingressi, oppida exci-
tauit, ciuitate, cui nunc Tridento est nomen, quod tunc erat
muro cinctā, & Veruca arce ad Norici & Italiæ fines, eo in
loco, cui nunc Montifalconi est nomen, à fundamento ædis-
ficata. Hæc & id genus multa Blondus, quæ omnia referre
nimis longum foret.

Verba Sa-
bellici de
Theo,

Cur Rauē-
næ potius
q̄ Romæ
habitauit
Theo.

Verba Pau-
li Aemylij.

Nec ijs dissimilia refert Sabellicus, stylo aliquanto elegan-
tiore, è quibus pauca hic repetam. Ipse (inquit) Theode-
ricus tam dextere mansueteq; regnum administrare, Ciuita-
tes et populos tractare, ut cū Augusto principe Traianoue,
aut alio ex ijs qui optimi principum iudicati sunt, merito cō-
ferri potuerit. Adeo interdum uel in mediā barbaria, precla-
ra proueniunt ingenia, ut in mitissimis etiam gentibus non
nūq̄ pessima. Enimvero tamen si Rauēnæ ageret, Quod nō
tantum est ab eo factum, quia Romanorum ferotiam hor-
reret (ut tradunt quidam) desperaretq; posse fieri, ut Roma
diu et regem & barbarum ferret, q̄ q̄ uidebat, nunq̄ fore, ut
Gothis Romanisq; conueniret, quorum diuersi mores, diuer-
saq; sacra essent (Erant n. Gothi Arriani, Romæ Orthodoxe
fidei tunc, ut hodie, uigebat cultus) ad tollendam omnem
discordiæ materiam, uel quod alij scribunt, loci oportunitatē
sequutus Rauēnæ (quod satis cōstat) aſios fuit circiter XL.
urbis administratione Senatui permissa, Hæc Sabellicus.

Paulus Aemylius Veronensis, de rebus gestis Francorū
diffusæ ac preclare scribens, pauca de supra memoratis ex
Pauli Diaconici affinitatibus cōmemorat, quæ hic repetere li-
bet, q̄ aliquanto lucidiora uidentur, Theodericus (inquit)
Ostrogothorum idem ac Italiæ rex, ex Hispania (ubi maxi-
ma ex parte sedes Visigothorum erant) Entharicum, Regia
Balthorum familia ortū, ad se in spem hæreditatis Regniq;
Italici accersit, eiq; filiam Amalasuintam despondit. Duæ
reliquæ eius filiæ, altera Visigothorum regi Alarico, altera
Sigismundo

Sigismūdo Gundebaldi Burgundionis regis filio nupserāt
Ipsi uero Theoderico regi Andefleda Clodonei regis soror
despōsa fuerat, Clodoneo autē Remis i baptismo Ludouicus
nomē à S. Remigio inditū est. Hæc ideo repetiuerim, ut nō
turbetur lector circa nomē uxoris Theoderici, quam diuersi
mode scribunt. Vnus Andafledam, alius Audafredam, alius
Andefledam; Vnus filiam, alius sororem Clodonei, quem
à baptismo Ludouicum deinceps nominat Acmylius, eun-
dem Cassiodorus in Epistolis Luduin uocat. Platynæ uer-
ba hic repetere nihil est opus, nam & ab alijs sunt relata.

Cæterum q̄ æquabile ac tēperatū fuerit Theoderici regi-
men inter Gothos & Romanos (uocat autē omnes Italos cō-
muniter Romanos) ex ipsiusmet uerbis, quæ Cassio. refert,
optime certissimeq; cognoscitur. Cum (inquit) Deo iuuan-
tesciamus Gothos uobiscum habitare permixtos, Ne qua
inter consortes (ut assolet) indisciplinatio nasceretur, neces-
sariū duximus, illum sublimē uirū bonis nobis moribus has-
tenus cōprobatum, ad uos Comitem destinare, qui secun-
dum Edicta nostra inter duos Gothos litem debeat amputa-
re. Si quod etiam inter Gothum & Romanum natum fuerit
fortasse negotium, adhibito sibi prudente Romano, certamē
possit æquabili ratione distingere. Inter duos aut Romanos
Romani audiāt, quos per prouincias dirigimus cognitores,
ut unicuiq; sua iura seruentur, & sub diuersitate iudicij, una
iusticia cōplectatur uniuersos. Sic pace communi utraq; agna-
tiones, diuinitate propicia, dulci ocio perfruantur. Scitote
autē, unam nobis in omnibus æquabiliter esse charitatem, sed
ille se animo nostro amplius cōmendare poterit, qui leges
moderata uoluntate dilexerit. Nō amamus aliquid inciuile,
scelerstam superbiam cum suis detestamur autoribus. Violē-
tos nostra pietas execratur. In causa possint iura, nō brachia.
Nam cur eligant quærere uiolenta, qui presentia probantur
Ej q̄ habere

Aequabile
imperium
inter Gos-
thos & Ro-
manos.

Cassiod. li.
7. epist. 3.

Legura
amor.

**Amor Inter
Romanos
& Gothos.**

habere iudicia? Ideo n. emolumenta iudicibus damus. Ideo tot officia diuersis largitatibus continemus, ut inter uos non sinamus crescere quod possit ad odium pertinere. Vnum uos amplectatur uiuendi uotum, quibus unum esse constat imperium. Audiat uterque populus quid amamus. Romani uobis sicut sunt possessionibus uicini, ita sunt & charitate coniuncti. Vos autem Romani magno studio diligere debetis, qui & in pace numerosos uobis populos faciunt, & uniuersam rempub. per bella defendunt. Itaque destinato a nobis iudici uos conuenit obedire, ut quicquid pro conseruandis legibus censuerit, modis omnibus impleatis, quatenus & nostro imperio & uestrae utilitati satisfecisse uideamini. Hæc fuit communis formula (ut ait Cassiodorus) Comitum Gothorum per singulas prouincias. Quid uero est in tota hac formula, quod iniquum aut Tyrannicum iure dici quæat?

**Imbelles ante
Theodoricum
faciunt
Itali.**

Sunt quidem aliqui, qui Theoderico in Tyrannidem imputant, quod Italos ab armorum usu abduxerit atque imbelles per hoc reddiderit, sed ab hac culpa poterit eum excusare priorum ante se principum ignauia, qui populos Italiæ adeo imbelles reddiderunt, ut Odoacer alienigena & nouus rex adeo secure eis dominatus fuerit, & subseruitutis iugum mancipatos tenuerit, ut & in Dalmatiam et in Rugiam cum exercitu exire, & longinquum peragere bellum ausus fuerit, relicta interim iudicibus & officialibus suis tota Italia, nec ullus Italicorum, eo sic absente cum exercitu suo, rebellare interim ausus fuerit.

Queruntur alij, quod Italis tertiam agrorum partem ademerit, suisque tradiderit Gothis. Non nego equidem factum, sed inique factum fuisse nego. Tunc quod ante ipsum hoc fecerat Odoacer, sicut supra ex Procopio dictum est quod & Sabellicus refert, nempe quod regi & Herulis cesserit ex annuis prouentibus pars tertia frugum omnium. Quod ego sane grauius putauerim

putauerim q̄ concedere tertiam partem agrorū Gothiis. Tū
q̄ Italiae regnum Theodericus, nō Italarum, sed Gothorum
maximo labore periculoq; & cruore comparatum obtinue
rit, quod & per Gothorum arma perpetuo defenderit. Quæ
est ergo iniquitas ibi q̄ nō totum (quod iure belli potuisset)
nec dimidium totius agri, sed solam tertiam agrorum partē
ā uictis & defensis transtulit in uictores & perpetuos omnium
Incolarum & prouinciarum defensores?

Rectius igitur in beneficiū adscribitur factum istud Theo
derico à Blondo, qui in eius beneficiorum cōmemoratione
inter cætera sic ait. Prohibuit aut edicto, & curam impendit
attentiosem, ne quis Romanos aut paterna origine Italus, ne
dum militaret, sed arma domi haberet. Saionibus (ut ipse ap
pellauit) ex Ostrogotha gente per urbem regionesq; Italiae
constitutis, qui prefectorū Centarionunq; uitæ fungentes,
barbaros suos in pace & ocio, à ciuium & prouincialium in
iuria prohiberent, educerentq; in turmas & Phalanges, cum
belli aut tumultus ratio postulare, simili item pietate usus est
erga uniuerfas Italiae urbes. Hæc Blondus, qui pietatem uo
cat, quod aliqui calumniose in culpam trahunt.

*DE BENEFICENTIA ET STV.
dio Theoderici erga urbem Romam Cap. VII*

Idem præterea Blondus Catalogum quendam recitat be
neficiorum, quæ idē rex singulari studio in urbem Roma
nam contulit, sic dicens. Theodericus Ostrogothorum rex,
licet Rauennæ sedem habuerit, amauit tamē ornauitq; urbē
Romā, et multa publice prouidit, ac neglecte instaurations,
supra fidem eorum qui barbarū fuisse meminere, maximā
suscepit curam. Quod qui à fideli & à copiosissimo teste
Fi iij uoluerit

Verba Bl
di.

uoluerit certius intelligere, legat Cassiodori, eius Epistolarū
scriptores, uariarum libros. In quibus uidebit ipsum regem
religionis Christianæ, sacrorum locorum, Cerimoniarūq;
et Pontificum Romanorum dignitatis curam gessisse, Sena-
tui sæpe numero cōmendauit loca urbis, cum sacra, tum etiā
à maioribus summis uiris, Reipub. & imperij fundato-
ribus frequētata, præfectos, architectosq; instituit, sacris ædi-
bus, Capitolio, Palatio, Thermis, Theatro, Cloacis, Aquæ
ductibus, & cuiusq; officij officinis, in priscam formam, me-
liorem ue instaurandis. Præfecit uigiles, qui curam diu no-
ctūq; susciperent, ne urbis ornamenta, statuæ, et ingeniorum
monumenta, ex ære aut marmore excisa, asportarentur. Se-
pulcrum Augusti in Valle Martia, Tyberim inter & uiam
flaminiam, instaurari curauit. Et Amphitheatrum, quod iam ma-
iori ex parte corruerat, saxa loco moueri, nisi in solam muro-
rum urbis instauratorem prohibuit.

**Edictum de
statuis non
auferendis.**

Statuas principum æneas aut marmoreas, æquefres pe-
destresq; nominatim multas, & generali Edicto omnes iussit
conseruari, adhiberiq; curam, ne illæ interirent, quibus fides
posteris assereretur, uiros fuisse præstantissimos, uirtuti ma-
gis q̄ fortunæ innisos, per quos in id magnitudinis Roma-
na res creuit, Legesq; & instituta seruari, malos ciuitatis mo-
res à sanctioribus corrigi, omnia deniq; excepta militari di-
sciplina, ad uetustā ciuitatis, quā primus Reipub. oppressor
Cæsar substulit, formam redigi optauit, Spectacula proprijs
sui fisci pecunijs, ex uetusto more edi, et alia munera publica
exhiberi uoluit. Et cum aurū argentumue in nummos sig-
nari suis temporibus oporteret, nullum ipse signum aliud q̄
prius, stante Reipub. consuetum cudi est passus. Ut autem
ciues uel nouerigendis, uel instaurandis uetustioribus ædi-
ficijs, maiorem haberent cōmoditatem, Calcarias in quibus
dam Italiae Insulis fieri curauit, calcæq; postmodum ciuibus,
quorum

quorum principia ædificiorum cernerentur, sine præcio esse largitus. Hactenus Blondus. Cui haud dissimilia refert Sabellicus.

Scribunt nonnulli Theodericum, statim post interfectum Odoacrem, Romam profectum fuisse, Cassiodorus autem septimo post anno, Patritio & Hypatio, COSS. ait eum Romam, cunctorum uotis expetitum, aduenisse, et senatum suum mira affabilitate tractasse, Romanæ plebi dedisse annonas, atque admirandis manibus deputata per annos singulos maxima pecuniæ quantitate subuenisse. Sub cuius felici imperio plurimæ renouatæ sint urbes, munitissima condita castella, admiranda consurrexisse palatia, magnisque operibus antiqua superata esse miracula. Hæc de Theoderico Cassiodorus in libello de Consulibus.

In libris autem Epistolarum complures recitat Theoderici epistolas et rescripta, quæ uarijs modis regis erga urbem Romanam beneficentiam explicant. Ex quibus paucas exempli & declarationis gratia recensebimus. Quarum una est ad Albinum & Albienum uiros insignes atque Patritios.

Licet (inquit) inter gloriosæ Reipublicæ curas & regalium sollicitudinum salutiferos fructus pars minima uideatur, principem de spectaculis loqui, Tamen pro amore Reipublicæ Romanæ, non pigebit, has quoque cogitationes intrare, quia uideamus præstare possumus, dignum nostris sensibus æstimamus, præsertim cum beatitudo sit temporum lætitiæ populorum. Illud enim propiciante Deo labores nostros asserit, quod se ociosam Generalitas cognoscit. Partis itaque Prasini insinuatione comperimus, quoniam hoc introductum est, ut populi de colore uocentur, seditiones turbulentæ à quibusdam sceleratissimis incitari, & causam lætitiæ publicæ ad furoris certamina prorupisse, quod utique gaudij decoram non potest habere qualitatem, si pacem non meruerit possidere cõmunem.

Et

Verba Cassiodori de beneficijs Theo. erga Ro. populũ

Verba Theod. de pace in spectaculis.

Pontonalis
mus.

Et ideo dignum est, clementiam nostrā has partes quoque aspi-
cere, ut ubique possit morum probitas elucere cōuocatis ergo
spectatoribus, de Helladia & Theodoro, qui letitiae publicae
aptior fuerit aestimatus, populi confusione sublata, constitua-
tur à uobis Prasini pantomimus, quatenus sumptum, quem
prospectaculo ciuitatis impendimus, electis contulisse uidea-
mur. Hanc partem musicae disciplinae mutam nominauere
maiores, scilicet quae ore clauso manibus loquitur, & quibus
dam gestulationibus facit intelligi, quod uix narrante
lingua aut scripturae textu possit agnosci. Haec Rex ad illu-
stres uiros illos.

Conseruare
in uigore
ueterū stru-
cturas.

Et rursus ad Sabinianum, uirum sublimem, Nil prodest
(inquit) initiari solidare, si ualebit presumptio, ordinata des-
truiere. Illa sunt ne robusta, illa diuina, quae prudentia in-
cipit, & cura custodit. Atque ideo non minor in conseruandis
rebus quam in inueniendis adhibenda cautela est. Quia de initis
predicatio debetur inuento, de custoditis autem acquiritur lau-
data perfectio. Dudum siquidem propter Romae moenia ci-
uitatis, ubi studium nobis semper impendere infatigabilis
ambitus erit, portum Sicini deputatis redditibus reperari ius-
sio nostra constituit, ut XXV. Milia tegularum, annua il-
lacione praestaret. Simul etiam portubus iunctis, qui ad illa
loca antiquitus pertinebant, & nunc diuersorum usurpatione
suggeruntur inuasi, Cuncta ergo ad statutam praestationem
facies sine dilatione reuocari. Quia licet nostra iussa pro sua
reuerentia in nulla uiolanda sint. Eo tamen custodiri uolumus
maxime, quae urbis faciem uidentur ornare. Quis n. dubitet
Fabricarum miracula hac prouisione seruata, & pendenti
saxo formatas cameras tegularum regimine custoditas: Ut
antiqui Principes nobis merito debeant suas laudes, quorum
fabricis dedimus longissimam iuuentutem: Ut pristina noui-
tate reluceant, quae iam fuerant ueterosa senectute fuscata.

Item

Item ad Agapitum, uirum Illustrē præfectum urbis, Exi-
miæ (inquit) urbis præfulem, pacis conuenit esse custodē.
Nam à quo melius moderatio debet sperari, quæ cui potuit Ro-
ma committi? Illa n. mater omnium dignitatum, uiros sibi gau-
det præsidere uirtutum. Et ideo circumspicere te decet, ne qua
in spectaculis seditionum causa nascatur, quia tuum præconiū
est populus quietus, sit insultandi consuetudo moderata, ut
ne libertate pereat honesta licentia, nec desit moribus disciplina.

Literarum quoque studium Romæ precipue uigere uoluit, &
eo mitti curauit nobilium filios studiorum causa, etiā ex Sy-
racusa & alijs longe positis ciuitatibus, sicut patet ex eius ad
Festum Patritium Epistola. Vbi inter cætera sic ait, Nulli sit
ingrata Roma, quæ dici non potest aliena. Illa eloquentiæ
fecunda mater, illa uirtutum omnium latissimum templum.
Multo igitur benignior erga Romam fuit Theodericus, quæ
fuerat Odoacer, qui tanta dominatus est superbia, ut Romam
intenderit, mutato nomine, Odoacriam uocitare, Theodericus
autem maxime studuit, Romam in pristinum decus reuocare.
Vnde & Soræ Comiti scripsit, ut marmorum quadratos, qui
passim diruti negligebantur, in fabricam murorum faceret
deputari, ut rediret in decorem publicum prisca constructio.
Ipse præterea magnam pro Romanis fabricis deputauit pec-
cuniam, sicut liquet ex eius Epistola ad Arthemidorum præ-
fectum urbis.

Quanti autem fecerit eam dignitatem, nempe urbis præfectu-
ram, multis sane declarat Epistolis ad complures Illustrēs ui-
ros, quos diuersis temporibus illo sublimauit honore, quem
certe in magnum & insigne reputabat beneficium. Vnde &
in ordine dignitatum (quarum permulta genera in sua Rep-
more præscorum imperatorum habuit) Quartum præfecturæ
urbanæ locum deputauit. Primum uero locum obtinebat Cō-
sulatus, secundum Patritatus, Tertium præfectura Prætorij.

Gg Tantum

Libertas
uerborum in
spectaculis.

Studium li-
terarum Ro-
mæ sub
The. uiguit.

ab
reputat

Præfectura
urbis Quar-
ta in ordine
dignitatum.

Tantum itaq; & honoris & studij Romanæ impendit urbi
exornande, ut multo plus in eam contulerit q̄ plarig fecerūt
Imperatores antiqui, qui se Patres Patriæ dici gaudebāt.

Instauratio
Cloacarum
Romæ.

Plinius lib.
6. c. 15.

Ipsueteres instaurauit Cloacas. De quibus ita scripsit ad
Argolicum urbis præfectum, Videas illic fluuios, quasi mons-
tibus concavis clausos, per ingentia signa decurrere. Videas
structis nauibus per aquas rapidas non minima sollicitudine
nauigari, ne præcipitato torrenti marina possint naufragia susti-
nere. Hinc Roma (inquit) singularis, quanta in te sit potest
colligi magnitudo. Quæ n. urbium audeat tuis culminibus
contendere, quando nec ima tua possunt similitudinem rea-
perire. De quibus & Plinius admiratus est. Cloacas (inquit)
operum omnium dictu maximum, suffossis montibus, atq;
urbe pensili, subterq; nauigata. Id M. Agrippa fecit in ædili-
tate, post Consulatum, per meatus corruatis Septem annis
bus, cursu præcipiti torrentium modo, rapere atq; auferre om-
nia coactis. Amplitudinem cauis eam fuisse proditur, ut ue-
hem fenilarge onustam transmitteret. Hæc Plinius.

Aquæ du-
ctuum repa-
ratio.

Qui & de Aquæ ductibus ibidem ualde miranda refert,
De quorum sane reparatione maxime, sollicitus fuit Rex
Thodericus, sicut ex ea conijcere licet Epistola, quam de his
ad senatum scripsit, cuius hoc est initium, Quamuis uniuersa
se Reipub. nostre infatigabilem curam desideremus impen-
dere, & Deo fauente, ad statū pristinum studeamus cuncta
reuocare, tamen Romanæ ciuitatis sollicitiora nos augmē-
ta constringunt, ubi quicquid decoris impenditur, generali-
bus gaudijs exhibetur. Et adhuc clarius de illis differit in for-
mula Comitium formarum urbis (Aquæ ductus n. formas
uocat) quibus peculiarem deputauit Magistratū. Ad quem
scribens sic ait, Quamuis Romulæ fabricæ, collatæ sibi, uix
possint præcipuæ reperiri, Quia totū admiratione noscitur
exquisitum, quod ibi cernitur esse fundatū, Tamen interesse
arbitramur

Comitia
formarum.

Qui & de Aquæ ductibus ibidem ualde miranda refert,
De quorum sane reparatione maxime, sollicitus fuit Rex
Thodericus, sicut ex ea conijcere licet Epistola, quam de his
ad senatum scripsit, cuius hoc est initium, Quamuis uniuersa
se Reipub. nostre infatigabilem curam desideremus impen-
dere, & Deo fauente, ad statū pristinum studeamus cuncta
reuocare, tamen Romanæ ciuitatis sollicitiora nos augmē-
ta constringunt, ubi quicquid decoris impenditur, generali-
bus gaudijs exhibetur. Et adhuc clarius de illis differit in for-
mula Comitium formarum urbis (Aquæ ductus n. formas
uocat) quibus peculiarem deputauit Magistratū. Ad quem
scribens sic ait, Quamuis Romulæ fabricæ, collatæ sibi, uix
possint præcipuæ reperiri, Quia totū admiratione noscitur
exquisitum, quod ibi cernitur esse fundatū, Tamen interesse
arbitramur

arbitramur, quod utilitas necessaria gratificat, & quod pul-
chritudinis tantum causa comendat. Traiani forum uel sub
assiduitate uidere miraculum est. Capitolia celsa conscendere,
hoc est humana ingenia superata uidisse. Sed nunquid per
ea uiuitur, aut corporis salus aliqua inde delectatione recrea-
tur? In formis autem Romanis utrumque praeceptum est, ut fa-
brica sit mirabilis, & aquarum salubritas singularis.

Non solum autem suis impensis reperari fecit, muros, fa-
bricas, Cloacas & Aquaeductus, uerum etiam aliunde con-
duxit ingeniosos artifices, qui in aridis locis probe nossent
puteos eltodere & aquarum uenas inuenire. Quemadmo-
dum scripsit ad Apronianum, Comitem Priuatarum. Magis ^{Aquilegia}
nitundinis (inquit) uestrae relatione comperimus, Aquilegium ^{seu aquilex}
Romam uenisse de partibus Africanis, ubi ars ipsa pro lo-
corum siccitate magno studio semper excolitur, qui aridis lo-
cis aquas possit dare uernatiles, ut beneficio suo habitari faci-
at loca, nimia sterilitate siccata. Hoc nobis fuisse gratum cog-
nosce. Nam quauis Romana ciuitas aquis abundet irriguis,
sitque fontibus gaudens, & formarum inundatione ditissima,
reperiuntur tamen plurima suburbana, quae hanc uideantur
desyderare peritiam. Habeatur ergo & iste inter reliquarum
artium magistros, nequid desyderabile putetur fuisse, quod
sub nobis non potuerit Romana ciuitas continere.

Triticum praeterea aliunde Romam aduehi curauit, ut po-
pulo Ro. nihil sub eo deesset. Sic n. scripsit ad Luirum Comi-
tem. Cum pro incerti temporis euentu Romanas aedes ino-
pia facie castigata pulsaret, & quauis rara, tamen tam pul-
chrae ciuitati uideretur esse foedissima, aequum iudicauimus,
Hispaniae Triticeas illi copias exhibere, ut antiquum uectigal
sub nobis foelicior Roma reciperet.

Constituit itaque praefectum annonae, ad quem scribens ^{praefectus}
ait. Tui studij est, ut sacratissimae urbi praeparetur annona, ^{Annonae,}
Gg ij ubiq;

ubiq; redundet panis copia, & tam magnus populus tanq̄
una mensa fatietur, per officinas pistorum cibosq; discurrens,
pensum & mundiciam panis exigis, nec uile iudicas esse, un-
de te possit Roma laudare, merito, quando gloria singularis
est, illius ciuitatis affectus. Et ne quod agis, aliquid putetur
extremum, carpentum præfecti urbis mixta glorificatione
cōscendis. Tu illi in spectaculis coniunctissimus inueniris, ut
plebs, quam industria tua faciat, in sui reuerentiam te honora-
tum esse cognoscat. In fraudulentos igitur distringe, panis
pondera æquus examinatore intēde, sollicitius auro pēsetur,
unde à Quiritibus uiuitur, quia gratior nobis est lætitia lauē-
tis populi Romani, quā copia præciosissimi metalli. Intuere
certe quod loquimur. Quid habes melius quod optes, quam
illius populi gratiam quærere, quā nos etiā cōstat optare?

Officium
præfecti ui-
gilum.

Constituit in super uigiles urbis Romæ (sicut et Rauēnæ)
quibus dedit præfectum, de cuius officio ita decreuit. Quā-
uis nomen tuū ad ciuitatis te uigilias debeat excitare, ut pos-
sis implere quod diceris, tamen prudentiæ nostræ solita cau-
tela non desinit, nisi eos, quos ad agendum deligimus,
ad parendū quoq; suauiter inuitemus. Quid est tibi pulchri-
us, quā in illa urbe operam nauanter impendere, diligentia
tuæ ubi tales testes uidentur assistere? Cautela quidem tua
mox ut adhibita fuerit, per patritiorum & Consulū ora dis-
scurrit. Custos Romanæ ciuitatis diceris, quando eam ab in-
testino hoste defendis. Quapropter circa fures sollicitus esto.
Eris securitas soporantium, munimē domorum, tutela clau-
strorum, disculfor obscurus, arbiter silentiosus, cui fallere
insidiantes fas est & decipere gloria, Actus tuus uenatio no-
cturna est.

Tribunus
uoluptatū.

Instituit item Tribunum uoluptatum, qui scænicis et in-
honestis præesset personis, ne illarum turpitudine nimium re-
laxaret aut infamaret morum disciplinam. Ait ergo Rex ad
illum

illum Tribunal. Quamuis artes ludricæ honestis moribus
sint remota, & Histrionum uita uaga, uideatur efferi posse
licentiã, tamen moderatrix prouidet Antiquitas, ut in totis
non effluerent, cū et ipsæ iudicem sustinerent. Administran-
da est n. sub quadam disciplina exhibitio uoluptatum. Cum
fama diminutis salua tua opinione uersare. Castitatem dili-
ge, cui subiacent prostituta, ut magna laude dicatur, uirtutis
bus studuit, qui uoluptatibus miscebatur. Optamus n. ut
per ludicrã administrationē ad seriã peruenias dignitatē.

Deniq; de statu aeneis & marmoreis conseruandis in ur-
be illeis, tantam adhibuit operam, ut comitem eius rei gratia
Romæ constituerit, cuius dignitas dicebatur Comitua Ro-
mana. Ad quem sane sic scripsit. Si clausis domibus ac mu-
nitis insidiari solet nequissimū uotum, quanto magis in Ro-
ciuitate uidetur illici, qui in plateis præciosum reperit quod
possit auferri? Nam quidã populus copiosissimus statuarū,
greges etiam abundantissimi equorum, tali sunt cautela ser-
uandi, quali & cura uidentur affixi. Vbi si esset humanis res-
bus ulla consideratio, Romanã pulchritudinem, nō uigiliã,
sed sola deberet reuerentia custodire. Ibi sunt exposita, quæ
facere potuerūt diuitiã generales & labor mundi. Quē inter
ista deceat esse negligentem? Quis in causa tali patitur esse
uenalis, quando grauissimum damnū potest fieri in pulchri-
tudine singulari? Qua dere perindictionem istam, Comi-
tiua Romanæ cū priuilegijs & iustis cōmodis suis tibi cō-
cedimus dignitatem, ut fidei studio, magnoq; nisu, quæras
improbas manus, & insidiantes aut priuatorum fortunis aut
mœnibus, ad tuum facias uenire iudicium, & rei ueritate di-
scussa, congruam subeant de legibus ultionem.

De his etiã ad præfectum urbis nō nihil scripsit, Roma-
næ (inquit) fabricæ decus, peritū conuenit habere custodē,
ut illa mirabilis sylvæ moeniū, diligētia subueniēte seruetur,

Gg ij & moderna

Comes. stat
tuarum gra
tia constitu
tus.

Architect.
pro fabricis
& statuis
Rom.

& moderna facies operis affabris dispositionibus construetur. Hoc n. studio largitas nostra concedit, ut & facta ueterum exclusis defectibus innouemus, & noua uetustatis gloria uestiamus. Proinde illustris Magnitudo tua Romanis arcibus ab ista indictione datum Architectum esse cognoscat. Et quia iustis comodis studia constat artium nutrienda, ad eum uolumus pertinere, quicquid decessores eius constat rationabiliter consecutos. Videbit profecto meliora quam legit, pulchriora quam cogitare potuit, statuas illas, auctorum suorum scilicet adhuc signa retinentes, Has primum Tusci in Italia inuenisse referuntur. Quas amplexa posteritas, pene parem populum urbi dedit, quam natura procreauit. Nunc igitur potest esse ueridicum, si uniuersa Roma dicatur esse miraculum.

DE GRATIA ET HONORIFICENTIA Theoderici Regis erga senatum Ro. Cap. VIII.

Quam honorifice tractauerit Senatores Ro. rex iste, nemo explicatius aut certius referre potest quam retulit ipsemet per diuersa rescripta sua, quæ ubique grauitatem & honestatem, non leues blanditias aut subdolas palpationes, præferunt. Etenim in primo Cassiodori Epistolarum libro hisce uerbis senatum scripsit.

Querela plebis contra Senatores.

Animum nostrum, patres conscripti, Reipub. curis captentem, & diuersarum gentium consilia perferentem, pulsauit sepius querela populorum, orta quidem ex causis leuibus, sed graues eructauit excessus. Deplorat n. pro spectaculorum uoluptate, ad discriminis se ultima peruenisse, ut legum ratione calcata, desperate persequeretur innoxios seruilis furor armatus. Et quod illis humanitas nostra lætitiæ causa prestitit, in tristitiam audaciæ plectenda conuertit. Quod nos Clementiæ nostre solita prouisione comprimimus, ne paulatim *finendo*

sinendo, grauiorem cogamur uindicare offensam. Benigni quippe principis est, nō tam delicta uelle punire, quā tollere, ne aut acriter uindicādo, aestimetur nimius. Aut leuiter agendo putetur improuidus: Atq; ideo praesenti definitione sancimus. Vt si cuiuspiam senatoris famulus, in ingenuitate fuerit fortasse uersatus, eū tradat legibus impetitur, ut facti qualitate discussa, proferatur iure ualitura sententia. Vos n. quos semper grauitas decet, nolite truculenter insequi inania uerba populorum. Si quid est forte, quod poenam mereatur admissum, in praefecti urbis notitiam deferatur, ut culpa legibus, non per praesumptam coerceatur iniuriam.

Quā uenerabilis uero fuerit ei semper senatus, ex ipsius intelligitur uerbis, quae scripsit ad urbis praefectos diuersos, Ad Agapitum quidē sic, praecipua ordinis uestri cura, cautiora nos facit proferre iudicia, & admittendos reuereudo. Ceterui, examinare cogit sollicitius honor senatus; quē non solum uolumus numero augeri ciuium, sed ornari maxime lucemertorum. * Reijciat alius ordo mediocres, senatus respuit eximie non probatos. Ad Arthemidorum uero sic. Vt illi Ceterui praesidere possis, quē reuerendū humano generi esse cognoscis, Illa, quae potiora credimus, ad cōseruandum melioribus damus. Et in quibus sustinere damna non patimur, fidelioribus profecto mentibus applicamus. Roma si habet parem, aestima nos & alijs similia credidisse. Si uero singulare bonum est, iudicem te praecipuae rei facimus, quā augere semper optamus.

Et ad ipsum senatum de iam dicto Arthemidoro sic. Scitis, P. C. nostrum esse gaudium culmina dignitatum. Scitis uobis proficere, quod nobis contigerit in fasciū honore praestare. Quod n. ab uno quoq; suscipitur, senatus est qui mereatur. Quid n. de uobis aestimemus, agnoscitis, quando uiris longo labore cōpertis, hoc certe in praemiu damus, ut uestri corporis

Senatus
Ro. huma
no generi
reuerendus.

* Recipiat.

P. C. Patres
Cōscripti.

corporis mereantur esse participes. Hic est n. uir, qui genita-
lis soli relicta dulcedine, nobis maluit inherere. Et licet esset
clarus in patria, nostram tamen elegit subire fortunam, su-
perans gratiæ magnitudine uim naturæ. Qui principe Ze-
none non tam beneuolo quã affine gaudebat.

Rursus ad eundem senatũ, de foelice Cõsule facto. Gaus-
dete P. C. uobis rediisse stipendia dignitatũ, gaudete pro-
uincias longa ætate desuetas uobis pendere consulares,
& de tali auspicio maiora promittite. Solent n. initia porten-
dere meliora, dum à paruis inchoant, quæ in sequentibus
magna se admiratione sublimant. Iacebat nobilis origo sub
Gallicano iustitio, & honoribus suis priuata, peregrinabatur
in patria. Tandem pressos diuina leuauerunt, Romam recep-
ere cum gloria, & auorũ antiquas laurus ab honorata Cu-
ria sylua legerunt. Nam quis possit negare generi munus,
cui habeatis uelut in arce depositum? In ore quippe rumoris
est quandam foelicis adhuc uiuere consulatum, quia bona
durare norunt post hominem, & quod gloriose geritur, sine
temporis non tenetur. Cuius ut antiquã prosapiam, faciat
ueterum copia, transeamus, est adhuc in oculis omnium, can-
didati nobilissimus pater, qui prudentiæ facibus ita preluxit
in Curia, ut haberetur merito clarus inter tot lumina digni-
tatum, fuit quidam nostrorum temporum Cato, qui absti-
nendo uitijs, alios formaret exemplis.

Et in alia ad eundem senatum Epistola sic ait. Constat sen-
natum populis uiuendi regulam præstitisse, Nam quod or-
nat nomen Romanum, à uobis legitur institutum, Ad hoc
Patres in illo principio nominati, ut quasi filiorum per uos
possit uita cõponi. Vos n. deuotionẽ prouintijs, uos priuatis
iura decreuistis, & ad omnes iustitiæ partes subditos parere
libenter docuistis. Et ideo non decet, inde signum resultatio-
nis exire, unde exemplum potuit exultationis effulgere. Et
post pauca

Foelix cum
Secundino,
proximi
fuerunt cõsu-
les post
Boetium.

Iustitiũ sub
Francis dis-
cic, sub qui-
bus iura
Romana ste-
tebant. Sed
bonam Gal-
liarum pars
tẽ Ro. Reiz
pub. restis-
tuit Theo.

Sub Theo-
dosio II. uis-
cit Franco-
Aecius circa
Rhenum
COSS. Foel-
lice & Tau-
ro.

Senatores
Cur patres
dicti fuerunt.

post pauca. Atque ideo P. C. qui parem nobiscum Reipub.
debetis annisum, sic æquabiliter ordinate, ut quicquid unas
quæque domus Senatoria profitetur, destinatis procuratori-
bus per prouincias trina illatione persoluat.

Et iterum in alia ad senatum Epistola. Amamus (inquit)
P. C. dignitates eximias de nostra benignitate nascentes.
Publici enim decoris mater est mens regentis. Et quale fue-
rit dominantis arbitrium, talem parit libertatis aspectum, fa-
cilis est quippe, si dicere fas est, errare naturam, quam dissi-
milius est cui princeps possit formare Rempub. Hinc est, quod
cupimus, ut perpetuis honoribus fulgeatis. Quia quicquid
de uobis fama loquitur, nostris institutionibus applicatur.

Item in Epistola quadam ad Argolicum urbis præfectum.
Gratum nobis est (inquit) uota uestra circa sacri Ordinis
augmenta proficere. Lætatur tales uiros eligere, qui sena-
toria mereantur luce radiare, ut laude conspicuis deferatur
gratia dignitatis. Curia namque disciplinis ueterum patet, nec
ei iudicari potest extraneus, qui bonarum artium est alumnus.

Rursus ad senatum scribens, propter synagogam Iudæo-
rum à plebeis quibusdam seditiose incensam, sic orsus est. Ur-
bis Romanæ celebris opinio suo conseruanda est nihilominus
instituto, nec uicia peregrina capit, quæ semper se de mo-
rum probitate iactauit. Leuitates quippe seditionum, et am-
bire propriæ ciuitatis incendium, non est uelle Romanum.
Ideoque in autoribus facti, legum est seruanda districtio, ne
detestabilis à spectus ad imitationem nefandam uulgi pectora
comprehendat.

Et iterum ad senatum. Licet (inquit) candidatos uobis
frequenter genuerit munificentia principalis, & fecunda
indulgentia nostra uobis altera sit natura. Habetis nunc pro-
fecto uirum, quem & nos elegisse deceat, & uos suscepisse
conueniat. Cui sicut fortunatum fuit, à nobis eligi, ita laudabile
Hh erit

Curia non
nisi probas-
simos res
cepit sub
Theo.

erit, uestro coetui honorum lege sociari. Hoc tamen Curia
foelicius prouenit, q̄ nobis et impolitus tyro militat. Illa uero
non recipit nisi qui iam dignus honoribus potuerit inueniri.
Conuenienter ergo ordo uester aestimatur eximius, qui sem-
per est de probatissimis congregatus. Non enim illic profas-
nis referatur introitus, sed tales illuc promittuntur accedere,
quales inde etiam cernuntur exire. Suscipite itaq; Collegam,
quem Palatia nostra longa examinatione probauerunt. Qui
Regijs ita intrepidus militauit affatibus, ut iussa nostra saepe
nobis expectantibus atq; laudatibus explicaret. Cognoscitis
profecto quae loquimur. Quis enim uestru à Cypriani de-
uotione commotus est? Nam qui solatia eius petijt, mox be-
neficia nostra suscepit. Obtinuit ille saepius in uectationibus
nostris, quod in cōsistorijs agi solebat antiquis. Et post pau-
ca. Gloriatur etiam non extrema luce natalium. Nam pater
huic, sicut meministis, Opilio fuit, uir quidem abiectis tem-
poribus, ad excubias tamen Palatinas electus. Qui multo
amplius crescere potuit, nisi fides sub auarissima remunera-
tionis sterilitate iacuisset, Quid enim cōferre poterat tenuis
donator? Qui si tamen non ditauit, innotuit. Quia magnae
abundantia laudis, in penuria Reipub. uel mediocria munera
meruisse, uicit ipse maiores suos foelicitate saeculorum, &
quod amplius euectus est, nostris est tēporibus applicandū.

Præfectus
urbis in se-
natu primū
habet locū.

Deniq; in formula praefecturae urbanae multa cōprehēdit,
quae ad eminentiam & dignitatem senatorum explicandam
deseruiunt. Cum de dignitate (inquit) commissa laus sem-
per iudicis aestimetur, & potior habendus est quam sint illi
quibus praesse cognoscitur. Nemo amplius uidetur erigi, q̄
cui potuit Roma committi. Grāde est quidē procerem esse,
sed multo grandius de proceribus iudicare. Senatus ille mir-
rabili opinione gloriosus probatur habere praesulem, quem
munus suscipit iura condentem, eoq; sic, ut illi utantur
in senatu

In senatu potestate perfecta, qui apud te trepidant dicere proprias causas. Verum hæc quoque modestia cognoscitur esse prædicanda, ut optent se legibus teneri, quæ ab ipsis sciuntur posse constitui. Respice ergo tot doctos viros, & considera, quale sit, his aliquid dicere, nec erroris uerecundiam formidare. De talibus disceptas, quos tibi cognoscis esse potiores. Sic ergo locum tuum tracta, ut omnes te iudicem honoratæ congregationis agnoscant, Confides supra omnes scilicet Consulares, sententiam primus dicis, & in illa libertatis Aula reuerendus aspiceris, in qua commissos habere mundi Primarios approbaris. Quis iam de obscuro uitio cogitare possit, qui se inter morum lumina tot esse cognoscit?

Aula libertatis

Ex his & id genus multis huius regis epistolis facile patet, quanta sub eo ualuerit autoritate, ac dignitate floruerit senatus. Ut si quis Cæsarum uitas, quas Suetonius, Lampridius, Capitolinus, Vopiscus & alij descripserunt percurrat, nullum facile inueniet, qui honorificentius aut benignius tractauerit senatum.

DE REVERENTIA THEODERICI
erga Papam & Clerum Ro. atque Catholicum Cap. VIII.

Quantum sectæ esset Arrianae Theodericus cum tota gente sua, Tanta erat tamen moderatione animi, ut Clerum Catholicum & Ro. Pontificem in antiquis Ecclesiæ ritibus, turibus, priuilegijs, censibus & quibuslibet emolumentis atque obuentibus nequaquam impedierit, sed iuuerit potius atque promouerit. Quoniam uero de his parce loquuntur Historici, quod scirent illum Arriana infectum & absorptum hæresis, ex ipsius epistolis colligenda nobis sunt Reuerentiæ eiusmodi

Hh ij (quæ

(quæ & speciem pietatis habuit) exempla, quæ bonis principi-
pibus ad imitandum haud inmerito proponi possint. plerique
enim hodie longe irreuerentius gerunt se erga sacra & erga
Ecclesiæ ministros quam fecit ille.

Verba
Theode. de
Ro. Pont. et
Ro. ecclesia.

Sic ergo scripsit Arigerno uiro Illustri Comiti, Iustitiæ
(inquit) nostræ cōuenit, ut de indultis beneficijs calumnias
fieri nō sinamus. Et quicquid praua interpretatione tegitur,
fugata mendacij nube reuelemus. Defensores itaque sacros
sanctæ Ro. Ecclesiæ conquesti sunt, Beatæ recordationis
quondam simplicium domum in sacratissima urbe positam,
ab Eufraasio Acothro instrumentis factis solēniter cōparasse,
quam per annorum longa curricula Ecclesiam Romanam
quieto iure suggerunt possedisse, & in usus alienos
transulisse, securitate dominij. Nunc autem existere Sama-
reæ superstitionis populū, improba fronte duratum, qui Syna-
gogam ibidem fuisse iniquis conatibus mentiat. Cum ad
humanos usus habitacula longe aliter formata doceantur, q̄
potest esse memorata constructio. Quapropter Magnitudo
tua, cōscientiæ suæ probata iustitia, causam diligenti exami-
natione discuteat, & si uera cognouerit quæ ueniunt in que-
relam, considerata æquitate definiat. Nam si humanis acti-
bus sunt calumniæ submouendæ, quanto magis credimus
emendanda, quæ contumeliā diuinitatis tāgere iudicamus?
Hæc ibi. E quibus sane nouarum hodie sectarum Principes
& populi merito discere deberent, quam sit inuerecundū (ne
quid grauius dicam) contra Papam & Ro. Ecclesiam tam
procaciter loqui, scribere & agere, quam solent noui eorum
Theologi, qui tam falso quam superbe Euangelicos se dicūt,
Cum audiant hic, ab Arriano principe tā reuerenter scriptū
esse cum de Papa tum de Ro. Ecclesia licet tota Italia cum
ipsa Roma sub pleno eius esset dominio.

Qui et de alijs Ecclesijs ubiq; reuerēter locutus esse uidetur.

Quæadmodū

Quemadmodū ex ea, quam ad faustum præfectum prætorio scripsit, Epistola cognoscitur. Nefas est (inquit) apud eos fidem beneficii prioris imminui, quibus alia conuenit à nostra sæpius largitate præstari. Sed sicut quæ semel annuis, rescindi perpetuo non meretur, sic qui largitatē nostrā moderatis precibus impetrarunt, nostrorum terminos præstitorum, immo dica nō debent præsumptione transcendere. Vnde quia religiosi studij reuerentia commonemur, ut quæ dudum Ecclesiæ uiri uenerabilis Versilix antistitis præstitimus, ualere in perpetuum censeamus. Nunc quoque illustrem Manificentiā tuā duximus admonendam, quatenus super indictorum onera ritulorum præfata Ecclesia, in ea summa onus non sentiat, quæ usque ad magnifici uiri Cassiodori Patritij, pura nobis fide & integritate cōperti, tēporibus est soluta.

Scripsit item ad Seuerū Episcopum in hæc uerba. Quis melius ad æquitatis iura deligitur, quam qui sacerdotio decoratur? Qui amore iustitiæ personaliter nesciat iudicare, et diligens cunctos in cōmune, locum non relinquat inuidiæ. Proinde aptam considerantes uestris meritis actionem, significamus nos per Montanarium sanctitati uestre Mille Quingentos solidos destinasse, Quos prouincialibus, pro ut quemque præsentī anno, exercitu nostro transeūte, dispendiū pertulisse cognoueris, habita læsionis æstimatione, distribuas. Ut nullus à nostra munificentia reddatur alienus, quem sua damna grauauerunt. Nolumus enim sub confusione largiri, quod decet sub ratione distribui, ne quod necessaria nos transmisisse constat afflictis, superfluo tribuatur illæsis.

Scripsit præterea ad Adilam uirum sublimem, Cōmitem Siciliae pro Ecclesia Mediolanēsi in hanc sententiā. Quāuis nullos uelimus grauamē aliquod sustinere, quos uidetur pietas nostra prōtegere. Quia regnātis est gloria, subiectōrum
Hh iij ociosa

Largitas
Theo. erga
Ecclesias.

Hic Cassiodorus, pater fuit Cassiodori nostri, et præfectus prætorio sub Theo. Nostro autem sub nepote eius præfectus pater fuit. Pecunia Theo. per Episcopum Seuerū distribuenda.

Pro reductibus Ecclesiæ Mediolanēsis in ecclesia.

ociosa tranquillitas, Tamen, specialiter Ecclesias ab omni iniuria reddi cupimus alienas. Quibus dum æquabilia præstentur, misericordia diuinitatis acquiritur. Et ideo Beatissimi uiri Eustorgij, Episcopi sanctæ Mediolanensis Ecclesiæ petitione permoti, præsentibus te assatibus admonemus, ut prædijs uel hominibus illius Ecclesiæ, intra Siciliam constitutis, tuitionem studeas salua ciuilitate præstare, nec à quoquæ cuiuslibet nationis homine cõtra fas patiaris opprimi, quos decet Diuinitatis intuitu subleuari. Ita tamen ut causis publicis & priuatis, quæ cõtra eos rationabiliter proponuntur, respõdere non differant. Quia sicut nolumus eos ab aliq̃ prægruari, ita exemptos à tramite iustitiæ non patimur inueniri. Hæc ipse rex,

In Decretis,
Dist. 17. c.
Concilia. §.
hinc etiam,

Cæterũ in Decretis Gratianus recitat antiquã ex Synodo de causa Symmachi Papæ (qui Theoderici regis temporibus Ro. Ecclesiæ præfedit) historiam, quam his adiungere non uidebitur, credo, absurdum. Hinc (inquit) cum auctoritas Theoderici Regis ex diuersis prouincijs ad urbem Romanam sacerdotes conuenire præcepisset, ut sanctum Conciliũ iudicaret de ijs, quæ uenerabili Papæ Symmacho, præfuli Apostolicæ sedis, ab aduersarijs ipsius dicebantur impingi, Liguriæ & Aemiliæ Episcopi seu Venetiarum, suggererunt, ipsum qui dicebatur impetitus, debere Synodum cõuocare, scientes, quia eius sedis primũ Petri Apostoli meritũ. Deinde secuta iussione domini, Conciliorum uenerãdorũ autoritas, singularem in Ecclesijs tradidit potestatem. Nec antedictæ sedis Antistitem, minorum subiacuisset iudicio.

Ad hoc serenissimus Rex, Deo inspirante, respondit, Synodalis esse arbitrij, in tanto negotio sequenda præscribere. Nec aliquid ad se præter reuerentiã de Ecclesiasticis negotijs pertinere. Committens etiam potestati Pontificum, ut siue propositum uellent audire negotiũ, siue nollent, Quod magis putarent

putarent utile, deliberarent. Dū modo uenerandi prouisione concilij, pax in ciuitate Romana daretur. Episcopi uero in Synodo residentes, congregata autoritate eiusdē Symmachij dixerunt. Symmachus Papa, sedis Apostolicæ Præsul, ab huiusmodi oppositionibus impetitus, quārum ad homines respicit, sit immunis & liber. Cuius causam totā Dei iudicio referuamus. De clericis uero memorati Papæ, qui ab Episcopo suo ante tēpus contra regulas discesserūt, & schisma fecerunt, hoc fieri decernimus, ut illi satisfaciētes Episcopo suo, misericordiam consequantur, & officijs Ecclesiasticis se gaudeant restitui. Laurentius Episcopus Ecclesiæ Mediolanēsis huic statuto nostro, in quo causam Dei iudicio cōmisimus, subscripsit, Petrus Episcopus Ecclesiæ Rauennatis sub eisdē uerbis subscripsit, & post eum LXXV. Episcopi. Hæc Gratianus.

Pro clariori autem huius historię intelligentia adiungenda sunt quædam ex uetusto libro Pontificali, quæ sic habēt. Symmachus, Natione Sardus, ex patre Fortunato, sedit annos XV. menses VII. Dies XXVII. Hic fuit temporibus Theoderici Regis & Anastasij Augusti. Hic sub cōtentione ordinatus est uno die cum Laurentio, Symmachus in Basilica Constantiniana, Laurentius in Basilica Beatæ Mariæ. Ex qua causa seperatus est clerus, & diuisus est senatus. Alij cum Symmacho erant, alij uero cū Laurentio, Et facta cōtentione, hoc constituerunt partes, ut ambo Rauennā pergerent ad iudiciū regis Theoderici. Qui dum ambo introissent Rauennam, hoc iudiciū æquitatis inuenerunt, ut qui primo ordinatus fuisset, uel ubi pars maxima cognosceretur, ipse sederet in sede Apostolica. Quod tandem æquitas in Symmacho inuenit & cognitio ueritatis, & factus est Præsul Symmachus. Eodem tempore Papa Symmachus congregauit Synodum, & constituit Laurentium in Nucerinā ciuitate

Hic Laurentius, supra Euforgius, Mediolanensis diocesis Episcopus. De quo mirandum non est. Nā Theo. rex 99. annis in Italia regnauit. Ideo diuersos sub eo potuit una Ecclesia habere Episcopos diuersis temporibus, certe Platyna cōmemorat sub huius regis temporibus Sex Pont. Ro.

Schisma
Romæ con-
tra Symma-
chum Pap.

ciuitate Episcopum intuitu misericordiæ.

Post annos uero Quatuor, aliqui ex Clero zelo ducti, & aliqui ex senatu, maxime Festus et Probinus, incriminauerunt Symmachum, et subornauerunt falsos testes. Quos miserunt Rauenam ad Regem Theodericum, accusantes Beatum Symmachum, & occulte reuocauerunt Laurentium, post libellum Romæ factum. Et fecerunt schisma, & diuisus est iterum Clerus. Nam alij communicauerunt Symmacho, & alij Laurentio. Tunc Festus & Probinus senatores miserunt relationem Regi, & ceperunt agere, ut uisitorum daret Rex sedi Apostolicæ. Tunc Rex dedit Petrum Altinæ ciuitatis Episcopum, quod Canones prohibent. Eodem tempore B. Symmachus congregauit Episcopos CXXV. Et facta Synodo purgatur à crimine falso, & damnatur Petrus Altinas inuasor sedis Apostolicæ, & Laurentius Nucernus, quia uiuo Episcopo Symmacho, peruaserunt sedem eius. Tunc ab omnibus Episcopis & Præbyteris & Diaconibus & omni Clero uel plebe, redintegratur sedi Apostolicæ B. Symmachus cum gloria apud B. Petrum sedere præsul. Eodem tempore Festus Caput senatorum exconsul & Probinus exconsul, ceperunt intra urbem Romam pugnare cum alijs senatoribus, & maxime cum fauisto exconsule, & cædes & homicidia in clero ex inuidia fiebant. Post hæc omnia B. Symmachus inuenit Manichæos in urbe Roma, quorum omnia simulachra uel Codices, antefores Basilicæ Constantinianæ, incendio concremauit, & eos ipsos exilio relegauit. Fuit autem à Consulatu Paulini, usque ad consulatum senatoris. Hæc ibi, senatorem autem hic dicit Casiodorus, qui in libello de consulibus de suo consulatu sic ait. Me etiam consule in uestrorum laude temporum, adunato clero uel populo Romanæ Ecclesiæ redijt optata concordia, Meminit illius schismatis Gregorius quoque Papa in suis Dialogis, ubi mira refert de Pascasio Ro. Ecclesiæ Diacono, qui
contra

contra Symmachum Laurentio (quem semel elegerat) ad mortem usque adhæsit, et propter hoc post obitum ad Thermas quasdam damnatus, à Germano Episcopo Capuano cognitus est ibidem, & dixit ei hæc uerba, pro nulla alia causa in hoc poenali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentij contra Symmachum sensi. Sed quæso te pro me dominum deprecare, atque in hoc cognosces, quod ex auditu sis, si huc rediens me non inueneris. Addit ergo Gregorius, ita factum esse, nempe Germani precibus liberatum Pascasium. Quia enim non maliciæ (inquit) sed ignorantia errore peccauerat, purgari post mortem à peccato potuit, quod tamen credendum est, quia ex eleemosynarum suarum (nam magnus fuerat cultor pauperum & contemptor sui) largitate hoc obtinuit, ut tunc posset promereri ueniam, cum iam uel posset operari, hæc Gregorius.

Vt autem intelligat lector, quantis opibus sub hoc rege Theoderico abudauerit Ecclesia Ro. Quædam hic opera dicti Symmachi Papæ (qui tot alioqui discordiis conflictatus fuit) ex supra dicto libro Pontificali recensibimus. Hic fecit (inquit) Basilicam S. Andreæ Apostoli apud B. Petrum, ubi fecit ciborium ex argento, & Confessionem, pensantem libras CXX. Arcus argenteos Tres, pensantes libras LX. Oratorium S. Thomæ Apostoli ex argento, & Confessionem pensantem libras XX. Arcum argenteum, qui pensat libras XVI. Confessionem S. Cassiani & Sanctorum Prothi & Iacynthi ex argento, pensantem lib. XX Arcum argenteum pensantem libras XII. Oratorium S. Sossii ex argento & confessionem, pensantem libras XX. Item ad fontem in Basilica B. Petri Apostoli Oratorium S. Crucis ex argento, confessionem & crucem ex auro cum gemmis, ubi inclusit lignum Dominicum. Ipsa crux aurea pensat lib. X. fecit autem oratoria duo S. Iohannis Euangelistæ & S. Iohannis Baptistæ.

li Infra

Opera &
opera Sym
machi Papæ
sub Theo.

Infra quorum Confessiones fecit arcus argenteos penfantes lib. XXX. Quæ cubicula omnia fundamento perfecta construxit.

Ornamēta Basilicæ S. Petri. Basilicam S. Petri marmoribus ornauit, & Cantarum B. Petri cum Quadriporticu ex marmoribus ornauit, & ex muro suo agnos & cruces & Palmas ornauit. Ipsum uero atrium omne compaginauit. Gradus uero ante foras Basilicæ B. Petri ampliavit, & alios gradus sub tigno dextra leuaque construxit. Item Episcopía in eodem loco dextra leuaq̄ fecit. Intra ciuitatem Romanam Basilicam S. Syluestri & Martini à fundamento construxit iuxta Thermas Traianas. Vbi & super altare Ciboriū argenteū fecit, quod pensat lib. CXX. Arcus argenteos XII. qui pensant singuli lib. X. Confessionem argenteā quæ pensat lib. XV. fecit & alias multas Basilicas atq; Oratoria extra mœnia, quæ longum foret singula referre. Item ad B. Petrū & B. Paulum Apostolos, & ad S. Laurentium, pauperibus habitacula construxit. Item ad B. Petrum XX. Canthara argentea fecit, pensantia singula lib. XV. Et arcus argenteos XXII, pensantes singuli lib. XX.

Elemosyne magnarum expensarum. Hic omni anno per Aphricam uel Sardiniam Episcopis, qui in exilio erant retrusi, pecunias et uestes ministrabat. Hic captiuos per Liguriam & Mediolanum & per diuersas prouincias pecunijs redemit, & dona multiplicauit & dimisit. Hæc ibi, qualia & Platyna in uita Symmachi non pauca commemorat. Quis autem Ro. Pontificum nostris temporibus in tam multa pietatis opera possit impensas sufficere, licet contra opes eorū uulgo permulti nunc inuidiose scribant & clamitent.

DE PROBITATE MAGISTRATUUM & OFFICIALIUM SUB REGE THEODE. Cap. X.
Multos

Mltos quidem ac diuersos in regno suo habuit Magi-
stratus & Officia rex iste, sicut et Imperatores alijq po-
tentes principes habuere, sed uix fuit unus inter omnes, qui
uel maiori cura & iudicio delegisse, uel magis sollicite ad uir-
tutem & animi integritatem adhortari delectos uisus sit. Id
quod facile credit, quisquis eius rescripta & dignitatum for-
mulas perlegerit. Nos hic exempli gratia pauca referemus.

Etenim, Cum Stephanum, uirum sublimem, Comitum
primi ordinis, Ex principem facturus esset, id meritorum eius
intuitu se facere testabatur, sic scribens. Tribuenda est iustis
laboribus compensatio praemiorum, quia exprobrata militia
creditur, quae irremunerata transitur. Placere siquidem meruis-
seti cunctis, cum semper diligenda custodia, silentium in se-
cretis, in actionibus efficaciam, in observationis labore frequen-
tiam, & quod rarum est continentiam bonum, crebra hominum
uicia fecerunt, Cum multis praebere officia, nulli tuam ope-
ram uenditabas, Vocabulum principis nulla sorde maculasti,
seruans dignitatem nominis, exercitatione uirtutis. Hinc est,
quod Spectabilitatis honorem, quem militiae sudore deteris
iusta deputauit antiquitas, praesenti tibi auctoritate conferi-
mus, ut laboris tui tandem finitas excubias remuneratione
Comitatus primi ordinis iam securus intelligas. Et quia gra-
tia principis dignitas nuda non asserit, nec beneficium dici potest,
quod nulla utilitate sentitur, Priuilegia tibi quoque, quae tri-
bui Scholae tuae Ex principibus Diuina constituta uoluerunt,
simili munificentia condonamus.

Sic & senarium uirum Illustris facturus Comitem pri-
uatarum, seu patrimonium, a meritis antecedentibus commendat,
ad ornatum (inquit) Palatii credimus pertinere, aptas dig-
nitatibus personas eligere. Quia de claritate seruitium crescit
fama dominorum, Tales enim prouehere principem decet,
ut quoties Procerem suum fuerit dignatus aspicere, toties se
si hunc cognoscat

Bonus mi-
nister prin-
cipis.

Senarij Au-
licij ministri
uirtutes.

cognoscat recta iudicia habuisse. Moribus enim debet esse conspicuus, qui datur imitandus, facile est, qualemcumque sibi deligere, multis autē electum uidere decet. Cape igitur per indicationem Quartam Illustris Comitum nostrorum patrimonij dignitatem. Quam tibi non immerito tribuit Regalis auctoritas. Diu namque nostris ordinationibus geminū mutuatus obsequium, & consilij particeps eras, et disposita laudabilis sumptione cōplebas. Subisti saepe arduae Legationis officium, Restitisti Regibus non impar assertor, coactus iusticiam nostram & illis ostendere, quirationem uix poterant cruda obstinatione sentire. Non te terruit contentionibus inflammata Regalis auctoritas, subiugasti quinimo audaciam ueritati, & obsecutus ordinationibus nostris, in conscientiam suam barbaros perpulisti.

Quæstura
requirit do-
ctrinam &
probitatē.

Et cum ad quæsturam promoueret Illustrē uirum, Honoratū, in hæc uerba scripsit senatui. Certum est, P. C. prudentibus uiris uestrum florere consilium, Sed & hoc probatur egregiū, quod uobis permiscetur dignitas literarum. Omnes enī quos ad Quæsturæ culmen etichimus, doctissimos æstimamus. Quales legum interpretes et consilij nostri decet esse participes, Dignitas, quæ nec diuitijs nec solis natalibus inuenitur, sed tantum eam doctrina cum coniuncta potest impetrare prudentia. Nam licet in honoribus alijs beneficia conferamus, hinc semper accipimus. Est nimirum curarum nostrarum foelix portio, ianuam nostræ cogitationis ingreditur, pectus quo generales curæ uoluuntur, agnoscit, Aestimante quid de illo debeat iudicari, qui tanti particeps sit secreti. Ab ipso legū peritia postulatur. Illuc uota cōfluunt supplicantium. Et quod est omni thesauro præciosius, penes ipsum ciuilitatis nostræ fama reponitur. Quæstore iusto innocenti conscientia sit secūra, improborum tantum uota redduntur anxia. Et cū malis surripiendi spes tollitur, studiū bonis

bonis moribus adhibetur. Vnicuique propria iura custodit, pec-
cuniae continens, aequitatis profusus, nescius decipere, prom-
ptissimus subuenire, ingenio principis seruit. Quod uniuersa
superat, illius ore loqui cogitur, cui nullus similis inuenitur.
Hunc locum uitij uacuum, uirtutibus plenum, qui sub nos-
tra potuit expedire praesentia, nonne uobis dignus est esse
Collega?

Item Capuanum, Decuriarum Rectorem promouens, **Decuriarū**
ita scripsit senatui. Licet caute semper eligendus sit qui uobis **Rektor in**
mittitur approbandus, quia ipse magis traditur examini, **senatum,**
cuius sententia noscitur prolata pensari. Illas tamen prudenti-
bus uiris sociari cupimus dignitates, quae Romanis artibus
quasi gemmae nobiles affiguntur, Vbi enim dignius eloquens
quam in ciuitate proficiat literarum? Ut ibi declaret meritum,
ubi nutriuit ingenium. Capuanum igitur, spectabilem uirum,
aestimatio nostra respexit, qui Curiae uestrae sententiam ma-
ioris natu autoritate facundus ediceret, & senatus scrinia co-
scientiae puritate seruaret, ut actus illos mundo celeberrimos
sua reddat integritate laudandos. Magnū munus est P. C.
ad integritatem deligi. Nec mediocriter probatur consciētia,
cui est ueritas commissa seculorum. Et infra. Quae nunc ideo
declaramus, ut cognoscatis, subiectorum gratas nos habere uir-
tutes, & iudicium nostrum non per casuale uotum, sed per
electionis studium doceamus esse conceptum. His ergo P.
C. Capuanum bonis dotatum, a praesenti indictione Decu-
riarum Rectorem esse praecipimus, maioris etiam natu autho-
ritate subuehimus, ut qui se morum cetera maturitate tractauit,
quod est amplissimum reuerentiae genus, in uestro ordine,
aetatis honore gratuletur. Augebit eloquentiam officio meliore
ditatus, quoniam multo facundior est qui sententiam dicitur
quam ille qui supplicat. Haec Regis huius rescripta, exempli
gratia adducta sufficiant.

li iij Qui

Qui uolet, plura legat in Cassiodori Epistolis, Equibus cognoscet, quantam ubiq; suis Officialibus iniunxerit, aut approbatis tribuerit morum integritatem & honesti studiū, siue in Palatio regis, siue in senatu, aut in urbe Romana siue in proiuncijs, suae functionis assecuti essent dignitatē. Quare nemo de optimo Reipub. statu qui sub isto floruit rege, dubitare iure poterit, qui tantam eius in deligendis magistratibus curā, diligentiaque et integritatis iudiciū expēderit.

*DE IUSTITIAE VIGORE ET
legū obseruatione sub Rege Theo. Cap XI.*

Quātam iusticiae rationem legumq; reuerentiam ubiq; custodierit Rex iste, ex diuersis eius rescriptis facile colligitur. Non pepercit consanguineis, nō Magistratibus quātumuis sublimibus, non senatoribus & Patritijs, nō quibuslibet officialibus, quicumq; à iusticiae tramite per humanos affectus declinare uisi fuissent. Nos ex multis pauca hic recitabimus iusticiae illius exempla quae imitari dignū sit bonos principes.

Qualis esse debet Ad uocatus fisci. Etenim Marcello, quem Fiscus sui Aduocatum constituebat, inter caetera sic scripsit. Polisti (inquit) forensi cote multipharie praedicatus ingenium, nutriti facundiam exercitatione causarum, expertus es quā suaves fides afferat fructus, ut etiam ipsa conciliet corda regnantium. Haec in te speculator uirtutum noster sensus inspexit, his apud nos suffragijs placere meruisti, ut dignus existeres ad publicas causas, qui gessisti hactenus sub integritate priuatas. Sume igitur Fiscus nostri tuenda negocia, in utēdis Officij tui priuilegijs, decesforum exempla secuturus. Ita ergo per medium iusticiae tramitem moderatus incede, ut nec calumniā innocētes graues, nec iusti

nec iusti petitionibus retentatores exoneret. Illa enim ultra
lucra iudicamus, quæ integritate suffragante percipimus.
Non ergo quoties superes, sed quemadmodum uincas inquit
ramus. Aequitatem nobis placiturus intende. Non quaras
de potestate nostra, sed potius de iure Victorias. Quando lau-
dabilis à parte fisci perditur, cum iusticia non habetur. Nam
si dominus uincat, oppressionis inuidia est. Aequitas uero
credetur, si supplicem superare contingat. Non ergo paruo pe-
riculo causas dicimus, quando tunc fama nostra proficit, cum
se comoditas iniusta subducit. Quapropter sit inter dum cau-
sa mala fisci, ut bonus princeps esse uideatur. Maiori quippe
compendio perdimus, quam si nobis indebite uictoria sus-
fragetur.

Inter senatores quoque per omnia saluam uoluit esse iustis-
tiam, quantumuis magno eos honore multisque propter sena-
toriam dignitatem priuilegijs decorauerat, sicut ex proxime
sequenti patet rescripto. In quo Celiano & Agapito uiris Il-
lustribus & Patritijs in hanc formam scripsit. Decet quippe re-
galis apicis curam, generalitatis custodire concordiam, quo-
nia ad laudem Regnantis trahitur, si ab omnibus pax ametur,
Quid est enim quod nos melius prædicet, quam quietus po-
pulus, concors senatus, totaque Respub. mortum nostrorum
honestate uestita. Hinc est, quod præsentis iussione decreui-
mus, ut Patritij atque Magnifici uiri, Festus atque Symmachus,
contra Illustrem & Patritium Paulinum, in iudicio uestro,
quas se habere dicunt, exerant actiones. Quibus pro legum
ratione susceptis, & si iuris ordo patitur, desinitis, tunc Pa-
tritus Paulinus, quicquid aduersum supra memoratos mag-
nificos uiros se habere causatur, pari sorte deprobat.

Quinetiam Consanguineum suum Theodohadum, qui
post nepotis sui obitum factus fuit Rex per Amalafuitbam
cuius filiam, quodam rescripto ad legum iustitiam serio admonuit

in hac

Iudicij cau-
sis senatorum

Reprehensio Theodo-
hadi propter
ter avaritiam

in hæc uerba, inter cæteras, quibus humanū genus sollicitatur, illecebras, præcipue uitanda est alienarum rerum turpis ambitio, quia immensum iactata rapitur, si iustitiæ ponderibus nō prematur. Auaritiam siquidē radicem esse omnium malorum & lectio diuina testatur. Quæ tali sorte punita est ut cū multa rapiat, semper egeat, Domitius itaque uir spectabilis, data uobis supplicatione, conquestus est, possessiones iuris sui, id est, Illā atq; illam, ab hominibus uestris, neglectis legibus, fuisse peruasas, Dū ciuilitate oportuerit recipi, si iure uideatur exposci, sed quia de uobis non patimur diutius obscura iactari, qui generis claritate fulgetis, præsentis auctoritate censemus, ut imminente Guda Saione nostro, si momenti tempora suffragantur, occupata nuper cum omnibus quæ direpta sunt, supplicati faciat sine aliqua dilatione restitui. Et siquid partibus uestris de legibus creditis posse cōpetere, instructam personam ad nostrum Comitatum destinare uos conuenit, ut intentionibus partium sub æquitate discussis feratur sententiā, quā iuris dicat autoritas. Hæc ad Theodohadum Amalæ gentis Illustrem uirum.

Mandatum
Regis contra
iniustitiā præfecti
Prætorio.

Sed nec Fausto, præfecto prætorio, qui potestatis suæ amplitudine elatus, alteri iniuriam facere præsumebat, pepercit, Scripsit itaq; Grimodæ Saiani, et Ferrocincto Apparitori, in hæc uerba, inter gloriosas Reipub. curas, quas perpeti cogitatione, Deo auxiliante, reuoluimus, cordi nostro leuamen est humilium, ut contra potentiam superbiorum nostræ pietatis erigamus obstaculum. Nec liceat quicq; apud nos audacitatis, cuius est propositi, superba calcare. Castorij igitur flebili calamitate permoti, quem exitialis hæcenus diuersorum pressit inuidia, occasionem præbuit salutaribus institutis, ut plus ualeret nostræ pietatis auxilium, quam iniqua calliditas improborū. Atq; ideo præsentis auctoritate decernimus, Ut si præfatus uir magnificus, Faustus, ea quæ Castorius possidebat

debat, uel titulis ingrauaui, uel priuata usurpatione detinuit
mox ei praedium, cu alio eiusdem meriti, uobis imminenti-
bus, a peruafore reddatur, ut crudelibus damnis afflicto, pie-
tatis nostrae remedio consulamus. Quod si posthac qualibet
occasione saepe memoratum Castoriu natus ille artifex nos-
cere tentauerit, Quinquaginta libraru Auri multa protinus
feriatur, sitq; maior cruciatibus poena, respicere illaelum que
uidere desyderauit afflicto. Et factum, quod cunctas pro-
tinus teperet accorrigat potestates. Praetorij praefectus bac-
chari non est in humilis laesione permiffus, Et cui a nobis as-
surgitur officendi potestas miseris abrogatur. Hinc omnes
intelligant, quo amore delectamur aequitatis, ut & potentia
nostroru iudicium uelimus imminuere, quatenus bona con-
scientiae possimus augere.

Sunt & alia immunera eiusdem Regis pro iustitiae & aequi-
tatis obseruatione rescripta. In quibus uoluit proprijs quoq;
commodis dispendium fieri potius, quam ut legum tenore et
uigor in nullo deberet in obliquum a uia recta & regia detor-
queri, sed haec exempli gratia sufficiant.

*DE SALVTARI PROVINCIA-
rum gubernatione & publica subiectorum
utilitate Cap. XII.*

Quam diligenter prouiderit Rex iste commoditatibus
ubiq; suorum tum in Italia tum in alijs prouincijs sub-
iectoru, ex multis supra recitatis eius Epistolis & rescriptis
facile cognoscitur, ut tamen manifestius id unicuiq; pateat,
libet alia quaedam ea de re subijcere exempla, quae uideantur
imitatione & laude digna.

Sic ergo scripsit uniuersis Prouincialibus Galliarum, quas
Kk recens

Exhortatio
subiectorū
ad Ro. ciui-
tatem.

recensē manibus Francorū eripuerat sibiq; subiugauerat.
Libenter (inquit) parendum est Romanæ consuetudini,
cui estis post longa tempora restituti. Quia gratius ibi reges-
sus est, ubi profectum uestros constat habuisse maiores. Atq;
ideo in antiquā libertatē, Deo præstante, reuocati, uestimini
moribus togatis, exuite barbariem, abijcite mentium crudelis-
tatem. Quia sub æquitate nostri temporis non uos decet uis-
uere moribus alienis. Proinde de necessitatibus uestris innata
nobis consuetudine cogitantes, quod feliciter dictum sit,
spectabilem uirum Gemellum, Vicarium præfectorum, sis
de nobis et industria cōprobatum, ad componendā prouin-
ciam credidimus dirigendum, sperantes, in nullo cum posse
delinquere, qui nobis peccātes grauiter intelligit displicere.
Quapropter ordinationibus eius ex nostris iussionibus obse-
dite. Quia eū credimus uobis profutura decernere. Recipite
paulatim iuridicos mores. Non sit nouitas molesta quæ pro-
ba est. Quid enim potest esse feliccius, quam homines de so-
lis legibus cōsidere, & casus reliquos nō timere? Iura publi-
ca certissima sunt humanæ uitæ solatia, infirmorum auxilia,
potentū irena, Amate, unde & securitas uenit, & conscien-
tia proficit.

Suauia in
superiori ui-
detur esse
Pannonia
Quam Pro-
lomeus Sa-
uariā uocat

Sic & Seueriano uiro Illustri scripsit, ut Suauia prouin-
cialibus rectius prospiceret, in hæc uerba. Iusticiæ ratio pers-
suadet, excedētes reprimere, ut ad cunctos possit quietis sua
uitas peruenire. Nam quemadmodum æquabilitas agitur, si
uīres mediocrium consurgere non sinantur? Prouincialium
itaq; nostrorū sepius querela cōperimus, possessores Idōneos
Suauia nō solum causarum suarum tributariam functionē
in tenuē resillisse fortunam, uerum etiam scelerata cōmertia
aliquid exinde suis applicare compendijs, ut functio publica
commoditas sit priuata. Hoc quidem per plurimos desyde-
rauimus corrigi, sed hæcenus in tuā laudem uidetur potuisse
differri

sublimitatem uestram per uniuersam Hispaniam loco mun-
neris credidimus destinandam. Vt sub ordinationis nostrae
nouitate, inueteratae possit consuetudini nil licere.

Et post multa. Exactorum quoque licentiam fertur amplius
a prouincialibus extorqueri, quam nostro cubiculo constat
inferri. Quod diligenti examinatione discussum, ad hunc uos
modum functiones publicas reuocare decernimus, quae Alar-
ici atque Eurici temporibus constat illatas.

Officium
rectoris pro
uinciae,

Denique in generali Rectoris prouinciae formula, inter alia
sic scribit. Respice quantum dederint leges, & ad mensuram
te potestatis extende. Tibi fiscalium tributorum credita mon-
stratur exactio, Constat esse tuae fidei commissum, principi
renunciare, quid in prouincijs probatur emergere. Tu etiam
senatorum, ibidem residentem, iuberis audire. Tu in Praefectorum
militem cum ipsius tantum conscientia uindicare, tuum
nomen in sercriptionibus iusserunt Honoratis prouincialibus
anteferri. Quid de te aestimatum sit, datur aduertit, cui tot ui-
dentur nobiles potuisse postponi. Additur, quod a principe
frater uocaris, ut nobilitate praeciosi nominis a uilitate crimi-
num tolleris. Cogitantorum hominum tibi commissas esse for-
tunas, fama erunt nostri temporis tui mores. Est uita con-
tinens, ut possis in alios esse iudex. Prima aequitas est a se
praesules inchoare, ut debeant criminosi metuere, quem ne-
queunt similem reperire.

Haec sunt nimirum certa paternae curae boni principis erga
subditos suos testimonia, per quae declaratur, quanta sit sub-
sectorum foelicitas, tali subesse principi.

DE BELLORVM PERITIA & armata defensione Cap. XIII.

Quantus

Quantus in armis fuerit Rex Theodericus, ex supra dictis notum est, qui etiam iuuenis tot ferocissimarum gentium, ut Sarmatarum, Bulgarorum, Gepidarum & Herulorum, Victor extiterit. Victo autem Odoacre sic formidabilis mox fuit in Africa Vandalis (sicut in libello de Consulibus testatur Cassiodorus) ut illi pace suppliciter postulata, à Sicilia solita depraedatione mox cessauerint. Quantas autem prouincias per suos praefectos Ducesq; & Comites, post adeptam Italiam, subiecerit regno suo, ex supra dictis lector conijcere potest, ubi de Hispania, Galliaq; et Suauia recitata sunt exempla. Non solum uero cunctas Italiae prouincias (nulla prorsus excepta) sibi subiectas habuit, uerum etiam subiecit sibi bonam & Galliarum & Hispaniarum partem, Siciliam item cum alijs Italiae adiacentibus Insulis, Dalmatiam praeterea & Istriam Pannoniamq; Syrmiensem.

De hac sane elegans extat inter Cassiodori Epistolas rescriptum eius, quo commendat eam prouinciam Colossaeo uiro Illustri, in haec uerba. Iuuat probatis ordinanda mandare, siquidem & de talibus iudicium gaudet eligentis et eorum secura substantia est, quae committitur approbatis. Nam ut optamus esse qui placeat, ita curamus, ut qui placuerit, enitescat. Proinde prosperis iniciatus auspicijs, ad Syrmiensem Pannoniam, quandam sedem Gothorum, proficiscere, Illustris cinguli dignitate praecinctus, commissamq; tibi prouinciam armis protege, iure compone, ut antiquos defensores recipere laeta possit, quae se nostris parentibus foeliciter paruisse cognoscit. Nosti, qua te nobis conuersationis synceritate commendes. Sola tibi placendi uia est, si quae gerimus, imiteris. Aequitati faue, Innocentiam animi uirtute defende, ut inter Nationum consuetudinem peruersam, Gothorum pollis demonstrare iustitiam. Qui sic semper fuerunt in laudis medio constituti, ut et Romanorum prudentiam caperent, & uirtute

Kk iij gentium

Multae sub
Theo. prouinciae,

Pannonia
Syrmienensis
Gothorum
olim sedes.

gentium possiderent. Remoue consuetudines abominanter inolitas, uerbis ibi potius nō armis causa tractetur. Hæc ibi.

Quam pro-
uidus Rex
circa res bel-
licas.

Quam prouidus autē fuerit iste Princeps in tutandis totius Regni sui finibus, & in cōseruanda ubiq; disciplina militari, atq; in præparandis armis machinisq; & munitionibus, & in exercitandis ad res bellicas militibus in tempore pacis, in com meatibus deniq; ad expeditionem certo tempore disponendis, prudens lector ex Cassiodori Epistolis facile cognoscet. De quibus sanerebus nos hic pauca breuiter cōmemorabimus exempla.

Munitio-
nes Italiæ.

Etenim ad Italiæ munitionem, contra barbarorum per Alpium transitus irruptiones, excitauit quædā munitissima castella, circa Dertonam, Tridentū & Aquilegiam. De quibus extant certa illius rescripta, & de quibus etiam historici testantur, & testatur ipsa rerum experientia. Vtq; adeo n. tuta à barbarorum incursionibus fuit illius temporibus Italia, ut paucos reperias Imperatores, qui ante ipsum fuerūt, sub quibus tranquillior pax per omnem Italiam fuerit cōseruata.

Tridentum
à The. mus-
ro cinctū.

Etenim muro circumdaturus Tridentum, sic scripsit possessoris Feltrinis. Necessitas publica, multorum debet deuotione cōpleri. Quia non decet paucos suscipere, quod constat plurimis expedire, ne Regia iussa tepesacta lenteſcant, dum res utilis delegatur infirmis. In Tridentina igitur regione ciuitatē construī nostra præcepit autoritas. Sed quia territorij paruitas magnitudinem operis sustinere non potest, hoc sollicitudo nostra prospexit, ut acceptis mercedibus cōperentibus, pedaturam murorū omnes in cōmune subeatis, qui uicinitate iungimini, Quatenus accomadato solatio securius impleatur, quod paucis inexplicabile fortasse cognoscitur. Hac conditione scilicet, ut nullus ab his oneribus excusetur, unde nec diuina domus excipitur.

Cæterum ubi in Gallias missurus esset exercitū, sic scripsit cōmune

commune Edictum ad uniuersos Gothos. Innotescēda sunt
magis Gothis quam suadenda certamina. Quia bellicosae
stirpi est gaudium cōprobari. Laborem quippe nō refugit,
qui uirtutis gloriam concupiscit. Et ideo iuuante Deo, quo
autore omnia prosperantur, pro communi utilitate exerci-
tum ad Gallias constituimus destinare, ut simul & uos pro-
fectus occasionem habere possitis, & nos quæ præstitimus,
meritis contulisse uideamur. Latet enim sub ocio laudabilis
fortitudo, Et dum se probandi non habet spacium, occulta
est lux tota meritorū. Atq; ideo Pernandiū, Saionē nostrū,
admouendum curauimus, ut ad expeditionē, in Dei nomi-
ne, more solito, armis, equis, rebusq; omnibus necessarijs suf-
ficienter instructi, Octauo die Calendarum Iuliarum proxis-
me ueniente, modis omnibus Deo fauente moueatis, & nos-
trā peragatis foeliciter iussione. Producite iuuenes uestros
in Martiam disciplinam. Sub uobis uideant, quod posteris
referre contendant. Nam quod in iuuentute non discitur,
in matura ætate nescitur.

Expeditio
Gothorum
contra Gal-
lias.

De armorum autem preparatione sic scripsit Aflio Co-
miti Dalmatiæ. Ordinatio nostra non debet per moram im-
pediri. Ne quod salubriter constat esse dispositum, per tardi-
tatis uicium incurrat obstaculum. Et ideo ante distribuenda
sunt arma, quā possit flagitare necessitas, ut cum ea tempus
exegerit, paratiores ad imperata sufficiant. Ars enim bellan-
di, si non præluditur, cum necessaria fuerit, non habetur, pro-
inde Illustris sublimitas tua Salonitanis militibus, ut cuiq; se
expediēdi facultas obtulerit, pro nostra iussione arma ne-
cessaria procurabit. Quia fida Reipub. salus est defensor ar-
matus. Discat miles in ocio, quid proficere possit in bello.
Animos subito ad arma nō erigunt, nisi qui se ad ipsa ideo
neos, præmissa exercitatione, confidunt.

Armorum
preparatio.

Quam pius uero & liberalis erga deuictos prouinciales,
bello

Pius et libe-
ralis in uis-
tos Rex
Theo.

bello recens subiugatos fuerit Rex iste, ex breuibus quibusdā in bello Gallico reſcriptis liquido cognoſci poteſt. Hæc enī ſunt uerba eius ad uniuerſos prouinciales in Gallia cōſtitutos. Vobis (inquit) hoſtili ferocitate ualſtatis, pro qualitate læſionis per indiſtionem Quartam relaxatam agnoſcite tributariam functionem. Quia non gratulamur exigere, quod triftis noſcitur ſolutor aſſerre. Ita tamen ut de illis quæ cōſtat intacta, exercitiales iuuentur expenſæ. Quia illos in totum deuotio non debet deſerere, quos pro ſe laborare cognoſcit, inualidus eſt ſiquidē ieiunus deſenſor, nec animus miniſtrat audaciam, cum uirtus corporis fuerit deſtituta.

Et ruruſ ad eodem. Ut nec nimia (inquit) poſſeſſores illatione grauentur, ex Italia deſtinauimus exercitiales expenſas. Ut ad deſenſionem ueſtrā directus exercitus, noſtris humanitatibus aleretur, ſolumq; auxiliu prouinciæ de tam magna congregatione ſentirent. Ducibus etiam ac præpoſitis ſufficientem trāſmiſimus pecuniæ quantitatem, ut eorū præbendæ quæ non potuerunt conuehi, ibi debuiffent ſine alicuius diſpēdio cōparari. Quia delectui noſtro nec illa uoluimus imponere, quæ uos potuiſtis (ut arbitramur) offerre.

Et ad Vnigim Spatariū in proxima poſt epiſtola ſic ſcripſit, Aliorum forte Regum prælia captarum ciuitatum aut prædas appetunt aut ruinas. Nobis pro poſitum eſt, Deo iuuante, ſic uincere, ut ſubieſti ſe doleant, noſtrum dominium tardius acquiſiſſe.

Et ruruſ in proxima poſt Epiſtola uniuerſis poſſeſſoribus Arelatenſibus ita ſcripſit. Quamuis primū ſit, laſos incolas reſouere, & in hominibus magis ſignum pietatis oſtendere, tamen utrumq; humanitas noſtra coniungit. Ut & largitatis remedio ciuib; conſulamur, & ad cultum reducere antiqua moenia feſtinemus. Sic enim fiet, ut fortuna urbis, quæ inciuib; erigitur, fabricari quoq; decore monſtretur,
Pro

Pro reparatione itaq; murorum Arelatensium uel turrium
uetustarum certam pecuniæ direximus quantitatem. Victua
lia quoq; quæ uestras releuare uideantur expensas, fecimus
præparari, ut uobis destinentur, cum tempus nauigationis
arriserit. Releuate nunc omnes, & de nostra prouisione re-
creati, futuræ copię spem tenentes, diuino fauore habetote
fiduciam. Quia nō minus est, quod nostris uerbis, quā quod
horreis continetur.

Reparatio
murorum
Arelatensium

Quantum uero in stipendiū militibus extraneis dare so-
litus fuerit, breui quodā ad Gepidas in Gallias à se destinatos
Epistolio declarat, in hæc sane uerba. Fuerat quidē disposi-
tionis nostræ, ut uobis iter agentibus, annonas iuberemus
expendi. Sed ne species ipsæ aut corruptæ aut difficile præ-
berentur, in auro uobis Tres solidos per hebdomadam eligi
mus destinare. Ut & mansiones uobis, pro ut herbarū copïa
suppetit, possitis eligere, & quod uobis est aptū, magis eme-
re debeatis. Nam & possessorem hæc res occurrere facit, si
uos necessaria comparare cognoscit. Monete sceleriter, ite
moderati. Tale sit iter uestrum, quale debet esse qui laborant
pro salute cunctorum.

Stipēdium
in auro tres
solidi per
hebdoma-
dam.

De eisdem quoq; ad Veranum Saionem, inter cætera sic
scripsit, Deuotioni tuæ præsentī auctoritate delegamus, ut
multitudinem Gepidarum, quam fecimus ad Gallias, custo-
diæ causa, properare, per Venetiam atq; Liguriam sub omni
facias moderatione trāsire. Quibus ne aliqua excedendi præ-
beretur occasio, per unā quāq; hebdomadā sumptus eis Tres
solidos largitas nostra direxit. Ut illis cū prouincialibus nos-
tris non rapiendi uotum, sed cōmerciij sit facultas. Illud pla-
ne pro cunctorū quiete laborantibus indulgentia nostra cō-
cedit. Ut si aut eorū carpēta, itinere longiore quassantur, aut
animalia attrita læguescūt, te custode atq; mediāte, cū possit
foribus sine aliqua oppressione mutētur. Ut qui daturi sunt
LI corpore

Aequitas in
ter milites et
possessores
custodiēda.

corpore aut qualitate meliora, quamuis paruis sanis animas
libus acquiescant. Quia incerta est uita eorum, quæ nimia fa-
tigatione lassantur. Ita fit, ut nec illis desit subuectio necessa-
ria, & nullus se læsum tali permutatione cognoscat.

DE REGALI THEODERICI
Regis Magnificentiæ Cap. XIII.

Excellentia
regis Theo.

Q Vanta fuerit huius Regis Magnificentiæ in structuris
& operibus, tum nouis exornandis, tum ueteribus res-
parandis, magna ex parte supra commemoratū est, præsertim
in ijs quæ Romæ & Rauennæ fieri curauit. Quanta in pala-
tio & in comitatu eius fuerit magnificentiæ, ex Sydonij episto-
la & ex quibusdam eius rescriptis conijcere licet. Quanta in-
super in donis et legationibus ad diuersos reges & principes,
partim ex historijs, partim ex eius rescriptis cognoscitur.
Nullus enim eo tempore Regum aut principum per uniuersam
Europam illo uel potentia maior, uel armis clarior, uel
fama celebratior, aut opibus affluentior, aut gratia atq; autho-
ritate apud omnes ualentior, aut sapientiæ opinione illustris-
or. Nos hic pauca, Antiquitatis illustrandæ amore, exempla
recitabimus, quæ prolixitate lectorem non grauent.

Verba Cas-
siodori in li-
bello de Cō-
sulibus.

Refert in libello de Cōsulibus Cassiodorus senator, quod
proximo anno post ipsius Cassiodori consulatum, Florentino
et Anthemio Cōss. Rex Theodericus, filiam suam,
Dominam Amalasantam, gloriosi uiri, Domini Eutharici
Cillicæ (quem ex regali Balthorum Gothicæ gentis familia
ex Hispanijs in spem & successionem regni euocauerat) ma-
trimonio copulauerit. Et mox subsequenti anno, eundem
Eutharicum cōsulem designatum Romam miserit, qui mis-
rabili gratia senatus & plebis exceptus fuerit ad edendum
fœliciter cōsulatū. Itaq; D. N. Eutharico Cillicæ & Iustino
A. G. G.

Aug. COSS. Multa uidit Romæ miracula æditionibus
singulis, stupente etiam Symmacho, Orientis Legato, di-
uitias, Gothis Romanisq; donatas. Dignitates cessit in
Curia, Muneribus Amphitheatralibus diuersi generis feras,
quas præsens ætas pro nouitate miraretur, exhibuit. Cuius
spectaculi uoluptates, etiã exquisitas Aphrica sub deuotio-
ne transmisit. Cunctis itaq; eximia laude cõpletis, tãto amo-
re ciuibus Romanis infederat, ut eius adhuc præsentiam des-
yderantibus, Rauennã ad gloriosi patris remearet aspectus,
Vbi iteratis æditionibus tanta Gothis Romanisq; dona lar-
gitus est, ut solus potuerit superare quem Romæ celebraues-
rat Consulatum. Hæc ibi Cassiodorus.

Qui & in Epistolis quandã erga Herulorũ regem (cuius
nomen non exprimitur) Theoderici magnificentiam, relatu
dignam cõmemorat. Sic enim scripsit ad illum Rex Theo-
dericus. Per arma fieri posse filium, grande inter gentes con-
stat esse præconium. Quia non est dignus adoptari, nisi qui
fortissimus meretur agnosci, in sobole frequenter fallimur,
ignauũ autẽ esse nesciunt, quos iudicia pepererunt. Hi enim
gratiam, nõ de natura, sed de solis meritis habent, quãdo uin-
culo animi obligãtur extranei. Et tanta in hoc actu uis est, ut
prius se uelint mori, quam aliquid asperum patribus uidean-
tur infligi. Et ideo more gentium & conditione uirili, filium
te præsentem munere procreamus, ut cõpetenter per arma na-
scaris, qui bellicosus esse dignosceris. Damus quidem tibi
Equos, Enses, Clypeos et reliqua Instrumenta bellorum, sed
quæ sunt omnimodis fortiora. Largimur tibi nostra iudicia.
Summus enim inter gentes esse crederis, qui Theoderici sen-
tentia cõprobaris. Summe itaq; arma, mihi, tibiq; profutura.
Ille a te deuotionem petit, qui te magis defendere disponit.
Probat tuum animum, & opus nõ habebit obsequiũ. Adops-
tat te talis, de cuius gente tu potius formideris. Nota sunt

Ll ij enim

Adoptio
Regis He-
rulorũ per
arma.

enim Herulis Gothorū, deo iuuante, solacia. Nos arma tibi
dedimus, gentes autem olim uirtutū pignora præstiterunt.
Hæc ad ipsum Herulorum regem.

Humanitas
Theo. erga
Legatos
Herulorū.

Vbi autem illius postea Legati essent in itinere ad ipsum
regem Theodericum, scripsit breuem epistolam Comitibus,
Defensoribus & Curialibus Ticinēsis ciuitatis in hæc uerba.
Ad comitatum supplices Herulos, authore Deo, nostris ue-
nire iussimus constitutis. Quibus nauis est præbenda sub
uectio, ne in patria nostra adhuc prouincia sua laborare ui-
deantur inopia. Itaque præsentis iussione cōmoniti, & nauis eis
usum usque ad Rauennatē urbem, et annonas dierū Quinq̄,
sine aliqua dilatione præstate. Nec aliquid eis necessariū des-
esse faciatis, Quatinus prouinciam se deseruisse ieiunam de
copiæ inuentione cognoscant, sitque illis uberior peregrina ter-
ra quam patria.

Regalis me-
sa Theo.

Quam magnificus uero fuerit mensæ Regalis apparatus
in palatio, ex formula Comitū patrimonij facile cōiicitur,
ubi inter cætera sic loquitur Rex ad eiusmodi comitē, Trade
etiam militibus tuis quam sectare delegeris animi castitatē.
Quomodo ille iustus potest dici, sub quo non prohibeatur
excedi? Vtere igitur authore Deo concessio tibi feliciter pri-
uilegio dignitatis, Incitet te ad bonorum desyderium, sepis-
sime quod uideris, quia in his quæ feceris, iudex & testis ero.
Nam et si epulas nostras sollicita ordinatione disponas, non
solū nostro palatio clarus, sed & gentibus necesse est reddaris
eximius. Legati pene ex tota Orbis parte uenientes, cum nos-
tris coeperint interesse cōuiujs, admirantur copiose reper-
tum, quod in patria sua norunt esse rarissimum. Stupent etiā
abundantiā unius mensæ, tantas seruentium turbas posse
fatiare, ut iudicent consumpta recrescere, unde tantæ quæ
probantur exire. Habent nimirum in sua patria quod loquā-
tur, dum parentibus suis dicere gestiunt quæ uiderunt, sic
propemodum

propemodū in toto Mundo celeberrimus redditur, qui pro
uidus nostris apparatus inuenitur. Adde, quod tempora
nostræ lætitiæ, secretaria tua sunt. Cū pectus redditur curis
alienum, & tunc tibi tribuitur suggerendi locus, quando
cunctis admittitur. Merito ut quies iudex tanti apparatus
et epularū, delinquitus tibi animus cōcedatur. Hæc tibi,

De magnificentia uero et uarietate regalium donationum
differit idem rex in formula Comitū sacrarum largitionū,
In hæc uerba. Donis præsidere Regalibus Comitū sacrarum
largitionum, iudicia rerum uerba testantur. Quod uere
decorum, uere fuit omnimodis exquisitum, in donorum re-
galium parte sequestratam facere dignitatem, & alterius ho-
norē dicere, dum nos constat dona cōferre. Actus innocens,
pietatis officium. Illud semper ingerere, unde se fama princi-
pis possit augere, Regalibus magna profecto sc̄licitas, mili-
tare donis. Et dignitatē habere de publica largitate. Alij iu-
dices obtemperant residuis uirtutibus regnatoris, hæc sola
est, quæ tantūmodo seruiat ad momenta pietatis. Nihil enim
per ipsam districtum geritur, nil Seuerū forte censetur, sed
tunc obsequitur, quando pro nobis uota funduntur.

Supplicum per te fortunæ erigimus. Calendis Ianuarijs
affatim dona largimur, et lætitia publica militiæ tua est. Verū
hanc liberalitatem nostram alio decoras obsequio, Ut figura
uultus nostri metallis usualibus imprimatur, Monetāq; facis
de nostris tēporibus futura sæcula cōmonere. Et post pau-
ca. Vestis quoq; sacra tibi antiquitus noscitur fuisse cōmissa.
Qui quod ad splendorem Regum pertinet, tuis minus ordi-
nationibus obediret. Curas quoq; littorum aduenticia lucri
prouisione cōmittis. Negociatores, quos humanæ uitæ cō-
stat necessarios, huic potestati manifestū est esse subiectos.
Nam quicquid in uestibus, quicquid in ære, quicquid in ar-
gento, quicquid in gemmis ambitio humana potest habere

LI iij præciosum

Magnificē-
tia Theo. in
donatiōib.

Officium
Comitis sa-
crarum lar-
gitionum.

præciosum, tuis ordinationibus obsecūdat. Et ad iudicium
tuum confluūt, qui de extremis Mundi partibus aduenere.
Salis quoq; cōmercium inter uestes sericas & præciosissimā
margaritam non inepte tibi deputauit Antiquitas, ut sapien-
tiam tuam euidenter ostenderet, cui talis species deputata
seruiret.

DE EFFICACIBVS REGIS
Theo. mādati et ordinationibus Cap. XV.

Sapientia
iubentis.

Sap. s. c.

Obedientia
Exercitus.

Authoritas & sapientia huius regis longe clarius ex eius
Rescriptis, quam ex Historiarū lectione cognoscitur.
Quicquid sane ulli uel magno uel paruo Magistratui, aut
cuiuslibet conditionis subdito mandauit, mox omni conatu
& studio ad effectum & executionem perductum obediēt
fuit. Auctoritas enim eius omnibus reuerentiæ fuit. Sapien-
tia autem ipsius ita omnia disponebat, ut nulli foret impossi-
bile ipsius mandatū, nec importabile aut dispendiosum ex-
ecutionis onus, Ad imitationem nimirum (quantū huma-
næ fas est infirmitati) æternæ illius sapientiæ, quæ attingit
à fine usq; ad finē fortiter, & disponit omnia suauiter.

Vnde factum est, ut iussa huius regis aut nunq; aut rariss-
sime uacua domum redierint. Quocunq; iussit ire Exercitū,
iuit, certo & stato die præfixo, & cum uictoria reuersus est,
quantumuis potens & bellicosus esset Rex aut populus, cō-
tra quē ire iusserat. Nulla sub eo expeditio militaris in uanū
cecidit, nulla profectio cassa aut irrita, nullæ in milites
inutiliter factæ expensæ: Adeo prudenter sciuit Rex iste
uiam modum & formam, qua effici possi quod man-
dauerat, & nusquam deerat facultas & opulentia, per quā
poterat sinem, quem intendebat, attingere. Id quod facilius
credet

credet lector, ubi aliquot ex ipsius Rescriptis recitaueris exempla.

Etenim cum nō haberet Italia nauium copiam, præcepit Abundantio, Præfecto Prætorij, ut disponeret. In hæc sane uerba. Quamuis utilia Reipub. nostra semper consuetudine censeamus, & ob id omnibus possint esse gratissima quæ iubemus, quia cunctis profutura noscuntur, Tractandum tamen est, ut principis desyderiū nulli existere debeat onerosum. Nā etsi præclara cogitata non bene agantur, ingrata sunt. Illud autē solummodo perfectum dicitur, quod de uoluntate simul & actione laudatur. Cum nostrū igitur animum frequens cura pulsaret, Naues Italiā non habere, ubi tanta lignorum copia suffragatur, ut alijs quoq; prouincijs expetita transmittat, Deo nobis inspirate decreuimus, Mille interim Dromones fabricandos assumere, Qui & frumenta publica possint cōuehere, & aduersis nauibus, si necesse fuerit, obuias re. Sed tantæ rei, quem desyderamus, effectū magnitudinis uestre sollicitudine credimus esse procurandum. Ideoq; per cunctā Italiā directis artificibus apta operi ligna perquire. Et sicubi Cupressos aut Pinos reppereris, in uicinitate littoris, dato competenti præcio, dominis cōsulatur. Hæc enim tantum sunt, quæ ad taxationem uocentur, cætera uilitate sui non indigent æstimari. Sed ne prouisio nostra in medijs conatibus deserta languescat, Nautarum te iubemus sub moderatione iam nunc cōpetentē numerum. Deitate inuante, procurare.

Hoc Regis mandatum ita celeriter effectui mancipatum fuit, ut mox in proxime sequenti Epistola eidem Abundantio in hæc uerba rescripserit. Alacriter incumbendum est inchoatis, cum iam uicinitas perfectionis ariserit. Quando spes effectus, tardium laboris excludit, & magnum genus incitamenti, credere desyderata compleri.

Dudum

Mandatum
de Mille pas
randis in
Italia Dros
monibus.

Velox m
dati execu
tio:

Dudum igitur magnitudini uestræ ex Italiae littoribus officia iussimus preparare Nautarum, ut Dromones, quos industria fabricare ualisset, manus remigum prouisa suscipere-
ret. Sed tu iudicio nostro electionique reponens, ostendisti, quam fuerit indubitata perfectio efficacissimis imperasse, quod quæritur, Renuncias illico completum, quod uix credi poterat inchoatum. Ut pene quanta uelocitate nauigari solet, constructio nauium tanta sit celeritate completa.

**Nauium
utilitas.**

Nec solum uerba narrata sunt. Obtulisti oculis nostris subito Classeam syluam, domus aquatiles, exercitiales pedes qui nullo labore deficient, sed inconcussos homines ad destinata perducant, Trireme uehiculum, remorum tantum numerum prodens, sed hominum facies diligenter abscondens. Hoc primum instituisse legimus Argonautas. Quod & armatis aptum, & congruum probatur esse commercij. Ut qui peregrinas Classes optabamus aspicere, nunc mittamus alijs prouincijs et terrorem pariter et decorem. Ornasti Rempub. tua institutione reparatam. Non habet quod nobis Græcus imputet, aut Apher insultet. Illud apud nos inuidi uigere respiciunt, unde illi permagna præcia sua uota cõplebant.

**Velorũ cõ-
moditas.**

Nunc prædictis rebus armamenta procura, uela præcipue, alas nauium facientia, linum uolatile, quidam spiritus currentium carinarum, prænuincia mercium, auxilia quieta nauitarum. Quorum beneficio conficiunt ociosi, quod à celeritatis aibus uix probatur impleri.

**Aliud mã-
datum.**

Et rursus ad eundem abundantium Præf. Præf. aliud scripsit de alia re mādātū, quod utiq; is absq; omni dilatione mox complere festinauit. Tatanem (inquit) Saionem nostrum cum Sagittarijs ad Illustrem uirum, Comitem Iulianum, æstimauimus esse dirigendum, ut maius sumeret robur duplicatus exercitus. Ostendent Iuuenes nostri bellis, quod in Gymnasio didicere uirtutis. Schola Martia mittat examina, pugnaturus

pugnaturus ludo, qui se exercere consuevit in ocio. Atq; ideo
Illustrem magnitudinem tuam eis annonas et nauigia secun-
dum consuetudinem præbere censemus, Quatenus iuuante
Deo, quo directi sunt, debeant peruenire. Vestra enim solli-
citudini damus nostrarum efficaciam iussionum, Quia nul-
latenus destitui posse creditur, quod Deo iuuante tuis ordi-
nationibus inchoatur.

Et rursus in alio mandato sic scripsit uniuersis Gothis per
Picenum & Samnium constitutis. Quamuis munificentia
(inquit) nostra sit omnibus ubiq; gratissima, multo tamen
acceptiora credimus, quæ nostri præsentia cõferuntur. Quia
maiora de conspectu principis populi sumunt, quam de lar-
gitate beneficia consequuntur. Nam pene similis est mortuo,
qui à suo Dominãte nescitur. Nec sub aliquo honore uiuit,
quæ Regis sui noticia non defendit. Et ideo præsentia iussio-
ne mandamus, ut Octauo Iduum Iuniarum die, Deo auxi-
liante, ad præsentiam nostram uenire debeatis, qui solenniter
regalia dona suscipitis, si uenire protinus festinatis. Illud ta-
men necessario cõmonentes, ut uenientium nullus proueni-
re possit excessus, nec possessorũ segetes aut prata uastetis, sed
sub omni continentia properantes, de custodita disciplina,
grata nobis esse uestra occurso possit. Quia ideo exercitua-
les gratanter subimus expensas, ut ab armatis custodiatur in-
tacta ciuilitas.

Est & aliud lectu dignum huius regis mandatũ, de custo-
diendis & recte utendis Equis Veredarijs, qui ad publicum
cursum erant ab eo per diuersa loca deputati. De quibus sane
sic scripsit Mannilæ Saioni. Laudabile est, in illa parte ge-
minare custodiam, quam cõstat Reipub. necessitatibus ex-
quisitam. Per hanc enim & Legationum utilitas, & ordina-
tionum nostrarum celeritas explicatur. Hæc & Aulicis po-
testatibus per uarias iussiones ministrat effectũ, hæc crebris
Mm illationibus

Mandatum
ad Gothos
ut corã Re-
ge certo die
cõpareant.

Mandatum
de Equis ue-
redarijs.

Mandatum
de Equis ue-
redarijs.

illationibus nostrum ditat ærariū, ut pene quicquid in Res
pub. geritur, cursuali ministerio compleatur. Decet proinde
semper esse paratum, quod utilitatibus publicis probatur ac
commodum. Ne quod ad celeritatem reperitum est, incon-
gruam potius festinantibus inferat tarditatē. Atq; ideo Præ-
fecti prætorio & Magistri Officiorum, ubi pro publica uti-
litate delegerint, ordinatione locatus, excedentium improbā
præsumptionem talite præcipimus districtione resecare, ut si
ue Gothus sit aut Romanus, qui sine nostra uel eorum, quos
rum interest, euectione Veredum præsumit attingere, per
unum equum Centum statim solidos à te cogatur exoluere.
Et de illis quoq; pari seueritate cēsemus qui supra euectionū
numerum cursuales equos usurpare præsumunt. Parhippis
quinetiam non ultra quam Centū libras iubemus imponi.
Nimis enim absurdum est, ut à quo celeritas exigitur, mag-
nis ponderibus opprimatur.

Mandatum
ad præfectū
urbis.

Est deniq; & hoc regis huius mandatū, quod ad Agapitū
præfectum urbis scripsit, cōsyderatione ac lectu haud indig-
num. Decet principem (inquit) cura, quæ ad Rempub. spes
stat augendā, & uere dignū est, Regem ædificijs palatia des-
corare. Absit enim ut ornatui cedamus ueterū, qui impares
non sumus beatitudine sæculorum. Quapropter in Rauen-
nate urbe Basilicæ Herculis amplum opus agressi, Cuius no-
mini Antiquitas congruetribuit quicquid in Aula prædis-
cibili admiratione fundauit, Magnitudinē tuæ studiosissis-
me delegamus, ut secundum Breue subter annexum, de urbe
nobis Marmorarios peritissimos destinatis, qui eximie diuis-
sa coniungant, & uenis colludentibus illigata, naturalem fas-
ciam laudabiliter metiantur, De arte ueniat quod uincat nas-
turam. Discolorea crusta marmorū gratissima picturarum
uarietate texantur. Quia illud est semper in præcium, quod
ad decorem fuerit exquisitum. His sumptus subuentionesq;
præstabis,

præstabis, ne quemq̄ nostrum grauet imperium, quod ad
utilitatem uolumus respicere singulorum.

DE STUDIO PACIS INTER
Reges conseruanda Cap. XVI.

Quamuis nullus Regum illo tempore esset uel bellorū
peritior, uel armis & facultatibus potentior hoc rege
Gothorum, nemo tamem ex omnibus uisus est pacis aman-
tior aut studiosior, quippe, mox ab initio adepti regni Italici
sategit diuersis affinitatum coniunctionibus (ut dictum est)
uicinos ad pacē sibi reges deuincire. Cum autē Rex Franco-
rum Clodoneus, (quem Cassiodorus in Epistolis Luduū,
Paulus Aemilius Veronensis à Baptismo Ludouicū uocat)
& animo ferox, & bellicis uictorijs clarus, opibusq; et uiribus
potens, indies magis magisq; bellorū successibus augetur,
Theodericus Rex crebris admonitionibus per literas & Le-
gatos, iure affinitatis fretus, illum ad mitiora hortabatur.

Deuictis igitur magno & anticipiti prælio Alemannis à
rege Clodoneo, interfecto eorum rege atq; ingenti Nobiliū
numero, eliqua illorum in fines regis Theoderici confuge-
runt, pro quibus uictori reconciliandis Legatos et literas mis-
sit Rex Theodericus, in hæc uerba. Luduū Regi Francorū
Theodericus Rex, Gloriosa quidem uestræ uirtutis affinitas
te gratulamur, quod gentem Francorum prisca ætate residē,
foeliciter in noua prælia concitasti, & Alemānicos populos
causis fortioribus inclinatos, uictrici dextra subdidisti. Sed
quoniam semper in authoribus perfidiæ refecabilis uidetur
excessus, quia ex primariorum plectibili culpa omnium debet
esse uindicta, motus uestros in fessas reliquias tēperate, quia
iure gratiæ merentur euadere, quos ad parentum uestrorum

Intercessio
Thode, pro
Alemannis
apud Regē
Frācorum.

Mm ij defensionem

defensionem respicitis confugisse. Estote illis remissi, qui nostris sinibus celatur exterriti. Memorabilis triumphus est, Alemannum acerrimum sic ex pauisse, ut tibi eum cogas de uitæ munere supplicare. Sufficiat illum regem cū gentis suæ superbia cecidisse, sufficiat innumerabilem Nationē, partim ferro, partim seruitio subiugatam. Nam si cum reliquis confliges, adhuc cunctos superasse non crederis. In talibus causis accipe frequenter expertum, illa mihi foeliciter bella prouenerūt, quæ moderato sine peracta sunt. Is enī uin cit assidue, qui nouit omnia tēperare. Dū iucunda prosperitas illis potius blanditur, qui austeritate nimia nō rigescunt, Cede itaq; suauiter Genio nostro, quod sibi gentilitas communi remittere consueuit exemplo. Sic enim fit, ut & meis petitionibus satisfecisse uideamini, nec sitis solliciti ex illa parte, quam ad nos cognoscitis pertinere. Quocirca salutātes honore et affectione, qua dignum est, illum et illum Legatos nostros ad, Excellentiam uestrā, cōsueta charitate direximus, per quos & sospitatis uestre indicium, & speratæ petitionis cōsequamur effectum. Hanc Theoderici regis Epistolam in elegantiore styli formam redactam recitat quoq; Paulus Aemilius, quam hic repetere non uidetur necessarium, Referemus autem Regis Clodonei potius responsum ex eodem Paulo Aemilio, quod inter Cassiodori Epistolas non inuenitur. In hæc igitur uerba Clodoneum respondisse affirmat.

Respōsum
Clodonei
ad Theo.

Meam de Alemannis uictoriam, non minus piā quam foelicem tibi uideri gaudeo, agnoscoq; & beneuolentiam & humanitatem tuam, quod prius naturæ meæ dederā, ut Alemannis uictis ignoscerem, nunc honoris tui causa eorum secessionem defectioniq; ignosco. Tibiq; eo magis debebūt, quod qui semel uita donati, continuoq; ad furorem reuoluti, nullā sibi spem iterum impetrandæ ueniæ reliquissent. De illis te agente nulla piacula expetā, sed in patrias eorum sedes fidēq; meam

meam ac mitissimam iuris conditionem illos recipio, in futurum si plus consuetudo amentiae quam officium apud eos ualebit, lenitas mea & pristina & praesens & haec autoritas tua, graui cruentoque in eos exemplo satianda erit.

Recōcillatis hoc modo regi Frācorū Alemānorū reliquijs maior exorta est belli cura inter duos ferocissimos ac potentissimos reges, Alaricū Visigothorū et Clodoneū Frācorū, qui & animo et uiribus pares uidebātur, et ambo erant Theodoricū affinitate coniuncti. Ad utrumque igitur sollicitè & scripsit & legatos misit, ad Alaricum quidem sic Quamuis fortitudinē uestrae confidentiam tribuat parentum uestrorum innumera- bilis multitudo, Quamuis Attilam potētē reminiscamini Visigothorum uiribus inclinatum, Tamē quia populorum ferotia corda, longa pace mollescunt, caute, subito in aleā mittere, quos constat tantis tēporibus exercitia non habere, Terribilis est hominibus conflictus, si nō sit assiduus, & nisi usu praesumatur, concertādi subito fiducia non habetur. Absit, ut uobis aliquid indignatio caeca surripiat, Moderatio prouida est, quae gentes seruat, furor autem instantia plerumque praecipitat, & nunc utile solum est ad arma cōcurrere, cum locum apud aduersarium iustitia non potest inuenire. Quapropter sustinete, donec ad Francorum Regem legatos nostros dirigere debeamus, ut litem uestram amicorū debeant amputare iudicia, inter duos nobis affinitate coniunctos non optamus aliquid tale fieri, unde unum minorē contingat forsitan inueniri. Non uos parentum fusus sanguis inflammāt, nō grauius uirū occupata prouincia, Adhuc de uerbis parua contentio est, facillimē transigitis, si non per arma uestrōs animos irritetis.

Ad Clodoneum uero sic. Adeo inter reges affinitatis iura diuina coalescere uoluerunt, ut per eorū placabilem animū proueniat quies optata populorum. Hoc enim sacrum est,

Mm iij quod

Epistola
Theode. ad
Alaricū Re-
gem, ne bel-
lū cū Fran-
cis ineat.

Altera ad
Clodoneū
Epistola, ne
bellum infe-
rat Visigo-
this.

quod, nulla permittitur commotione uiolari. Nam quibus
obsidibus habeatur fides, si non credatur affectibus? Sociantur
proximitate Domini, ut Nationes diuisæ simili debeant
uoluntate gloriari. Et quasi per alueos quosdã cõcordiæ adu-
nata se possint gentium uota coniungere. Quæ cum ita sint,
miramur animos uestros, sic causis mediocribus excitatos,
ut cum filio nostro Alarico rege durissimũ uelitis subire cõ-
flictum, ut multi qui uos metuunt, de uestra cõcertatione læ-
tentur. Ambo estis summarũ gentium Reges, ambo ætate
florentes. Non leuiter regna uestra quassatis, si data partibus
libertate confligitis. Virtus uestra patriæ non fiat inopinata
calamitas, Quia grandis inuidia est Regum, in causis leui-
bus grauis ruina populorum. Dicam libere, dicam affectuosè
se quod sentio, impatiens sensus est, ad primam legationem
protinus arma mouere, A parentibus quod quæritur electis
iudicibus expetatur. Nam inter tales uiros & illis gratum est
dare, quos medios uolueritis efficere. Quid de nobis uos ipsi
æstimare poteritis, si nos intentiones uestras reliquisse cog-
noscitis? Absit ille conflictus, ubi unus ex uobis deleri pote-
rit inclinatus, Absicite ferrum, qui in meum pugnare uultis
opprobriũ, iure patris uobis inter minor & amantis. Ille nos
& amicos nostros patietur aduersos, qui talia monita (quod
non opinamur) crediderit esse temnenda. Quapropter ad
Excellentiam uestram, Illum & illũ legatos nostros magno
opere credidimus dirigendos, per quos etiam ad fratrem uest-
rum, filium nostrum, Regem Alaricum, scripta nostra dis-
reximus, ut nullatenus inter uos scandala seminet aliena ma-
lignitas, sed in pace perseuerãtes, quæ sunt inter uos, medijs
amicis placabiliter finire debeatis. Hæc ad regẽ Francorũ.

Epistola
Theo. ad ali
os Reges: Scripsit præterea & legatos misit eadem de causa ad alios
Reges, ut Herulorum, Guarnorum et Turingorum, in hanc
sane sententiã, Superbiã diuinitati semper exosam persequi
debet

debet Generalitatis assensus. Nā qui uult opinabilem gentem uoluntaria iniquitate subuertere, non disponit cæteris iusta seruire, pessima consuetudo est, despiciere ueritatem, Credit sibi omnia cedere, si elatum contigerit in abominabili certamine superare. Et ideo uos, quos cōsciēcia uirtus erigit, et cōsideratio detestabilis præsumptionis accēdit, legatos uestros una cum meis & fratris nostri Gundibadi Regis Burgundionum, ad Francorū Regem LVDVIM destinate, ut aut se de Visigothorum conflictu, considerata æquitate suspendat, & leges gentium quærat, aut omnium patiatur incursum, qui tantorum arbitrium iudicat esse tēnendū. Quid quærit ultro, cui offertur absoluta iustitia: Dicā plane quod sentio. Qui sine lege uult agere, cunctorum disponit regna quassare. Sed melius est, ut inter initia pernicioſa reprimatur assumptio. Ut sine labore perficiatur omnium, quod certamē esse poterat singulorum. Hæc ad Reges Rex Theo.

Fuit bellum illud Visigothis admodum funestum & calamitosum. Sed Rex Theodericus nihil magnis regis Francorum successibus territus, quod uerbis interminatus fuerat, re compleuit. Misit enim ualidum in Gallias exercitum, qui pulsus ac uictis Francis, illam occupauit ex ea præsertim parte, quam uictor Francus Visigothis ademerat.

Bellū Theoderici
contra regē
Francorū.

DE HONESTATE VITÆ
Regis Theoderici. Cap. XVIII.

Honestam fuisse uitæ conuersationem huius Regis (licet nonnulli eum ex concubina procreatum fuisse affirmant) facile conſicere poterit.

Argumenta
probitatis
in Theode-

Qui

Qui cōsiderauerit, quam gratus in iuuentute fuerit Cōstan-
tinopoli duobus Augustis, Leoni & Zenoni, deinde quam
charus et amabilis omnibus gentis suæ proceribus, atq; etiam
quibusdam externis, qui relicto natali solo (sicut de Arthes-
midoro relatum est supra) incertam eius fortunam sequi
maluerunt.

Dona The.
ad Basilicā
S. Petri A.
postoli.

Deinde, quam reuerenter habuerit ubiq; Clerum & loca
sacra etiam Catholicorum, licet ipse alterius esset sectæ, qui et
templa quædam extruxit, & Basilicæ S. Petri Romæ nomis
natim grandia dedit munera in ornamentū templi. Sic enim
scribit in uita Hormisdæ Papæ Bartholomæus Platyna, Or-
nauit & templum B. Petri Theodericus rex Trabe argentea
Mille & X L. librarum, & Cerostratis duobus argenteis li-
brarum L X X.

Pia cura de
sexu mulie-
bri,

Præterea quāta cura & pietate muliebri sexui (cuius maxi-
mam in exercitu suo habebat multitudinem) patriam egressus
us ubiq; prouiderit, ad cōseruandū pudoris decus, honestas
mansiones. Nam dum nutarent adhuc multi Italiæ populi
in fide eius, antequam Odoacrem Rauennæ Triennali obsi-
dione ad deditiōem compelleret, magna interim sollicitu-
dine, Matrem, sorores & omnem imbellem multitudinem
Ticini custodiuit. Quemadmodū refert Paulus Diaconus
& Blodus post eum, Quia Tuffa, flaminia & Aemylia præ-
fectus, multos & milites et populos sollicitabat ad defectionē
à Theoderico ad Odoacris partes. Quæ sane res intantū per-
territ Theodericum, retardato per Tuffam uictoriæ cursu,
ut se suumq; exercitum apud Ticinensem urbem munerit.
Vbi autem exercitum aliquādiu intra munitiones retinuis-
set, demū relictis ibi matre, sororibus, uniuersaq; uulgi multi-
tudine, nihil plane dubius de Epiphani Episcopi Ticinensis
uiri sanctissimi fide, cū expeditis armatorū cuneis ad Odo-
acrem obsidendū Rauennam perrexit.

Quam

Quam sancte autem & pudice fecerit educari sorores filiasq; & neptes suas, ex diuersis facile cognoscitur Cassiodori Epistolis, Qui sane uel unius filiae eius, Amalasiuntæ tam magnas ac multas uirtutes commemorat, ut uix ulla fuerit regum aut Imperatorum filia, quæ pluribus quam illa ornata moralibus fuerit uirtutibus, Quemadmodum supra ex una ipsius Senatoris & Præfecti Prætorio. Cassiodori Epistola ad senatum scripta, ex parte recitatum est, Hic ex altera ad eundem senatum Epistola, quam Rex Theodohadus, ab illa in regni societatem assumptus, scripsit, pauca referemus.

Diuina (inquit) nobis beneficia. P. C. peruenisse, scilicet nunciamus, Dominam rerum, toto Orbe gloriosam, consortem me regni sui, largâ pietate fecisse, ut nec illi deesset fidei solatium, & nobis habitum congrue præstaretur Imperium. Et infra, In ipsa est enim decus regnorum omnium, in ipsa nostræ originis flos bonorum. Quicquid fulgemus, ab eius claritate suscipimus. Quoniam non solum parentibus laudem contulit, sed ipsum quoq; genus humanitatis ornauit, Quis possit sufficienter edicere, quanta pietate, quanto morum pondere decoretur: Discerent profecto noua Philosophi, si uiderent, & minora libris suis faterentur condita, quam huic cognoscerent attributa, In tractatibus acuta, sed ad loquendum summa moderatione grauissima. Hinc est, quod eius doctrina mirabilis, per multiplices linguas magna ubertate diffunditur. Cuius ingenium ita paratum reperitur ad subita, ut non putetur esse terrenum, In libris regum Regina Austri uenisse legitur ad discendam sapientiam Salomonis. Hic principes audiant quod sub admiratione cognoscant, paucis uerbis sensus clauditur infinitus & summa facilitate componitur, quod ab alijs nunc sub longa deliberatione formatur. Beata Respub. quæ tantæ dominæ gubernatione gloriatur. Hæc Rex Theodohadus ad senatum de una
Nn filiarum

Laus Amalasiuntæ filiae Theo.

Verba Theodohadi Regis ad senatum.

Cassiodori

Verba
The. ad Res
gem Turin
gorum de
nepte sua.

filiarum Regis Theoderici, cum neptem suam Regi Turin
gorum Hermenafrido desponsaret, in hæc uerba ad eum scripsit.
Desyderantes uos nostris aggregare parentibus, neptem
charo pignori, propicia Deitate, sociamus. Ut qui de regia
stirpe descenditis, nunc etiam longius claritate Imperialis sanguinis
fulgeatis. Mittimus ad uos ornatum Aulicæ domus, augmenta generis,
solatia fidelis consilij, dulcedinem suauissimam conjugalem.
Quæ & dominatum iure uobiscum impleat, et Nationem uestram
meliore institutione componat. Habebit foelix Thoringia quod
nutriuit Italia, literis doctam, moribus eruditam, decoram non
solum genere, quantum & foeminea dignitate, Ut non minus
patria uestra illius splendeat moribus, quam suis triumphis.

Verba eiusdem
Theo.
de sua germana,

Idem ad Transmundum, regem Vandalorum scribens, sic ait.
Quamuis à diuersis Regibus expetiti, pro solidanda concordia
aut neptes dedimus, aut filias, Deo inspirante conuimus.
Nulli tamen aestimamus nos aliquid simile contulisse, quam
quod germanam nostram, generis Amali singulare præconiū,
uestrum fecimus esse coniugium, foeminam prudentiam
uestræ parem, Quæ non tantum reuerenda regno, quantum
mirabilis possit esse consilio. Sed stupeo, uos his beneficijs
obligatos, Gesalecum, qui nostris inimicis, dum à nobis fo
ueretur, adiunctus est, in uestrum defensionem fuisse susceptum
&c.

Curâ bonæ
Cōscientiæ.

Quantam denique bonæ conscientiæ curam habuerit, ex
omnibus fere posset eius rescriptis, in quibus tantopere de
iustitia contra uenalitates & rapacitates sollicitus fuit, intelligi
gi, nos breuitatis gratia ex uno aut altero pauca referemus.
Etenim cum Eugenitum uirum Illustrum donaret Magistri
Officiorum dignitate, Inter cætera sic scripsit.

Honores ergo, quos sumis ex chartis, redde de meritis.
Nosti

Nosti enim bene, quo nobis studio placeatur, qui ab ipsis
Cōsilijs penetratibus uenis. Meministi, quoties apud nos laus
dati sint Innocentes, quoties bonis actibus reddidimus uicē.
Ore tuo iudicia nostra loquebamur, Exemplis talibus inci-
tare, Esto innocētiae templum, Temperantiae sacrum, ara
iustitiae, Absit à Iudiciarijs mentibus aliquid prophanum,
Pio principi sub quodam sacerdotio seruetur.

Innocentiae
templum,

Sic & de bonis caducis, quae principi debentur, continen-
tissime scripsit Epiphano uiro sublimi, Cōsulari Prouinciae
Dalmatiae. In haec sane uerba, Ioanna, Andreae quondam
Iugali suo successisse legis munere phibetur. Quae intestata,
nullis existentibus proximis, luce dicitur esse priuata. Cuius
substantia à diuersis, nullo legitimo iure suffultis, Usurpa-
tione uoluntaria suggeritur possideri. Et quia Caduca bona
fisco nostro cōpetere, legum cauta decreuerunt. Ideo te praes-
entibus Oraculis admonemus, ut huius rei ueritate discussa,
si reuera, ut ad nos perlatum est, nullus ei aut Testamento haer-
es extitit, aut proximitatis iure successit, fisci nostri eam fas-
cias compendijs aggregari. Quando Innocētiae nostrae pro-
fessio est, iusta cōpendia non negligere, apud quem calum-
nia nunquam locum potuit inuenire, Rogari enim in talibus, non
fraudari principem decet.

Bona caduca.

Postremo, ut semel finiam, Matrimonij ius & statum,
summa non honestate obseruari ubique uoluit. Sic enim ait ad
Speciosum, uirum deuotum. Propositum Regale est, gra-
uatis per iniuriam subuenire, ut coherctio prauis iustitiam faciat
plus amari. Nec dissimulari potest, salua cōmunionem qua ui-
uitur, ut sollicitatores publicos habeat Genialis thori reueren-
da societas, & illud humani generis procreabile sacramentum,
scelerata temeritate prophanetur.

Matrimo-
nij honestas

Et rursus mox in proxime sequenti rescripto ad Probinum
uirum Illustrum & Patritium sic scripsit, inter caetera humani
Nō ij generis

generis pondera, conjugalis affectus curam sibi præcipuam
iudicauit, Nō immerito, Quia in honore esse meretur, un-
de reparatio posteritatis acquiritur. Omne facinus autho-
res solos insequitur, error matris transit ad filios, & nouo in-
foelicitatis euentu sit dedecus. propriū scelus alienum. Ideo
enim iura uel diuina uel publica, nexum coniugij tanta cau-
tela præcipiunt custodiri, ut crimen sit magnū conscientia,
alienos affectus in reuerentiam non habere.

DE CAUSIS IOHANNIS

Papæ I. & Illustrum Duorum uirorum Sym-
machi & Boetij Cap. XIX.

Vicia The. **S**upra dictas laudes & uirtutes Reges Theoderici obscuro
sunt ac maculant nouissimi anni uitæ & regni eius duo
facinora, propter quæ sane ab omnibus fere historicis infamatur,
Tyrannidisq; & crudelitatis non accusatur modo sed
etiam uelut conuictus damnatur. Nempe quod Iohānem
Papam eius nominis primum, quem Constantinopolim ad
Iustinum Aug. miserat, reuersum Rauennæ detinuit, atq;
carceris squalore confecit & extinxit, Quodq; Clariss. uiros
Symmachū & Boetiū in exiliū actos Ticinitanē interfecit.

Nolim equidem hunc regem, qui Arrianus fuit, ab omni
crimine immunem asserere. Cuius uitā in hoc dumtaxat
descripsi, ut in Reipub. administratione Regibus atq; Prin-
cipibus nostri temporis in multis optime factis exemplo sit.
Verum tamen si æquus lector consideret, hunc uirum purū
hominem, non Deum fuisse, non mirabitur eum, saltem per
sectæ, qua à puero imbutus erat, errorem & per subrepti-
onem aut calumniam, aut etiam per falsæ suspicio-
nis argumenta, quædam egisse quæ homines Catho-
lici probare non possint, Certe nemo negare poterit,
hunc

hunc Regem multis annis & reuerentiam & honorem exhibuisse Romanis tum Pontificibus tum senatoribus.

Quod autem in Iohannem primum seuijt tandem, à Iustino Augusto data est, si non causa, certe occasio. Ita enim habetur in uetusto libro Pontificali, Iohannes, Natione Tuscanus, ex patre Constantio, sedit annos duos, menses IX. dies XVII. fuit autem à Consulatu Maximi, usq; ad consulatū Olybrij, temporibus Theoderici Regis & Iustini Augusti Christiani. Hic uocatus est à rege Theo. Rauennam, quem ipse Rex rogans, misit in Constantinopolim cum legatione ad Iustinum Imp. Orthodoxum. Eodem quippe tempore, Imperator uir religiosissimus, summo amore religionis Christianæ, uoluit Hæreticos extricare. Nam summo seruore religionis Christianitatis hoc consilio usus est, ut Ecclesias Arianorum Catholicas consecraret. Pro hac causa Rex Theo. Hæreticus, hoc audiens, exarsit in iram, & totam Italiã uoluit gladio extinguere. Eodem tēpore Iohānes Papa, ægrotus egressus cū fletu ambulauit, pergens ad urbem Constantinopolim, & senatores cum eo, scilicet, Theodorus, Imperatoris & Agapitus Exconsules, & alius Agapitus Patritius. Accipientes hoc in mandatis legationum ab ipso Rege, ut redderentur Ecclesiæ Hæreticis in partibus Orientis. Quod si non, omnem Italiam gladio perderet.

Qui cum ambulassent cum Iohanne Papa, occurrerunt B. Iohanni PP. à Militario XII. omnis ciuitas cum cæreis & crucibus, in honorem beatorum Apostolorum Petri & Pauli. Quia ueteres Græcorū hoc testificabantur dicentes. A tempore Constantini & à B. Syluestro sedis Apostolicæ Episcopo, usq; ad Iustini tempora, non meruisse partes Græciarum Vicarium B. Petri Apostoli suscepisse cū gaudio & gloria. Tunc Iustinus Augustus, dans honorem Deo humiliauit se pronus in terram, & adorauit beatissimū Iohāne
Nn iij PP. Eodem

Historia de Iohanne Papa I.

et colligitur
et colligitur
et colligitur

Honores Iohāni PP. Constanti nopoli exhibiti.

PP. Eodem tempore B. Iohannes PP. cum senatoribus suis
prescriptis, cum grandi fletu rogauerunt Iustinum Aug. ut lega-
tio acceptabilis esset in conspectu eius. Qui Iohannes PP.
& senatores, uiri religiosi, omnia meruerunt, & liberata est
Italia à Theoderico rege Hæretico. Iustinus autē Imp. gau-
dio repletus est, quia meruit suis temporibus Vicariū B. Pe-
tri Apostoli uidere in regno suo. De cuius manibus cum glori-
a coronatus est. Hæc ibi.

**Epistola Io-
hannis PP.
ad Italiae
Episcopos.**

Iohannes autem PP. domum reuersus ex legatione, ad
Italiae Episcopos dedit Epistolam in hæc uerba, Iohannes
Episcopus omnibus per prouincias Italiae constitutis Episco-
pis in domino salutem. Sæpissime multo iam experimento
didici, sanctū pietatis uestræ studiū circa religionē Christi-
anā, gloriosis crescere & dilatari augmentis. Et fides recta,
quæ non solum me, sed omnes Domini sacerdotes consolatur
& roborat, uestris in mentibus & operibus per sacerdotale
agnoscitur opus, & dilatatur. Quapropter fratres hortor
uos & moneo, contra Arrianam perfidiam, quæ olim nō se-
mel sed sæpe damnata est. Et modo in quibusdā reuiuiscit,
Armarī gladio Spiritus sancti, ut eam ita adminiculante di-
uina gratia, opprimere & extirpare ualeamus, ut nec radix
eius in posterum inueniatur. Ecclesias uero Arrianorū, ubi
cūq; inueneritis Catholicas eas diuinis precibus & operibus
absq; ulla mora consecrate. Quia & nos, quādo suimus Con-
stantinopoli, tam pro religione Catholica, quam & pro Re-
gis Theo. causa negotij, suadente atq; hortante Arrianosq;
extirpate Pijssimo atq; Christianissimo Iustino Orthodoxo
Imperatore, Quascunq; illis in partibus eorum Ecclesias res-
perire potuimus, Catholicas eas domino opem ferente con-
secrauimus. Et quamq; prædictus Theo. Rex eorum peste
tactus intrinsecus, & obuolutus extrinsecus nos & omnem
regionem nostram perdere, & gladio & igne consumere
minetur.

minetur, Nolite tamen propterea deficere, & uiriliter in agro dominico elaborare studete, & iuxta ueritatis uocem Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem nō possunt occidere, sed potius eum timete, qui potest animā & corpus mittere in gehennam. Hæc ibi.

Quod si uere ab hoc Pontifice sic edita fuit ista Epistola, non mirabor equidem, iratum ei fuisse regem Theodericū, tum quod contra legationis causam et mandatū, in partibus Orientis Ecclesias Arrianis eripuerat, & Catholicas confecrando fecerat. Tum quod in publico scripto ausus fuerit eum regē crimine hæresis infamare, & audacter dicere, quod Arrianorum peste esset tactus intrinsecus & obuolutus extrinsecus; Cum ille putaret, Arrii fidē esse uerissimā Christi & sanctorum patrum, qui ante Arrium suere, per totū Orbem fidem rectam & Catholicam, ea opinione à puero usque imbutus.

Neque tamen alia in illum atrocitate pœnarum animaduertisse dicitur, nisi quod ipsum una cum alijs legationis illius socijs carceri mancipauit, in quo extinctus sit pedore squalore & inedia, ut refert Sabellicus. Paulus autem Diaconus ait sic. Theodericus ductus malicia, quod Pontificem Iustinus Catholicæ pietatis defensor honorifice suscepisset, cum simul cum socijs, carceris afflictione peremit. Sed hanc eius inmanissimam crudelitatem mox animaduertio diuina secuta est. Nam Nonagesimo Octauo, post hoc facinus die, subita morte defunctus est. Cuius animam solitarius quidam apud Liparam Insulam, uir magnæ uirtutis aspexit, inter Iohannē Papam & Symmachum Patritium deduci & in Vulcani ollam, quæ ei loco proxima erat, demergi.

Hæc ille Diaconus, quæ ex S. Gregorij Dialogis desumpsisse uidetur. Vbi recitat sanctus pater, ex ore Iuliani, secundum defensoris Ro. Ecclesiæ, quod Theoderici regis temporibus pater

Causa fræ
Theoderici
contra Ios
hannē PP.

Verba
Pauli Diacon.

Gregori in
Dialogis
lib. 4. c. 30.

pater

pater loceri eius, in Sicilia exactionem Canonis egerat, atq;
iam ad Italiam rediebat, cuius nauis appulsa est ad Insulam
quæ Liparis appellatur. Et quia illic uir quidam solitarius
magnæ uirtutis habitabat, Dum nauis armamenta
repararent, uisum est prædicto patri loceri eius ad eundem
uirum Dei pergere, seq; eius orationibus cõmendare. Quos
uir Domini cū uidisset, eis inter alia colloquens dixit, Scia
tis, quia Rex Theodericus mortuus est? Cui illi protinus res
sponderunt. Absit, nos eum uiuentē dimisimus, & nihil tale
ad nos de eo nunc usq; perlatum est. Quibus Dei famulus
addidit dicens, etiã mortuus est. Nã hesternò die hora No
na inter Iohannē Papam & Symmachum Patriciũ, discin
ctus atq; discalciatus & uinctis manibus deductus, in hanc
uicinã Vulcani ollam iactatus est, quod illi audietes, sollici
te conscripserunt diem, atq; in Italiam reuersi, eo die Theode
ricum regem inuenerunt fuisse mortuũ, quo eius exitus atq;
supplicium Dei famulo fuerat ostensum. Et quia Iohãnem
Papam affligendo in custodia occidit, Symmachum quoq;
Patritium ferro trucidauit, ab illis in ignem mitti apparuit,
quos in hac uita iniuste iudicauit.

Anima
Theo. regis
æternaliter
damnata.

Hæc Gregorius, Quæ profecto neq; ab ipso, neq; etiam à
Iuliano Defensore, ne à Solitario quidem conficta credides
rim, neq; negauerim, sanctos illos homines à rege Theoderi
co iniuste interemptos fuisse. Neq; miror, si anima huius re
gis sit protinus ab exitu huius uitæ in Infernum detrusa, etiã
si nihil mali in prædictos uiros perpetrasset, sufficiebat enim
una illa Hæreticæ labis causa ad æternam eius damnationē,
iuxta illud Symboli B. Athanasij. Quicũq; uult saluus esse,
ante omnia opus est ut teneat Catholicam fidem, quam nisi
quisq; integrã inuolatamq; seruauerit, absq; dubio in æternũ
peribit. Nihil igitur prodesse poterant huic Regi, qui extra
Ecclesiæ fidem & unitatē in Arriana uixit hæresi, ad æternæ
salutis

salutis consecutionem tam præclaræ in uita & moribus uirtutes, et adeo pulchra ac salutaria. In Reipub. administratione tum facti rû exemplatum legum et iustitiæ constituta, quia extra Ecclesiam & fidem Catholicâ nulla potest reperiri uera uirtus. Omnium enim uirtutum forma & uita Charitas est, sine qua nihil ad salutem prodesse potest, non fides, non prophetia, non eleemosyna, ne martyriû quidem, sicut apertissime docent Paulus Apostolus & Cyprianus Martyr, ac Pontifex.

Quantum uero ad Boetiû & Symmachi, uirorum Consularium et Patritiorum, causam attinet, crediderim equidẽ, eos à rege Theoderico non absq; magna ratione in exilium actos fuisse, quorum opera tam honorifice persæpe usus fuerat, et quos tantis euexerat honoribus, ut inter senatores uix ulli essent illis uel honoratioribus uel autoritate maioribus. Extant sane aliquot Regis illius ad eos Epistolæ, in quibus ita magnifice prædicantur, ut uix ulla alia supersint scripta, in quibus uel amplior uel solidior laus eorum exprimitur.

Etenim ad Boetiû scribens, inter cætera sic ait. Domestici ^{Verba} partis Equitum & Peditum, qui nostræ Aulae uidentur ^{Theo. ad} giter excubare, quod ex magnis fieri doloribus solet, aduna ^{Boetium.} ta nobis supplicatione cõquesti, ab illo Arcario Præfectorû, pro emolumentis solennibus, nec integri ponderis solidos percipere, & in numero grauiâ se dispendia sustinere. Quas propter prudẽtia uestra, lectionibus erudita dogmaticis, sceleratam falsitatem à consortio ueritatis eñciat, ne cui sit appetibile, aliquid de illa integritate subducere. Et in alia rursus ad eundem bene longa Epistola, sic exorsus est.

Spernenda nõ sunt, quæ à uicinis Regibus præsumptio- nis gratia postulantur, dum plarumq; res paruæ, plus præ- ualent præstare quam magnæ possunt obtinere diuitiæ. Fre- quenter enim quod arma explere nequeunt, oblectamina

Oo suauitatis

Horologiū.

suauitatis imponunt. Sit ergo pro Repub. & cum ludere uis
demur. Nam ideo uoluptuosa quærimus, ut per ipsa seria cō
pleamus, Burgundionū itaq; dominus à nobis magnopere
postulauit, ut horologiū, quod aquis sub modulo fluentibus
temperatur, & quod Solis immensi cōprehensa illuminatio
ne distinguitur, cum Magistris rerum ei transmittere debe
remus, Quatenus impetratis delectationibus perfruendo,
quod nobis est quotidianum, illis uideatur esse miraculum.
Merito siquidem respicere cupiunt, quod Legatorum suorū
relationibus obstupescunt. Hoc te multa eruditione sagina
tum, ita nosse didicimus, ut artes quas exercent uulgariter
nescientes, in ipso disciplinarum fonte potaueris.

Magna
Boetij laus
ab eruditio
ne.

Sic enim Atheniēsiū scholas longe positus introisti, sic
palliatorum choris miscuisti togam, ut Græcorum dogma
ta doctrinā feceris esse Romanam. Didicisti enim qua pro
funditate cum suis partibus speculatiua cogitetur, Qua ra
tione Actiua cū sua diuisione discatur, deducens ad Romu
leos senatores quicquid Cecropidæ Mūdo fecerāt singula
re. Translationibus enim tuis Pythagoras Musicus, Ptole
mæus Astronomus leguntur Italiæ. Nicomachus Arithme
ticus, Geometricus Euclides audiuntur Ausonijs, Plato
Theologus, Aristoteles Logicus, Quirinali uoce disceptāt,
Mechanicum etiam Archimedes Latialem Siculis reddi
disti, & quascunq; disciplinas uel artes fœcunda Græcia per
singulos uiros edidit, te uno auctore patrio sermone Roma
suscepit. Quos tanta uerborum luculentia reddidisti claros,
tanta linguæ proprietate cōspicuos, ut potuissent & illi opus
tuum præferre, si utrumq; didicissent. Tu artem prædictam,
ex disciplinis nobilibus natam, per Quadrifarias Mathesis
ianuas introisti. Tu illā in Naturæ penetralibus confidentē,
auctorum libris inuitantibus, cordis lumine cognouisti, cui
ardua nosse usus, monstrare propositū est, molitur ostendere
quod

quod obstupescant homines euenisse, mireq; modo naturis conuersis, facti detrahit tidem, Cum ostendet ex oculis uisionem. Facit aquas ex imo surgentes præcipites cadere, ignem pöderibus currere, organa extraneis uocibus insonare, & peregrinis flatibus calamos complet, ut iniuncta possint arte cantare.

Est rursus alia bene proluxa ad eundem Boetium, Regis Theoderici Epistola. In qua sic habet exordium. Cum Rex Francorū, conuiuij nostri fama pellectus, à nobis Cytharodum magnis precibus expetisset, solatatione cōplendum esse promissimus, quod te eruditionis Musicæ peritum esse noueramus. Adiacet enim nobis doctum eligere, qui disciplinam ipsam in arduo collocatā, potuistis attingere. Quid enim illa præstantius, quæ cæli machinam sonora dulcedine modulatur, & naturæ conuenientiam, ubiq; dispersam, uirtutis suæ gratia compræhendit. Hæc Rex ad Boetium.

Ad Symmachum quoq; scripsit, sed alijs de causis & rebus, in quibus eius uirtutū & industriam cōmendat. Etenim contra eum, qui patrem suum impie pulsauerat, multa de pietate referens, circa finē sic prosequitur cōmissionem. Quid ergo homines facere debebunt, quando & hanc pietatē auib. in esse cognoscunt? Romulum itaq; qui facti sui acerbitate pollurus, nomen foëdat Romanum, ad uestrum facite uentis re iudicium. Et si eum patri suo Martino manus iniecisse cōstiterit, protinus legitimā sentiat ultionem. Quia ideo eligimus mores uestros, quia crudelibus parcere nō potestis, quādo genus pietatis est, in illos distringere, qui contra naturæ ordinē sceleratis se docentur actionibus miscuisse. Hæc ibi.

In alia uero ad eundem Symmachū Epistola sic scripsit. Cū priuatis fabricis ita studueris, ut in laribus proprijs quædam moenia fecisse uidearis, dignum est, ut Romam, quam domum pulchritudine decorasti, in suis miraculis continere

Oo ij noscaris.

Tertia Theoderici Epistola ad Boetium.

Verba Theodo. ad Symmachū.

Laus Symmachii ab ingeniosis fabricis.

noscaris. Fundatur egregius fabricarum, earumque comptor
eximius. Quia utrumque de prudentia uenit, & apte disponere,
& extantia competenter ornare. Notum est enim quanta laus
de in suburbanis suis Romam traxeris, ut quem illas fabricas
intrare contigerit, aspectum suum extra urbem esse non sen-
tiant, nisi cum se et agrorum amoenitatibus interesse cognoscat.
Antiquorum diligentissimus imitator, modernorum nobis-
simum institutor, Mores tuos fabricae loquuntur. Quia ne-
mo in illis diligens agnoscitur, nisi qui & in suis sensibus or-
natissimus inuenitur. Et ideo Theatri fabricam, magna se mo-
le soluentem, consilio uestro credimus esse roborandam, ut
quod ab authoribus uestris in ornatu patriae constat esse con-
cessum, non uideatur sub melioribus posteris imminutum.
Et post multa, in fine expensas (inquit) uobis de nostro cu-
biculo curauimus destinare, ut & uobis acquiratur tam boni
operis fama, & nostris temporibus uideatur Antiquitas des-
centius innouata. Haec ad Symmachum Rex Theo. Quis
ergo credat, hunc Regem, tam studiosum senatus, Reipub.
amantem, absque magna ratione aut causa, istos duos senato-
res, tam nobiles ac illustres, Reipub. tam utiles ac necessarios,
a deo charos sibi eiusque regno & nomini honorificos, uel rele-
gasse uel de medio tandem tulisse? Historici nostri Catholici,
odij in Arrianos zelo accensi, ipsum quidem factum acerba
uerborum exaggeratione detestantur, sed causam leuiter per-
stringunt, ac uix bene attingunt, facile tamen crediderim, Ca-
tholicae religionis assertionem, praebuisse & ipsis odium in re-
gem Arrianum, & regi suspicionem aduersus eos, tanquam
nouarum rerum cupidos, quod maluerint Romam & Italiae
Imperio restitui, & Orthodoxo tradi Imperatori, Augusti
nomen habenti, quam perpetuo sub Arrianorum dominatione
premi. Siue igitur uere id intenderint, pii & generosi uiri
illi, siue falsa delatione in suspicionem uenerint, haec potissimum
crediderim

Religio di-
uersa odium
parit.

crediderim fuisse causam, quod Ticinum legati fuerunt ac demum, post reditum Iohannis Papæ, qui tam aperte contra Arrianos egit & scripsit, eorumque extirpationem intendit, fuerint occisi, ne quid pro Iustino Aug. aduersus Ostrogothorum regnum moliri possint.

Sic enim ait Blondus, Iustinus Imperator hæresum radicibus per Orientem extirpandis intentus, eiecit omnes Arrianæ sectæ Episcopos, priuauitque commissis Ecclesijs sacerdotes. Tulit uero eam rem grauius Theodericus Italiae rex, ipsa Arrianorum labe, quam maiores sui sub ualente Imperatore imbiberant, inquinatus. Quamquam non magis molestam habuisse Arrianorum infectionem quam suspectam omnem boni Imperatoris noui uitam duxisse uidetur. Hinc optimos ciues Romanos Symmachum & Boetium suspectos habuit, eosque exacto Consulatus anno, deferentibus Opilione & Gaudentio factiosissimis ciuibus, Papiam relegauit, Quo in tempore Theodatum nepotem ex Narbonensi prouincia reuocans, Etruriam præfecit. Et ne Romani ciues ob Symmachi & Boetij relegationem, de solita benignitate diffiderent, rex Senatui permisit, unum ex gente Patritia mitterent Theodatum in Narbonensi prouincia successorem. Hæc Blondus.

Otto autem Episcopus olim Frisingensis, etsi Theodericus cum maxime criminatur Tyrannidis, causam tamen relegationis hæc exprimit uerbis. Cernens hoc clarissimus uir, consularis ordinis Anitus M. Boetius, ac rationis intuitu animaduertens, dum Tyrannidi eius obuiare molitur, ab eo in exilium trusus, Papiæ in carcere ponitur, ubi de contemptu Mundi Philosophicum ualde utile scripsit opus.

Quod igitur non absque omni suspicionis causa relegati fuerint, atque etiam tandem occisi, Clarissimi illi uiri, argumentum est, quod neque ulla extant eorum scripta, in quibus de Theoderici regis Tyrannide fuerint conquesti, neque ulla pro ipsis

Quo in reperitur suspectos.

Verba
Blondus!

Otto Frisingensis
gen. lib. 5.
c. 1.

Boetium &
Symmachum
fuisse Theoderico suspectos.

reperitur uel querela uel intercessio senatus ad Regem, neque post obitum Theoderici ulla Romæ exorta sit aduersus regni eius successores rebellio. Quod utique facile potuisset fieri, si propter occisos Symmachum & Boetium rex fuisset uel senatui uel populo Ro. exosus. Quandoquidem Hæredes et regni successores post se reliquit duas per sese imbelles personas, Amalasiuntam filiã et Athalaricum nepotem puerũ, uix bene Octo ætatis annos habentẽ. Quibus tamen nemo profusus repugnauit. Id quod facile cognoscitur ex ea Epistola, quam nouus post obitum Theoderici Rex ad senatũ dedit. Sic enim ait.

Epistola
Athalarici
noui Regis
ad senatũ.

Plenissimũ gaudium constat esse P. C. cognoscere Dominantis exortum. Vt qui creditur uniuersos posse protegere, audiatur ad regni culmina peruenisse, Quem non protulit cõmota seditio, non bella feruentia pepererunt, non Reipub. damna lucrata sunt, Sed sic factus est per quietẽ, quẽ admodum uenire docuit ciuilitatis authorem. Magnũ profecto fidelitatis genus, obtinere sine contentionibus principatum, & in illa Repub. adolescentem Dominum fieri, ubi multos constat maturis moribus inueniri. Non enim potest cuilibet ætati deesse consilium, ubi tot parentes publicos constat inuentos, Prælata est ergo spes nostra cunctõrum meritis, & certius fuit de nobis credi, quam quod de alijs potuit approbari. Nõ iniuria, quoniam quæuis claritas generis Amalæ cedit. Et sicut qui ex uobis nascitur, origo senatoria nuncupatur. Ita qui ex hac familia progreditur, regno dignissimus approbatur.

Theoderici
in extre
mis Regem
constituit
nepotulum
suũ ad huc
pauerum.

Probata sunt præsentifaculo quæ loquimur. Nam cum Domini Aui nostri pro beneficiorum quãtitate, dulcissima nobis recordatio urgeretur extremis, Magnitudinem dominationis suæ tanta in nos celeritate transfudit, ut non tam regnum quam uestem crederes esse mutatam. Tot proceres,
manu

manu cōsilioq; gloriosi, nullū murmur (ut assolet) miscuerūt.
Sed ita cum magno gaudio secuti sunt principis sui iudicia,
ut uoluntatem ibi potius agnosceres confluisse diuinam.
Quapropter necessarium duximus, propicio Deo, de ortu
Regni nostri uos facere certiores. Quia dilatātū potius quā
mutatum uidetur imperium, cum transit ad posteros. Nam
quodāmodo ipse putatur uiuere, cuius uobis progenies cogit
noscitur imperare. Hæc habuerunt uestra uota, hæc illius
fuit indubitata sententiā, ut hæredem bonorum suorum res
linqueret, qui beneficia eius in uobis possit augere. Amore
principum cōstat inuentum, ut simulacris æneis fides seruas
retur imaginis, Quatenus uentura progenies auctorem uis
deret, qui sibi Rempub. multis beneficijs obligasset. Sed quā
to uerior est, qui uiuit in posteris, per quos plarūq; & forma
corporis redditur, & Vigor animi protelatur.

Hæc & id genus multa in suis Rescriptis nouellus Rex, in
laudē Aui sui, absq; odij aut inuidiæ metu, publice professus
est, et permansit laus Theoderici in Repub. Ro. immota, usq;
in finem Imperij Gothorum. Nam & Vitigis Rex, post in
terfectum Theodohadum regem, mox à sui electione, pro
misit publico Edicto, tale imperium suum, quale Gothos ha
bere deceret post inclytum Theodericum, qui ad regni curas
singulariter et pulcre cōpositus fuerat, ut merito unusquisq;
principum tantum præclarus intelligatur, quantum cōsilia
ipsius amare dignoscitur. Haftenus ex Cassiodoro dictū sit.

Reliqua de hoc rege, ex alijs duobus contemporaneis au
thoribus (quibus iustius quam posterioribus habeatur si
des) referētur, utpote ex Procopio & Sidonio. Etenim pro
copius de exitu Theoderici sic refert, Annos itaq; Theoderi
cus, cum septē & Triginta superuixisset, uitam finiuit. Qui
utiq; ut hostibus horribilis fuit, ita & subiectis immodicū sui
desyderium moriendo reliquit. Sed mortis illi hæc causa fuit
Symmchus,

Laus The.
usque ad
finem regni
Gothorum.

Verba pro
copij.

Alij 38. an-
nos regno
eius tribuūt
Anni uero
uitæ longe
plures fue-
runt. Non
enim puer,
sed uir iam
erat, quādo
Italiæ reg-
num obi-
it.

Portentum
cognati The-
odoricus
conspicū.

Symmachus, & huius gener, Boetius, à suis maioribus gen-
tis nobilitatem adepti, inter Romanos & senatorios uiros
principes erant, & Consulatus utriq; dignitate perfuncti,
Philosophiæ supra cæteros & æquitati studuerant, multiq;
tam ciuium quam externorum inopiæ succurrendo, saluti
fuerunt. Hi postquā ad ingentem gloriam euasere, deterrimos
quosq; in sui inuidiā concitarunt. Nā his delatoribus Theo-
dericus Rex persuasus, Symmachum Boetiumq; res perinde
nouantes occidit, eorumq; bona omnia publicauit. Sed pau-
cis post diebus cognanti sibi, cum miræ magnitudinis piscis
ministri decoctū caput apposuissent, Symmachi nuper oc-
cisi caput illi est uisum, præfixis & extantibus inferiore in la-
bro dentibus, & torue intuentibus oculis, furibunde sibi &
acerbius comminari. Vnde monstri nouitate territus, mem-
brisq; præter modum tremebundus & rigens, in cubiculum
statim citato gressu secessit. Idem idemq; iubendo, togarum
ut sibi uim magnam ingererent, lecto decubuit, et parumper
quieuit. Elpidio deinde Medico omnibus, quemadmodum
accidissent, diligentius explicatis, in Symmachum Boetiumq;
patratum per se scelus deflebat. Quo deniq; deplorato, ex ac-
cepta calamitate dolore ingenti affectus, haud lōge post mo-
ritur. Cum primū id iniustitiæ et ultimum in suos idcirco ex-
ercuisset exemplum, Quia non suo et pristino more diligen-
ter peruestigata causa, in tantos uiros animaduertat. Hæc
Procopius.

DE FORMA CORPORIS ET de moribus Theoderici regis ex Sidonio Cap. XX.

Lætiora uero refert de illo Sidonius in Epistola sua, cui
us & supra facta est mentio. Nunc totam referam, & per
eam de

eam de hoc Rege finem concludam, unicuique suum de eo
relinquens iudicium. Igitur Epistola Sidonij Apollinaris,
qui apud Aruernos in Gallijs & generis nobilitate &
Episcopatus dignitate claruit, sic habet. Sidonius Agricola
suo salutem. Saepe numero postulauisti, ut quia Thoderici
Regis Gothorum commendat populis fama ciuilitatem, li-
teris tibi formae suae quantitas, uitae qualitas, significaretur.
Pareo libens, inquam Epistolae pagina finit, laudaturus
uitae tam dulcatae sollicitius ingenuitatem. Ipse etenim est &
illis dignus agnosci, qui eum minus familiariter intuentur.
Ita personam suam Deus arbiter & ratio naturae cõsummas-
te felicitatis dote sociata cumulauerunt. Mores autẽ huiusce
modi, ut laudibus eorum nihil, ne regni quidẽ defraudet in-
uidia. Si forma quaeratur, corpore exacto, longissimis breui-
or, procerior eminentiorque mediocribus, Capitis apex rotun-
dus, in patulum à planicie frontis uerticem cesaries refuga
crispatur, Ceruix non sedet neruis, geminos orbes hispidus
superciliorum coronat arcus. Si uero cilia plectantur, ad mas-
las medias palpebrarum margo prope peruenit. Aurium les-
gulae, sicut mos gentis est, crinium superiacentium flagellis
operiuntur, Nasus uenustissime incuruus, Labia subtilia nec
dilata oris angulis ampliata, pilis intra narium antra fruti-
cantibus quotidiana succisio, Barba concauis hirta temporis
bus, quam in subdita uultus parte surgentem, stirpitus ton-
sor assiduus genas ad usque forcipibus euellit, Mentis, gutturis,
colli, non obæsi, sed succulenti lactea cutis, quae propius in-
specta, iuuenili rubore diffunditur. Nam hunc illi crebro co-
lorem, non ira, sed uerecundia facit. Teretes humeri, ualidi
lacerti, dura brachia, patulae manus, recedente aluo pectus ac-
cedens, Aream dorsi inter excrementa costarum spina disci-
minat. Tuberosum est utrumque musculis prominentibus las-
tus, in succinctis regnat uigorilibus, Corneum foemur, inter
Pp nodia

Epistola Sy-
donij Apol-
linaris de
Theode.

Forma corp-
poris.

Aktionen
diurnae.

nodia poplitum bene mascula, Maximus in minime rugosis
genibus honor, Crura furis tulta turgentibus, & qui magna
sustentat membra pes modicus. Si actionem diurnam, quæ
est forinsecus exposita, perquiras, Antelucanos sacerdotum
suorum cœtus minimo comitatu expedit, grandi sedulitate
ueneratur, quamq̄ sit sermo secretus, possis animaduertere,
quod seruet istam pro consuetudine potius quam pro ratios
ne reuerentiam, Reliquum mane cura administrandi regni
sibi deputat. Circumsistit sellam Comes armiger, pellitorum
turbæ satellitū, ne obsit, admittitur; ne obstrepat, eliminatur,
sicq̄ pro foribus in murmurat, exclusa uelis, inclusa cæcellis,
Inter hæc intromissis gentium legationibus, audit plurima,
pauca respondet. Siquid tractabitur, differt. Siquid expedie
tur, accelerat. Hora secunda surgit è folio, aut thesauris inspi
ciendis uacaturus aut stabulis.

Venatio. Si uenatio est nunciata, procedit, Arcum lateri innectere,
citra grauitatem regiam iudicat. Quem tamen, si cominus
a uem feramq̄ aut uenanti monstres, aut uianti, manui post
tergum reflexæ puer inserit nerua loroue fluitante. Quem si
erit puerile computat gestare thecatum, ita muliebre, accipe
re iam teusum. Igitur acceptum modo in insinuatis è regio
ne capitibus intendit, modo ad talum pendulum nodi parte
conuersa, languentē cordæ laqueus uagratis digito superla
bente prosequitur, & mox spicula capit, implet, expellit,
quid recipias percuti, prior admonet. Eligis quid feriat,
quod eligeris ferit. Quod si ab alterutro errandum est, rarius
fallitur figentis ictus quam destinantis obtutus.

Cōuiuium. Si in conuiuium uenitur, quod quidem diebus profectis
simile priuato est, non ibi impolitam congeriem liuentis ar
genti mēsis sedentibus suspiciosus minister imponit. Maxi
mū tunc pondus in uerbis est. Quippe cū illic aut nulla nar
rantur, aut seria, Toreumatum periperasmaumq̄ modo
conchiliata

conchiliata profertur supellex modo Byssina, sibi arte non
precio placent, teretula nidore, non pondere, Scypherum &
paterarum raras oblationes, facilius est ut accuset sitis quam
recuset ebrietas. Quid multis? Videas ibi elegantiam Græcā,
abundantiam Gallicanam, celeritatem Italicam, publicam
pompa, priuatam diligentiam, regiam disciplinā. De luxu
autem illo sabbatario narrationi meæ super sedendum, qui
nec latentes potest latere personas. Ad cœpta redeatur.

Ludus
Alex.

Dapibus expleto, somnus meridianus sæpe nullus, sem-
per exiguus. Quibus horis uiro tabula cordi est. Tesseræ col-
ligit rapide, inspicit sollicite, uoluit argute, mittit instanter,
ioculante cōpellat, patienter expectat, in bonis iactibus ta-
cet, in malis ridet, in neutris irascitur, in utrisq; Philoso-
phatur, secundos fastidit uel timere uel facere. Quorū oportu-
nitates spernit oblatas, trāsit oppositas, sine metu euaditur,
sine colludō euadit. Putes illum et in calculis anima tractare,
Sola est illi cura uincendi, Cū ludendum est, Regiam seques-
trat tantisper seueritatem, hortatur ad ludum libertatē cō-
munionemq;. Dicam quod sentio. Timet timeri, Deniq; ob-
lectatur commotione superari, & tunc demū sibi cessisse col-
legam credit, cū sidē fecerit uictoriæ suæ bilis aliena. Quodq;
mirere, sepe illi lætitia minimis occasionibus ueniens, in gen-
tium negociorum merita fortunat. Tunc petitionibus, diu
ante per patronorum naufragia iactatis, absolutionis subitæ
portus aperitur. Tunc ego etiam aliquid obsecraturus, fœliss-
citer uicor, quādo malis ad hoc tabula petit, ut causa saluetur.

Circa Nonā recrudescit moles illa regnandi, redeunt pul-
santes, redeunt sub mouētes. Vbiq; litigiosus fremit ambitus,
qui tractus in uesperam, Cæna regia interpellante, rarefcit,
& per Aulicos deinceps pro patronorum uarietate dispargi-
tur, usq; ad tempus concubiæ noctis excubaturus. Sane in-
tro mittimur, quamq; raro intercænandum mimici sales, ita
Pp ij ut nullus

Audientia
publica post
meridiem.

Cæna regia

ut nullus conuiuia mordacis linguæ felle feriatur, sic tamen quod illis nec organa hydraulica sonant, nec sub Phonaſco uocaliſſi cōcentus mediatum acroma ſimul intonat. Nullus ibi lyriſtes, Choraules, Meſochorus, Tympaniſtria, Pfaltria canit, Rege ſolum illis ſidibus delinito, quibus non minus mulcet uirtus animum quā cantus auditum, Cū surrexerit, inchoat nocturnas aulica caſa cuſtodias, Armati Regiæ domus aditibus aſſiſtunt, quibus horæ primi ſoporis uigiſlatur, Sed iam quid meas iſtud ad partes, qui tibi indicanda, non multa de regno, ſed pauca de Rege pro miſi. Simul & ſtylo ſinem fieri decet, quia & tu cognoſcere uiri non amplius quā ſtudiaperſonāq; uoluisti. Et ego nō hitoriā, ſed Episto- lam conſicere curauī.

Hæc Sydonius. Quibus addere libet, quæ Boetius in ſine Quinti libri ſui de cōſolatione Philoſophiæ ſcripſit, cōtra eos, qui propter Dei prouidentiam liberum arbitrium hominis negant. Sic ergo ait,

Duplex ne-
ceſſitas. ſim-
plex & cō-
ditionalis.

Duæ ſunt (inquit) neceſſitates, Symplex una, ueluti quod neceſſe eſt oēs homines eſſe mortales, altera conditionis, ut ſi aliquem ambulare ſcias, eum ambulare neceſſe eſt. Quod enim quiſq; nouit, id eſſe aliter ac notum eſt nequit. Sed hæc conditio minime ſecum illam ſimplicem trahit. Hanc enim, neceſſitate non propria facit natura, ſed cōditionis adiectio. Nulla enim neceſſitas cogit incedere uoluntate gradientem, Quamuis eum tamen, cum graditur, incedere neceſſarium ſit. Eodem igitur modo, ſiquid prouidentia præſens uidet, id neceſſe eſt eſſe, tamenſi nullam habeat naturæ neceſſitatem. Atqui Deus ea futura, quæ ex arbitrii libertate proueniunt, præſentia cōtuetur. Hæc igitur, ad intuitum relata diuinum, neceſſaria ſiunt, per conditionem diuinæ notionis; Per ſe uero conſyderata, ab absoluta naturæ ſuæ libertate nō deſinūt.

Fiunt

Fiunt igitur proculdubio cuncta, quæ futura Deus esse præ-
noscit, sed eorum quædam de libero proficiscuntur arbitrio.
Quæ quamuis eueniant existendo, tamen propriam naturã
non amittunt, Quia priusquam fierent, etiam non euenire
potuissent. Quid igitur refert, nõ esse necessaria, cum pro-
pter diuinæ scientiæ cõditionẽ, modis omnibus necessitatis
instar eueniant? Hac scilicet, quod ea quæ paulo ante pro-
posui, sol oriens & gradiens homo, quæ dum fiunt, non fieri
non possunt; Eorum tamen unum prius quoq; quam fieret,
necesse erat existere, alterũ uero minime. Ita etiã quæ præsen-
tia Deus habet, proculdubio existunt, sed eorum hoc quidẽ
dererum necessitate descendit, illud uero de potestate facien-
tium. Haud igitur iniuria diximus, hæc si ad diuinã noticiã
referantur, necessaria, si per se consyderentur, necessitatis esse
nexibus absoluta; sicut omne quod sensibus patet, si ad ratio-
nẽ referas, uniuersale est, si ad seipsa respicias, singulare. Sed
si in mea (inquies) potestate situm est, mutare propositum,
euacuabo prouidentia: Cũq; illa prænoscat, forte mutauero.
Respondebo, propositum te quidem tuum posse deflectere,
Sed quoniam & id te posse, & an facias, quouẽ conuertas,
præsens prouidentia ueritas intuetur, diuinam te præscientiã
non posse uitare, sicuti præsentis oculi effugere nõ possis in-
tuitum, quamuis te in uarias actiones libera uoluntate cõuer-
tas. Quid igitur (inquies) ex mea ne dispositione scientia
diuina mutabitur? Vt cum ego nunc hoc nunc aliud
uelim, illa quoque noscendi uices alternare uideatur?
B. Minime. P. Omne namq; futurum diuinus præcurrit in-
tuitus, & ad præsentiam propriæ cognitionis retorquet & re-
uocat. Nec alternat, ut tu astimas, nunc hoc nunc illud præ-
noscendi uices, sed uno ictu mutationes tuas manens præue-
nit atq; cõplectitur. Quã cõprehendendi omnia uisendiq; præ-
sentiam non ex futurarum prouentu rerum, sed ex propria
Pp iij Deus

Præclara re-
solutio de
diuina pro-
uidentia &
de lib. arbi-
trio.

B. Boetius
P. Philoso-
phia.

Deus simplicitate fortitus est. Ex quo illud quoque resoluitur,
quod paulo ante posuisti, indignum esse, si scientiæ Dei causam
futura nostra præstare dicantur. Hæc enim scientiæ uis
præsentaria notione cuncta cōplectēs, rebus omnibus modū
ipsa constituit: Nihil uero posterioribus debet, Quæ cum ita
sint, manet intemerata mortalibus arbitrii libertas, nec iniquæ
leges solutis omninecessitate uoluntatibus, præmia pœnasque
proponunt. Manet etiam spectator desuper cunctorum præ-
sciens Deus, uisionisque eius præsens semper æternitas cum
nostrorum actuum futura qualitate concurrit, bonis præmia,
malis supplicia dispensans. Nec frustra sunt in Deo positi
spes precesque. Quæ cū rectæ sint, inefficaces esse non possunt.
Auerfamini igitur uitia, colite uirtutes, ad rectas spes animum
subleuate, humiles preces in excelsa porrigite. Magna uobis
est (si dissimulare non uultis) necessitas indicta probitatis,
cū ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis. Hæc Boetius
in fine ultimi libri sui de consolatione Philosophiæ, Quibus
non inepte (ni fallor) adnectuntur ea, quæ in principio libri
de disciplina scholarium posuit, sic sane ait & orditur. Vestra
nouit intētio de scholarium disciplina cōpēdiosum postulare tra-
ctatū. Utinā à spiritus mei paruitate, prout facultas suppetit,
ingenijque decliuitas erūnarūque tenacitas, amicis uestris o Mar-
tiane petitionibus tētabo acquiescere. Et licet duplici genere
cōmētorū sim impeditus, nō tamē omnino diuerforū, in qual-
dam Aristotelis necnon aliorum Philosophorum aditiones,
proprioque attenuatus studio, & inhumani Regis Gothorum
cruciātu corrosus, Philosophico me præueniente consolatu,
extremaque profundæ Trinitatis perspicatione permollitus.

*EXPLICIT VITA THEODE-
rici Regis Gothorum.*

Querela

Q Verela, cuius in titulo libri sit mentio, adiungi modo nō potest, Quia Quaternionum unus, intercidit, Reservanda est igitur in aliud tempus, quousq̄ redintegretur.

CORRECTORIVM.

Bb 2. facie 1. linea 9. a cunabulis Et. lin. 10. Theodericus. Et lin. 19. libenter, Et lin. ult. exprobrat. Bb. 4. fa. 2. lin. 21. gens Gothica. Cc. 1. fa. 2. lin. 28. Populos. Cc. 4. fa. 2. li. 20. ab Odouacre. Et. li. 21. Odo uacer. Dd 2. fa. 1. li. 5. Triarij. Ee 2. fa. 1. li. 4. superesset. Et. li. 9. quod Et. fa. 2. li. 11. Blondus. Ee. 5. fa. 2. Anitius. Ff. 1. fa. 1. li. 12. nō Et. fa. 2. li. 26. ex Paulo Diacono. Et. li. 29. Eucharicum. Et. li. 30. Hæreditatis. Ff. 2. fa. 1. li. 2. Clodouei. Et. li. 22. autem. Ff. 3. fa. 1. li. 11. autem. Et. li. 12. Ros manus Et. li. 15. Centurionumq̄ Et. fa. 2. li. 2. scriptoris. Et. li. 14. instaurari. Ff. 4. fa. 2. li. 14. sunt enim. Gg 3. fa. 1. li. 1. Ludicæ. Et. fa. 2. li. 1. consuetur. Hh 1. fa. 2. li. 6. permittuntur. Hh. 1. fa. 2. li. 12. sub motus. Hh 3. fa. 1. in margine. Noster autem sub nepote eius Præfec. Præf. fuit. Et in Sicilia. Ii. 1. fa. 1. li. 14. non posset. Et. fa. 2. li. 2. exfunda mēto Ii. 4. fa. 2. li. 22. Saioni Kk. 1. fa. 1. li. 5. notus. Et. li. 15. innumera Et. fa. 2. li. 3. gratus ibi regressus. Kk. 2. fa. 1. li. 3. notus. Et. li. 21. Sic. Et. fa. 2. li. 16. in subscriptionibus. Ll. 1. fa. 1. li. 5. nunc animos. Et. fa. 2. li. 18. fuit illo Ll. 2. fa. 1. li. 1. Roma. Mm. 2. fa. 1. li. 22. reliquæ. Mm. 3. fa. 1. li. 4. facienda. Et. li. 20. tunc Mm. 4. fa. 1. li. 12. ultra. Et. li. 21. illas. Nn. 1. fa. 1. li. 24. uestram. Et. li. 30. Eugenitum. Nn. 2. fa. 1. li. 24. summa cum. Et. fa. 2. li. 14. Regis Theo. Oo. 2. fa. 1. li. 18. uirtutem. Et. li. ult. domuum. Et. fa. 2. li. 1. fundator Oo. 3. fa. 2. li. 17. decuit.

in Universitate Paderbornensi a. 1687

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

MINIATUR

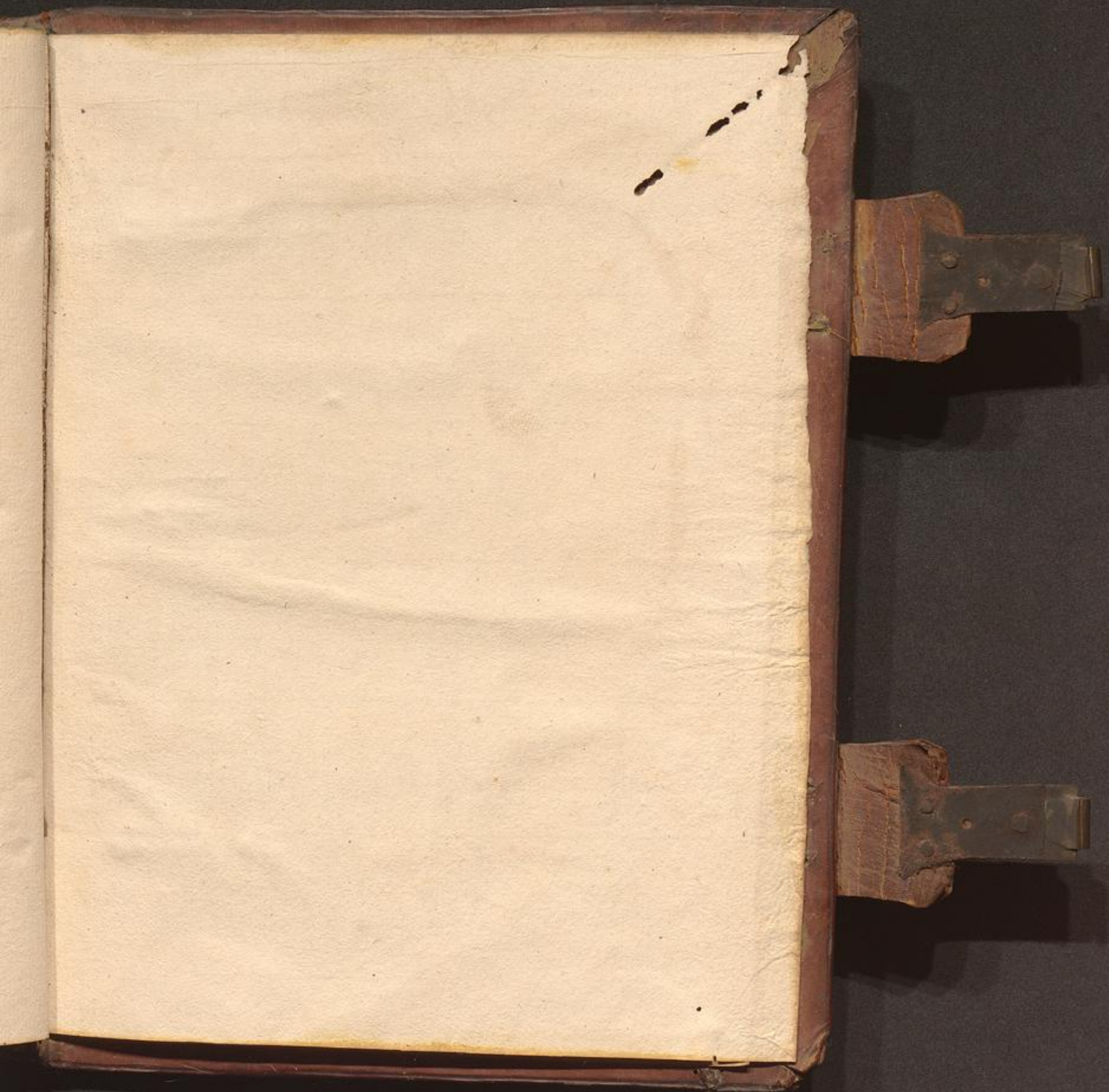
Faint, illegible text in the middle section of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Quis qui unū mūdū Coll. | agnosce

Hic est uniuersu mundu Coll. agnosce

PROSA Q̄S D̄NE MENTIB; NOSTRIS CŪ EXULTAC̄O
NE PROTECTŪ Vt H̄C AGNETIS VIRIS TUE CRŪ DE
EMI PASSIONE ANIMA DEUOCONE RECOLIM; ECĀ
FICEI CONSTANCĀ SUBSEQUIAMUR. **P. Si m̄s.**

BEA AGNES ī MEDIO FLAMMAY EXPANSIS AMANTIB;
ORABAT TE DEPTOR VENERANTE COLENTE PAT' MENTEM
TE QUIA P' SAN' FILIŪ TUŪ MIRIAS ENAS SACRILEGI
TYRANI CARNIS SPURCIAS INMACULATO CALLE TRĪS
TU' T' ECCE VENIO AD TE QUĒ AMANT QUĒ QUIESCI QUĒ
SEMP' OPERARI. **Coll' sicut in hoc v̄s. Vm̄d̄cū. m̄s.**

ADESTO D̄NE SUPPLICAC̄ONIB; NOSTRIS. **Cor**
QUI EX INIGRITATE N̄RA REOS NOS TE COG

Th

1111